cebe kitap

FANTEZİ MAKİNESİNDE HAKİKAT SIZINTISI

CENGİZ ERDEM

Cengiz Erdem

Fantezi Makinesinde

Hakikat Sızıntısı

cebekitap-4
www.cebekitap.com
Fantezi Makinesinde Hakikat Sızıntısı/ Cengiz Erdem

g yayın grubu
Sertifika no: 16312
Ferit Tek Sok. 48/2 Moda 34710 İstanbul
Telefon: (0216)337 15 59
e-posta: bilgi@gyayingrubu.com
www.gyayingrubu.com

FANTEZİ MAKİNESİNDE HAKİKAT SIZINTISI

Cengiz Erdem 1978 senesinde soğuk ve yağmurlu bir Kasım ayının ilk sabahı Kıbrıs'ın Lefkoşa kentinde doğdu. Ankara Üniversitesi D.T.C.F'de İngiliz Dili ve Edebiyatı okudu, Norwich'teki East Anglia Üniversitesi'nde ise Kültür ve İletişim alanında master yaptı. Master tezine bunalımının ve yaşama sevincinin damgasını aynı anda vuran ve/fakat hızını alamayan Erdem kemâle ermek maksadıyla aynı üniversitede Kültürel ve Eleştirel Teori dalında bir de doktora tezi kaleme aldı. Kıbrıs, Türkiye ve İngiltere'deki çeşitli gazete ve edebiyat dergilerinde de öykü ve denemeleri yayımlanan Erdem'in Şubat 2007`de çıkan ve "Beni Bu Dışarıdan Çıkarın" adını taşıyan ilk kitabı yazarın 1997-2007 yılları arasında ruhen tecrübe ettiği acı, keder, elem ve ıstırapların beynine yansımasıyla zuhur eden ölüm dürtüsünü yaşam dürtüsüne çevirmek maksadıyla kaleme aldığı öykülerden oluşuyor. Yazarın ikinci kitabı olan "Zeno: Filozofun bir ölümlü olarak portresi"nin ise yaratıcılık sürecinde içe-dönük infılâklardan medet uman garip bir düşünme biçiminin ölümle ilişkisi çevresinde döndüğü söylenir. "Fantezi Makinesinde Hakikat Sızıntısı" yazarın üçüncü kitabı ve ironinin doruklarında gezen teorik bir anlatı olarak dünyadaki tüm televizyon ekranlarının yanı sıra daha başka ekran mekanizmalarının da bilinmeyen bir sebepten ötürü bir anda beyaza bürünmesi neticesinde gelişen düşündürücü ve bir o kadar da kaygı verici hadiseleri konu alıyor. Tekvin adındaki baş-karakterimiz yazılmış ama henüz yayımlanmamış kitabında tüm bu olanları öngörmüş bir bedbahttır. Televizyonsuz dünyadaki sistem hızlı bir biçimde çökerken, Tekvin de kitabıyla gerçek hayat arasındaki bu kaygı verici benzerliğin kaynağını araştırmak üzere Amsterdam şehrine doğru yola koyulur. Acaba Amsterdam'da neler olmuş, hangi doğa-üstü güçler işin içine bit yenikleri serpiştirmiştir?

EX LIBRIS
ANTON PIECK
MAX PIECK

José ile Hatice'ye...

1.

Her şey dünyada artık televizyon diye bir şey olmadığıyla ilgili, daha doğrusu dünyadaki tüm televizyon ekranlarının bilinmeyen bir sebepten ötürü beyaza büründüğünü duyuran o garip ve bir o kadar da talihsiz haberin gazetelerde yayımlanmasıyla başladı. Söz konusu haberi hemen hemen tüm gazeteler manşetten vermiş ve okuyucularını tedirginliğe maruz bırakmıştı. Habere göre yazın gelişiyle birlikte dünyadaki tüm televizyonlar bilinmeyen bir sebepten ötürü ebediyete intikal etmiş, daha doğrusu ne idüğü belirsiz o meçhul beyazlıktan başka hiçbir şey göstermez olmuştu. İşin ilginç yanı ise bu garip olayın tüm dünyada aynı anda gerçekleşmiş olmasıydı. Takvimlerin 31 Mayıs'ı 1 Haziran'a bağladığı ve/yani işte saatlerin tam sıfırı gösterdiği o mübarek gecede, dünyadaki tüm televizyon kanalları hep birden beyazlara bürünmüş, insanlar ellerindeki uzaktan kumandalarla kanal değiştirmeye çalışmışsa da bu çabalarında başarısız olmuştu. Belli ki artık kanal değiştirmenin en ufak bir manası kalmamıştı. Çünkü hangi kanala geçilirse geçilsin sonsuz bir beyazlıktan başka hiçbir şey görülemiyor ve duyulması neredeyse imkânsız, lakin her ne hikmetse rahatsız edici bir hiss sesinden başka bir şey duyulamıyordu.

Ekran karşısındaki izleyicilerin çoğu bu esrarengiz hadiseye ilk tanık oluşlarında durumu tüm devletlerin bir araya gelerek kurguladığı yersiz bir yaza giriş şakası olarak değerlendirmişse de, ertesi sabah uyandıklarında bunun sadece basit ve yersiz bir yaza giriş şakası olmadığında hemfikir olacaklardı. Konuya ilk eğilen resmi makamın bir din görevlisine ait olması ise sanırız ki gelinen noktada pek de öyle şaşkınlık yaratacak bir durum arz etmiyordur. Elbette ki bir din görevlisi yapacaktı ilk açıklamayı, zira televizyonların hep birden beyaza bürünmesi ancak gökten nur yağması diye nitelendirebileceğimiz ve Tanrı'nın insanlığa Musa'nın, İsa'nın, Muhammed'in, ve hatta Buda'nın yeniden doğmak suretiyle ölüler kitabından diriler kitabına geçişlerinin müjdesini vermek için seçtiği yol olarak açıklanabilirdi. Belli ki Tanrı, yerinin televizyon tarafından işgaline seyirci kalmamayı seçmiş ve tüm televizyonları hep ve sadece sonsuz bir beyazlık göstermeye mahkûm etmiştir. Beyaza eklenen hiss sesi ise Tanrı'nın varlığının çıkardığı sesi temsil etmek için eklenmiş olabilirdi ancak.

Din görevlisinden hemen sonra söz alan ise bilimsel araştırmalar enstitüsü başkanıydı, ki kendisinin bilim adına söz aldığını belirttikten

sonra konuşmasını şu sözlerle sürdürmüş olduğu söylenir: "Karşı karşıya bulunduğumuz bu kaygı verici ve düşündürücü durumu dini bir çerçeve içerisinde ele almak eğiliminde olanlar söz konusudur. Bunlar ekranların beyazlaşmasını Tanrı'dan gelen bir mesaj olarak telakki etmekte ve insanlığı yanılgıya sürüklemektedirler. Bizce söz konusu beyazlaşma büyük ihtimalle uzaylılardan gelen bir işarettir. Kuvvetle muhtemeldir ki uzaylılar bize bir şey anlatmaya çalışmakta, lakin biz idrak kabiliyetimizin cüziliğinden ötürü onları anlayamamaktayızdır. Bilimsel araştırmalar enstitüsü olarak konuyla ilgili araştırmalarımız bilimin sönmez ışığı altında sürecektir."

Bilim adına yapılan bu açıklamayı ise dünya devletleri ortak platformunun basın sözcüsü tarafından yapılan siyasi açıklama izleyecekti, ki nitekim işte izlemişti de zaten: "Dünya devletleri ortak platformu olarak şunu belirtmek isteriz ki ekranların beyazlaşması vakası küreseldir ve biz de küresel bir platform olarak söz konusu olayın gerisindeki esrar perdesini kaldırıp neler olup bittiğini açıklığa kavuşturmak maksadıyla bütün bilgi-enformasyon kaynaklarımızı seferber etmiş bulunuyoruz. Bilmenizi isteriz ki tüm dünya ülkeleri bu muammanın ortadan kalkması yolunda elbirliğiyle çalışmaktadır. İnsanlığın korkacak hiçbir şeyi yoktur!"

Dünya devletleri ortak platformunun basın sözcüsü tarafından yapılan bu sert ve iddialı açıklama insanlığın yüreğine birkaç damla su serpmiş olsa da, dünya genelinde yaygınlaşma gösteren panik dalgası yanında serpilen bu birkaç damla suyun esamisi bile okunamayacaktı. Devletler platformunun aldığı önlemlere kısaca göz atacak olsaydık görürdük ki bu önlemler pek de öyle maksada hizmet eden önlemler değildi, değildir, zira zaten henüz maksadın ne olduğu bile belirsizdir. Lakin bu belirsizlik belli olan hiçbir şey olmadığı anlamına gelmemeli, ki gelmiyor da zaten, zira belli olan bir şey vardır ve kısaca özetlemek gerekirse o şey şudur: Maksadın belli olması için öncelikle doğru sorunun ne olduğu bilinmeli, sonra da bu soruna/soruya çözüm bulabilmek için yapılması gerekenler belirlenerek maksat denilen şeyin ortaya çıkarılmakla kalmayıp, maksada vasıl olunması için hayata geçirilmesi gereken eylemler serisinin de somut olarak zuhur etmesi sağlanmalıdır. Oysa bizim anlatımızda ekranlardan dışa yansıyan beyazlığın ne anlama geldiği, söz konusu beyazlığın nereden kaynaklandığı, yayın akışındaki bu sebebi meçhul kesintinin neyin işareti sayılabileceği, beyazlığın uzaylılardan mı, yoksa Tanrı'dan mı geldiği henüz belli olmadığından devletler de haklı olarak sırf bir şey yapmış olmak

için yapılan manadan ve maksattan yoksun işler ve açıklamalar yapacaktır. Tüm bu açıklamaların manadan ve maksattan yoksun olduğunun idrakiyle isterseniz gelin şimdi de hep birlikte yaratıcı beyinlerin nasıl çalıştığına bir göz atalım ve beynin yeni bir şey yaratabilmesi için bir içe yansıtma ve dışa yansıtma mekanizmasının kısırdöngüsünü kırabilecek kudrete sahip olması gerektiğinin altını çizelim.

2.

Televizyonları takiben diğer ekran mekanizmaları da bir hafta gibi kısa bir zaman zarfında beyaza bürünür. Belli ki az önce sözünü ettiğimiz o bilinmez kuvvet sadece televizyonların beyazlaşmasını insanlığın mahvına sebep olması bakımından yeterli görmemiş ve sinema, DVD, video, bilgisayar gibi, ekran mekanizmasıyla iş gören daha başka görsel imge sağlayıcılarını da felç etmiştir. İlk olarak televizyon firmalarını, hemen ardından da reklam sektöründe rekabet eden firmaları vuran bu kaynağı meçhul beyazlaşma işte şimdi sinema sanatına ve YouTube'a da vurmuştur o şiddetli darbesini. Televizyon dizileri ve reklamların ardından, filmler de kademeli olarak tarihe karışır. Görsel sanatların teknolojiye bağlı kısmı krize girerken, görsel sanatların teknoloji gerektirmeyen sanatsal yaratıcılık biçimlerinde, mesela resim alanında muazzam bir patlama yaşanır. İnsanlar görsel imgelere duydukları açlığı bastırabilmek için resim ve fotoğraf sanatına yönelmiştir. Bu arada fotoğraf sanatının söz konusu durumdan darbe almaktan ziyade destek aldığını da söylemiş olalım ki her okudukları kitapta kusurlar aramayı marifet belleyen ve "Peki ya fotoğraf, o da görsel sanat değil mi, ona neden bir şey olmuyor?" diye sorması kuvvetle muhtemel okuyucularımızın da içi rahat ederken, başları göğe ersin. Fotoğraf sanatına bir şey olmamasının sebebi ise şu olsun mesela: Fotoğraf makinesiyle çekilen resim –eğer kamera dijital değilse, ki bu anlatıdaki kamera, ekranı da olan o dijital kameralardan değildir– banyo edilip bir kâğıda basıldığından, görsel malzemenin göze ulaşması için arada bir ekran olması gerekmeyeceğinden fotoğraf sanatı bu talihsiz olaydan bir yara almadan kurtulmakla kalmayıp, ayrıca görsel sanatlar arasındaki konumunu da sağlamlaştırmıştır. Dijital kameralar ise anlatımızın geçtiği yıllarda henüz icat olunmadığından bunların anlatıya katılması ve akıbetlerinin ne olduğunun anlatılması ne mümkündür, ne de kurgu açısından gerekli.

3.

Anlatı sanatının inceliklerini gayet iyi bilen okuyucularımız herhalde bu noktadan sonra artık tüm bu olanlar karşısında fotoğraf sanatının akıbetinin ne olduğu konusuna değinmenin de bir zaruret haline geldiğini takdir etmişlerdir diye düşünüyoruz. Okuyucularımızın büyük bir kısmının bu soruya yanıtının, evet, ettik, olacağını varsayarak işte şimdi tüm bunlar olur ve görsel imgelere dayanan endüstriler büyük bir darbe alırken fotoğraf sanatının da bir görsel imge endüstrisi olduğunu akılda tutarak söz konusu sanat dalının akıbetine geçiyoruz. Fotoğraf sanatı, hepimizin, hatta idrak kabiliyeti insan olanın aklına durgunluk vermesi kuvvetle muhtemel seviyelerde seyredenlerimizin bile takdir edeceği üzere tüm bu olanlardan etkilenmemişti, çünkü bu anlatıda dijital kamera sadece henüz icat edilmemiş bir şey olarak vardır. Ve hepimizin bildiği gibi fotoğraflar kâğıtlara basıldığı zaman görülmeleri için bir ekrana ihtiyaç duyulmaz doğal olarak. Belli ki o bilinmez kuvvet fotoğrafın dijital olmayan eski usulüne ise dokunmamış veya dokunamamıştır. Fotoğraf sanatı işte böylece büyük bir patlama yaşadı ve insanlar görsel imge ihtiyaçlarını gidermek için fotoğrafa yatırım yapmaya başladı. Tamam, fotoğrafı anladık, peki bilgisayar ekranları ne oldu, diye sorması muhtemel meraklı ruhlara ise şunu söyleyebiliriz ki bilgisayar ekranları da sadece yazıları ve sayıları gösterir oldu. Yani artık bilgisayardan film izlenemiyor, bilgisayar ekranlarının eskiden görsel imge ihtiva eden reklamlarla süslenmiş kısımları bembeyaz bir boşlukla örtülmüş oluyordu. Tüm bu olanların gayet normal olduğunu düşündüğü, şimdiye kadar olan her şeyi inanılır bulduğu halde fotoğraflar ve bilgisayar ekranları konusundaki açıklamalarımızı yetersiz bulan okuyucularımıza ise ne diyeceğimizi inanın biz de bilemiyoruz. Tek tesellimiz, herkesi tatmin etmenin mümkün olmadığı gerçeğidir, ve işte bu gerçekten hareketle görüntü kölesi bilinçlerin düştüğü biçarelik haline geçiyoruz şimdi müsaadenizle.

4.

Televizyonların ve daha başka ekran mekanizmalarının bilinmez bir kuvvet tarafından işlevinden arındırılmasıyla ortaya çıkan bu kaygı verici durum elbette ki kaçınılmaz olarak tüm insanların kendi hayatları üzerinde birtakım değişiklikler yapmasını gerektirecekti. Zira televizyona eklenti şeklinde sürdürülen yaşamlar için televizyonun ortadan kalkması sosyal yaşam alanında köklü bir değişimler serisini tetiklemekle kalmamış, aynı zamanda yaşamın ekonomi ve politika gibi daha teknik boyutlarında da muazzam bir dönüşüm yaşanmasını zorunlu kılmıştı. Tüm bu olanların insanların bireysel varoluş alanıyla bire bir alakalı olduğunu, dolayısıyla da insanların görsel imgelerden yoksun bir hayata uyum sağlayabilmek için doğrudan kendilerini değiştirmelerini gerekli kıldığını söylemeye ise bilmiyoruz gerek var mı. Mesela üniversitelerin felsefe, medya ve iletişim bölümlerinden sonra ekonomi-politika ve daha başka insani-sosyal bilimler fakülteleri de müfredatlarını yeniden gözden geçirip oluşmakta olan yeni yaşam koşullarıyla uyum içerisinde olacak şekilde yeniden yazmaya girişiyordu. Mesela televizyonculuk dersleri müfredatlardan kaldırılmış, yerine dilbilim destekli hızlandırılmış gazetecilik dersleri getirilmişti.

Sinemayı ise üretilen eserin niteliklerine bağlı olarak hem bir sanat dalı, hem de bir para makinesi olabileceğinden hareketle bu değerlendirmeye dahil etmiyor, onu resim sanatıyla karşı karşıya getirecek bu tür bir yaklaşıma tabi tutmamayı seçiyoruz. Bu bağlamda görsel imge açlığının beynin işlevi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini de, sinemanın anlatımızın konusunu teşkil eden felaketlerden nasıl etkilendiğiyle ilgili bir sonraki bölüme bırakıyoruz.

5.

Sinemacılar Birliği'nin açıklaması çarpıcıydı, çarpıcıdır: "Birliğimiz ekranların beyazlaşmasından bir nebze olsun etkilenmeyecektir. Dünyadaki tüm sinemacılar olarak ekran mekanizmasındaki bu bozulma giderilinceye kadar, tabii eğer giderilirse, eski teknik projeksiyon makinelerini kullanma kararı almış bulunduğumuzu tüm sinemaseverlerin bilmesini isteriz."

Oldukça iddialı kaçan bu açıklama elbette ki gerçeği tam olarak yansıtmıyor. Zira biliyoruz ki sinemanın bu felaketten bir nebze olsun etkilenmemesi namümkündür. Ne de olsa artık sinemanın temel geçim kaynaklarından olan DVD ve videolar piyasadan kalkmak durumunda kalmıştır. Ayrıca pek çok sinema salonu da eski sisteme dönmek yerine, kapılarını sinemaseverlere kapamayı seçmek üzeredir. İnsanlar, Sinemacılar Birliği'nin açıklamasını pek inandırıcı bulmasa da, elden bir şey gelmeyeceğini akılda tutarak söz konusu açıklamayla teselli bulmakta bir sakınca görmezler, ki zaten başka çareleri de yoktur, yani işte görseler ne yazardır, görmeseler ne...

Anlatılanlara baktığımız zaman göremeyeceğimiz, lakin düşüncenin kudretini beynin karşı karşıya kaldığı kaotik bilinmezliğin kuvvetinden güç alan bir etken haline dönüştürdüğümüz takdirde tüm çıplaklığıyla bilincimizde boy göstermesi kaçınılmaz hakikat üzere beyin aslında bilinçdışını bilincin algılayabileceği sembollere dönüştüren bir organdır, ki ünlü Fransız düşünür Gilles Deleuze bu hadiseyi hem *Fark ve Tekrar (Difference and Repetition)* adlı yapıtında, hem de sinema üzerine yazdığı iki kitapta "bir ekran olarak beyin" şeklinde özetlemiştir. Beynin bir ekrana dönüşme sürecinin iç dinamiklerini aydınlatmak üzere –sanki ortada somut, maddi, gözle görülür, elle tutulur ve üzerlerine ışık tutulduğu takdirde aydınlanacak iç dinamikler varmış gibi– beyaz perde devrinden ekran devrine geçiş sürecinin felsefi ve psikanalitik etkilerine bakıyoruz şimdi. Böylelikle ekran mekanizmasının ortadan kalkmasıyla ortaya çıkması muhtemel durumu daha iyi idrak edebileceğimizi düşünüyoruz. Ekranlar beyazlaşınca insanların beyazperde dönemine, yani sinemanın ilk çıktığı zamanlara gerilediklerini söylemeye gerek görmüyoruz çünkü biz. Sinemanın çıkış noktasına geri dönüp orada projektör vasıtasıyla beyaz bir yüzeye görsel imgeler yansıtılınca zuhur eden hadisenin, görsel imge aktarıcıları alanındaki bir devrim niteliğindeki bu teknolojik gelişmenin yaratmış olduğu sanatsal açılım artık hepimizin bildiği gibi fotoğrafın

rahimlik ettiği sinema adındaki yeni bir sanatın doğuşuna sebep olmuştur. Teknolojik gelişmelerle sanatsal gelişmelerin ne derece iç içe olduğunu bir kez daha yinelemek ve ayrıca bazı teknolojik gelişmelerin de sanatsal gerilemelere sebep olabileceğinin altını çizmek maksadıyla kaleme alındığı aşikâr bu bilgiyi de bilgiye aç okuyucularımızla paylaştığımıza göre, herhalde artık anlatımızın varmak istediği noktanın da zaten önceden gelinmiş bir nokta olduğunu, bu yüzden de bahse konu noktanın ivedilikle geçilmesi gerektiğini dile getirebiliriz, ki nitekim getirdik de zaten işte.

6.

Olayın birinci haftası sona erdiğinde dünyadaki tüm ekranların beyaza bürünmesi de artık insanların akli ve asabi sağlıkları üzerindeki feci etkilerini göstermeye başlamıştır. Dünya Psikanalistler Cemiyeti yaptığı açıklamada söz konusu durumun insanların görsel özdeşleşme nesnelerini ellerinden aldığını ve özdeşleşme nesnelerinden yoksun kalan pek çok kişinin daha şimdiden yaşadıkları kimlik bunalımının tedavisi için akıl hastaneleri başta olmak üzere gerekli mercilere başvurmaya başladıklarını söylüyordu. Buna tepki olarak Evrensel Psikiyatristler Derneği ise konunun çok daha ciddi boyutlarda olduğunu duyuruyor ve ekran mekanizmasının aniden ortadan kalkmasının doğrudan insan beyninin hormonal dengesini bozmaya muktedir olduğunu vurguluyordu. Yapılan açıklamalar her ne kadar kaygı verici olsa da işin ilginç yanı insanlığın bu tür açıklamalara tenezzül etmemeye başlamış olmasıydı. Belli ki insanlar bir haftanın bu derece iddialı açıklamalar yapmak için oldukça erken olduğunu düşünüyor ve bilim adamlarının bu sabırsız analizlerini birer talihsizlik olarak nitelendiriyordu.

Ekran mekanizmasının bilinmez bir kuvvet tarafından bir anda ortadan kaldırılmasıyla ortaya çıkan durumun insanlar arası ilişkilerde yarattığı felaketlerse yapılan tüm açıklamaları anlamsız kılacak şekilde katlanarak artıyordu. Sen de takdir edersin ki insanlar artık özdeşleşecek nesne bulamıyordu sevgili okur, çünkü televizyon ve DVD’ler kitleye rol modellerini pompalayamıyordu artık. Tabii projeksiyon sistemiyle de olsa hâlâ daha film gösteren sinema salonları vardı, ama bunların miktarı o kadar cüziydi ki rahatlıkla yok sayılabilirlerdi. Ayrıca sinema fiyatları da ateş pahasıydı, çünkü sinema az bulunur bir şey haline gelmişti. Dolayısıyla da bilemiyoruz sinemanın sadece çok zenginlere yönelik bir endüstri halini alıp alt tabakaların özdeşleşebileceği nesneler üretmemeye başladığını belirtmeye gerek var mı, ama gene de belirtiyoruz işte, belki vardır diye. Neticede insanlığın büyük bir kısmı özdeşleşme nesnesiz kaldı ve devasa boyutta bir kimlik bunalımı yaşandı dünyamızda. O kadar ki insanlar artık insan olmak için ne yapmaları gerektiğini, bir hayvanın nasıl davranırsa bir insan sayılabileceğini bilmiyor, bilemiyordu. Çok geçmeden roman satışlarında bir patlama yaşandı. İşte o dönemdeydi ki Tekvin’in ilk kitabı yayımlandı ve okuyucuyla buluştu. Lakin kitap o denli şok ediciydi ki bu buluşma bir kucaklaşmadan ziyade bir çatışma biçiminde gerçekleşecek ve

Tekvin’in, Akdeniz’deki küçük ve şirin adasını terk ederek bir örümcek ağını andıran Amsterdam şehrine göç etmesine sebebiyet verecekti. Verecekti vermesine ama şimdilik bu göç konusuna girmek için son derece erkendi, erkendir.

7.

Yeni dünyadaki hayatın on üçüncü gününe girildiğinde insanların bir kısmı kendilerini içinde buldukları bu hiç beklenmedik durumun olumlu yönlerini de görmeye meyletmişlerdi bile. Ne de olsa her insanlık hali gibi, bir insanlık hali olarak televizyonsuzluğun da hem iyi, hem de kötü yanları olacaktı. Nitekim kimileri televizyonsuzluğun insanları daha çok kitap okumaya sevk edeceğinin, gazetelerin tekrar önem kazanıp yazılı basının hayata etkisinde muazzam bir artış gözleneceğinin, ve/yani kısacası yazılı kültürün dünyaya yeniden egemen olacağının altını çizmekte gecikmeyecekti. Belli ki beş parasız sokak serseriliği yapmaktan başka çaresi kalmadığını düşünen yazarlara bile iş çıkmıştı artık.

Anlatımızın bu noktasına kadar tiyatro sanatının dünyanın aldığı yeni şekil karşısındaki akıbetine değinmememizin sebebi ise elbette ki sadece basit bir unutkanlık veya affedilemez bir ihmalkârlık olmaktan son derece uzaktır. Farz edilmiştir ki okuyucu tiyatro sanatında sözünü etmeye bile gerek olmayacak derecede büyük bir patlama yaşandığını ve hatta dünyanın bütün sokaklarının birer tiyatro sahnesine dönüştüğünü tahmin edebilecek idrak kabiliyetine sahiptir. Ancak buna rağmen, yani bu kadar bariz bir şeyin dile getirilmesinin ayıp kaçma ve okuyucunun idrak kabiliyetine hakaret anlamına gelme ihtimaline rağmen, biz gene de tiyatro sanatının Shakespeare dönemindeki önemini ve popülaritesini bile geride bırakan bir konuma geldiğini söylemeden edemedik. Ekran mekanizmasının yokluğuyla oluşan boşluk, ekranın icadıyla katledilen tüm sanatlarla dolmaktayken, katledilenlerin başında gelen tiyatronun yeniden doğması elbette ki kaçınılmaz olacaktı. Lakin tiyatronun bu yeniden doğuşu altyapı eksiklikleri yüzünden biraz gecikecekti. Üniversitelerin pek çoğunda kapanmaya yüz tutmuş, büyük bir kısmında ise zaten kapanmış olan tiyatro bölümlerinin daha çok öğrenciye eğitim verebilecek şekilde yeniden yapılandırılması gerekecekti. Buna ilaveten eskilerden daha büyük tiyatro salonlarının inşası da zaman alacaktı. İşte bu yüzden de dünyanın tüm sokakları geçici bir süre için de olsa birer tiyatro sahnesine dönüşmekten kurtulamayacaktı, ki kurtulması da gerekmezdi zaten, zira o güne ve hatta bu güne kadar kurtulmuştu da ne olmuştu.

8.

Şayet anlatımızın kurgusu gereği insan ruhunu insan bedeninden ayıracak olursak diyebiliriz ki bu ikisi arasındaki karmaşık ilişki eski çağlardan beridir düşünürlerin kafasını kurcalamış bir sorun olarak hâlâ daha dimdik duruyordu insanlığın karşısında. Ekran mekanizmasının bilinmez bir kuvvet tarafından bu şekilde, yani sayfalar boyunca anlatıldığı üzere bozguna uğratılmış olması kaçınılmaz olarak insanların ruhlarıyla bedenleri arasındaki ilişkiyi altüst edecek ve gerek filozofların, gerekse de psikanalistlerin yıllar, hatta yüzyıllar, binyıllardır üretmekte olduğu tüm teorileri anlamsız kılacaktı. Zira öyle bir döneme girilmişti ki bir ekran vasıtasıyla aktarılan görsel imgelerin her türlüsünden yoksun kalan bir insanlık söz konusuydu ve bu yoksunluk insan denen varlığın kendisiyle ilişkisini tahmin edilebileceğinden çok daha büyük bir krizin eşiğine getirmişti. İnsanlar kendilerine sunulan görme biçimlerini o derece içselleştirmişti ki bu görme biçimlerini göze getiren ekran mekanizmasındaki ani bozulma söz konusu görme biçimlerini kaynaksız kılmak suretiyle öyle havada asılı, boşlukta bırakıyordu. Askısız ve temelsiz kalan görme biçimleri –ki bilindiği gibi bunlar gözü özneyle bir tutan Descartes'tan beridir öznellik biçimleri olarak lanse edilegelmiştir– artık işe yaramaz bir hale gelmiş ve içi de dışı da boşalmış birer biçimsizliğe mahkûm kılınmış oluyordu böylece. Lakin dünyadaki tüm ekranların hep birden beyazlık göstermeye başlamasının iyi yönleri de yok değildi. Mesela ortalamanın oldukça üzerinde sayılabilecek birer radikallik performansı sergilemek suretiyle ün yapmış bazı bağımsız düşünürler, ekransız ve dolayısıyla da görsel imgesiz yaşamın görme duyusu dışındaki diğer dört duyumuzun eskisine nazaran daha çok ve daha yoğun bir biçimde kullanılmak suretiyle zaman içerisinde evrim geçirerek gelişeceklerini ve kim bilir, belki de bir gün görülebilen dünyanın ötesindeki bir başka dünyaya açılan birer kapı veya haydi bilemediniz en azından pencere haline gelebileceklerini söylüyordu. İnsanlığın ezelden beri olmasa da uzun bir süreden beridir göze ve görme duyusuna, işitme, dokunma, koku alma, tat alma adlarıyla anılan diğer dört duyusundan daha çok önem atfettiği yadsınamaz bir gerçektir elbette ki. Zaten biz de bu gerçekten hareketle kurgulamaya ve kaleme almaya başladık bu anlatıyı. Gelmek istediğimiz noktanın belki de aslında çoktan geride bırakılmış bir nokta olduğunu idrak etmekte ise gecikmeyecektik bu kaleme alış sürecinde. Maksadımızın

görme duyusunun ve gözün düşünce üzerindeki hâkimiyetini mercek altına almak suretiyle bu hâkimiyetin aslında teknolojik gelişmelere paralel olarak gittikçe artan bir seyir izlemekte olduğunu gözler önüne sermek ve bu vesileyle de görsel imge yokluğunun insan doğası üzerinde yaratması kuvvetle muhtemel tahribata ışık tutmak olduğunu ise bilmiyoruz sözlerimize eklemeye gerek var mı? Bu arada yeri gelmişken hemen belirtelim, az önce zikrettiğimiz cümledeki mercek altına almak, gözler önüne sermek ve ışık tutmak deyimleri, göz merkezli dünyamızın ne denli içimize işleyip dilimize sızmak suretiyle gücüne güç katmayı nasıl başardığını âlemin nezdinde aleni kılmak için kasıtlı olarak kullanılmıştır cümle içerisinde. Bunu yaparkenki amacımız ise televizyon, video, DVD gibi, ekran mekanizmasına muhtaç görsel imge sağlayıcılarının bir anda ortadan kalkmasının yaratacağı yeni dünyanın nasıl bir yer olabileceğini hayal etmekti. Yani göstermek istiyorduk ki halihazırda var olan bir şeyin ani ve seri bir biçimde var olmayan bir şey haline getirilmesi dünyada bir boşluk yaratacak ve bu boşluk tıpkı bir beyaz-delik misali bilinmezliğe açılan bir kapı haline gelecekti. Zaman içerisinde o kara-delikten içeriye gözle görülemeyen fakat düşünülüp hissedilebilen yeni algılama biçimleri girecek, bu arada eski algılama biçimleri de gene aynı beyaz-delikten dışarıya çıkacaktı, ki nitekim sevgili pek muhterem okuyucularımız, sizin de anlatımızın ilerleyen safhalarında son derece kesin ve net bir biçimde takdir edeceğiniz üzere, tüm bunlar çok geçmeden olacaktır, nitekim olmaktadır, ve hatta olmuştur bile zaten. Lakin tüm olanları bütün detaylarıyla nakletmek altından kalkılması neredeyse imkânsız ve üstelik de son derece gereksiz olacağından, bizler insanlığın algılama biçimindeki değişimi mercek altına almak yolunda tek bir özneye, Tekvin adındaki edebiyat, televizyon ve sinema manyağına konsantre olup, ekran mekanizmasının yok oluşunun onun hayatında ve algılama biçiminde yarattığı değişime yönelteceğiz dikkatimizi.

9.

Olayın ilk iki haftası sona erdiğinde sadece bizim anlatımızın kahramanı olan Tekvin'in yaşadığı ülkede yayımlanan gazete sayısı ikiye katlanmış, halihazırda yayımlanmakta olan gazetelerin en kötüsünün tirajında bile yüzde yüzlük bir artış gözlenmişti. Bu arada belirtmeliyiz ki tüm bunlar olurken Tekvin, en kötüsünün tirajında bile yüzde yüzlük bir artış gözlemlenen işte bu gazetelerin birinde kültür-sanat sayfalarını hazırlıyor ve aynı gazetenin edebiyat ekine denemeler, öyküler, kitap eleştirileri, zaman zamansa şiirler yazıyordu. Tekvin yaşadığı hayattan bıkıp usanmış olmasına rağmen bunu hiç kimseye çaktırmıyor, kendini kandırıyor ve hatta yazılarının daha etkili olacağı bir dünya düşlüyor bile olabilirdi bir süreden beridir. Her ne hikmetse işte şimdi, televizyon denilen illet aletin ortadan kalkmasıyla, daha doğrusu madden var olmaya devam etmesine rağmen bu varlığın işlevsellikten arındırılmış olması sebebiyle manadan yoksun kalması, yazılı kültürün tekrar öne çıkmasına ve pek çok yazarın bir zamanlar ulaşılmaz gibi görünen ideallerine yaklaşmasına vesile olmuştur. Söylemeye bile gerek yok ama işte Tekvin de yazarlık hayatında yeni bir döneme giren bu insanlardan biriydi. Kendisi nasıl olsa gazetedeki yerini yıllar süren çabalar sonucu sağlamlaştırabilmiş ve artık gazetedeki varlığı yerinden edilmesi namümkün bir hal almıştı. Dünyadaki tüm televizyon ekranlarının beyaza bürünmesiyle ise yazılı basın insanların tek haber ve reklam kaynağı haline gelmiş ve bu da yazının gerek maddi, gerekse de manevi değerini artırmıştı. O kadar ki, artık Tekvin'in garsonluktan tercümanlığa çeşit çeşit ek işlerde çalışması gerekmeyecek, hep ve sadece kendi yazı işiyle uğraşmak yetecekti hayatını idame ettirmeye. Tekvin ilk kitabını işte böyle bir atmosferde yayımladı. Kitap televizyonsuz bir dünyada geçiyor ve *Panoptik Kitap* adını taşıyordu.

Her neyse, Tekvin'in kitabını şimdilik bir tarafa bırakıp karakterine dönecek olursak diyebiliriz ki kendisi kitapçıları gezmeyi seven, haftanın altı yedi gününü, her günün üç dört saatini kitapçılarda kitaplara sadece bakmakla kalmayıp onları okuyarak da geçiren, vasat bir üniversitenin felsefe bölümünden zar zor mezun olmuş ve büyüklerine saygıda kusur etmiyor görünse de içten içe onlara lanet okuyan, otuz yaşında bir insandır. Artık bir filozof olamayacağını anlamış, elini eteğini akademik dünyadan çekerek kendini edebiyata, sinemaya, televizyonda haber ve tartışma programları seyretmeye vurmuştur. Lakin sadece yalnız ve uykusuz geçen

gecelerde edebi işlerle uğraşmakla, film izlemekle ve haberleri seyretmekle kalmamaktadır Tekvin. Gündüzleri de denemeler, öyküler, anlatılar ve hatta siyasi yazılar bile yazmaktadır irili ufaklı dergi ve gazetelere. Belirli bir duruşu olmadığı için rüzgârın estiği yöne göre şekillendirmektedir o da yazılarının yönünü. Mesela o gün rüzgâr batıya doğru esiyorsa Tekvin Batılı düşünürlere meylettiği gözlenen yazılar yazmakta, rüzgâr doğuya doğru eserse ise Doğu felsefesini öne çıkaran yazılarını neşretmeyi uygun bulmaktadır. Tekvin'in bu tavrı şimdi bize garip ve etiğe aykırı gelebilir, ancak o günün koşullarında Tekvin için, çıkış yolu olarak beliren yegâne yoldur düşüncelerinin yönünü rüzgâra göre ayarlamak ve buna bağlı olarak da rüzgâr ne yönden esiyorsa o yönde yazılar yazmak. İşte aşağı yukarı böyle bir karakter olan Tekvin o ekransız ve görsel imgesiz, can sıkıcı hayatla başa çıkabilmek için *Defter-i Tekvin* adında bir kitap yazmaya başlamış, lakin içindeki boşluk yazdıkça daha da büyüyünce bu devasa boşluğa karşı bir savunma mekanizması olarak Spinoza'nın ruhunu yaratmıştır. Evet, işte en sonunda belli oldu ki o az önce bahis konusu yaptığımız mahlukat, Spinoza'nın hayaleti değil, ruhuydu, ruhudur. Söz konusu ruhu yaratırken Tekvin'in aklındaki düşünce Spinoza'nın yaşadığı zamanlarda ne televizyonun ne de diğer ekran mekanizmalarının mevcut oluşuydu denebilir sanırız. İşte bu gerçekten hareketle Spinoza'dan ekransız dünyada yaşamanın zorluklarıyla mücadelede kullanılacak teknikler öğrenebileceği düşüncesiyledir ki Tekvin söz konusu ruhu yaratmıştır. Belli ki *Panoptik Kitap*'la ortaya son derece ilginç bir fikir atmıştır Tekvin ve şimdi de işte yarattığı bu hapishaneden çıkmak için kullanılacak yolu bulmak için tekrar *Panoptik Kitap*'a girmesi gerektiğini düşünmektedir, çünkü bilmektedir ki *Defter-i Tekvin* ancak *Panoptik Kitap* içerisinden yazılabilir ve Spinoza'nın teorileri bu bağlamda son derece endikedir. Tekvin o gece aklındaki işte bu düşüncelerle son derece tedirgin edici düşler görmek üzere uykuya dalar. Tekvin'in düşler âleminde olmasından istifade ederek bizler de tüm televizyon ekranlarının beyaza büründüğüyle ilgili haberin gazete manşetlerinden çeşitli şekillerde fışkırdığı güne dönüp anlatmayı ihmal ettiğimiz birkaç önemli olayı aktaralım müsaadenizle.

Tekvin elbette ki o lanetli mayıs ayının son gününde saatler tam sıfırı gösterdiği sırada yaşanan o talihsiz olayın sabahında, yani 1 Haziran'da, gözlerini tıpkı Kafka'nın Gregor Samsa'sı gibi tedirgin edici düşlerden bile daha tedirgin edici gerçeklere açmış olduğunu bilmiyordu. O her zaman olduğu gibi gene son derece tekdüze ve gereksiz bir güne uyandığını

sanıyor ve bu sanrıyla da gözlerini ovuşturup son bir kez esniyor, geriniyordu yatağından kalkarken ve şunu düşünmekten kendini alamıyordu bunu yaparken: “Şu sıralar kafayı hayatın anlamı, varlığın sebebi, yokluğun varlığı gibi, felsefenin kendini ezelden beridir üzerinde düşünmeye vakfettiği ve/fakat sorduğu sorulara aradığı yanıtları bulamayınca, buz eden yerine kaldırmaya meylettiği sorunlara takmış olmamın sebebi hakkındadır herhalde bu rüya. Kendimi bu rüyanın hangi konuda olduğunu kendimle paylaşmaya zorunlu hissediyorum. Böyle hissediyorum işte kendimi çünkü alkol Tanrı’ya olan inancımı sarstığından beridir kendimde değilim. İnsanın Tanrı’yı neden yarattığını artık hepimiz biliyoruz ancak bunu hatırlatmakta zarar değil, bilakis fayda vardır. İnsan Tanrı’yı yarattı çünkü insan kendini evrende pek yalnız hissediyordu. Öyle bir güç gerekliydi ki insana, insan kendi dışında ve kendinden daha güçlü ve anlamlı bir bütünlüğün parçası olarak kendini emniyette, yaşamını anlamlı hissetsindi.”

Son derece sakin bir insan olan Tekvin işte aklındaki bu düşüncelerle saate bakar. Saatin dokuzu çeyrek geçtiğini görerek derhal dişlerini fırçalamak üzere tuvalete gitmesi gerektiğini idrak eder ve bu yönde eyleme girişir. Girişir girişmesine ama tam olarak nedir Tekvin’i derhal bu yönde hareket etmeye iten şey? O şey şu olabilir mesela: Kendisi bir gazetede çalışmaktadır ve işe geç kalmış olmasa bile kalacağı su götürmez bir gerçek halindedir. Evden çıkmak için gerekenleri yerine getirdikten sonra hayrete mahal vermeyecek şekilde evden çıkar. Çıkar çıkmasına evden ama çıkışıyla eve girişi bir olur. Bunun sebebi ise obsesif kompülsif diye tabir edilegelmiş ruhi ve sinirsel bir hastalıktan mustarip olmasıdır. Hastalığı gereği eve geri giren Tekvin sifonu çekmiş olup olmadığına, ışıkların hepsini kapamış mı ona falan bakar, evin her yerinde kontroller yapar. Gayesi evden çıkarken içini rahat kılmak, gözünün arkada kalmamasını sağlamaktır. Okuyucuyu germenin gereği ise hiç yoktur, zira unutulmamalıdır ki anlatımız bir gerilim anlatısı değil, bilakis türler arası bir etkileşimin neticesinde ortaya çıkmakta olan, kategorize edilemeyecek nitelikte bir hadisenin edebi form kazanmasından ibarettir. Belli ki bu türde bir anlatı daha evvel hiç yazılmamıştır, zira bu anlatının ait olabileceği bir anlatı türü zaten namevcuttur.

Her neyse, Tekvin evden en nihayet çıkar, ama çıkarken duraksar ve evde her şeyi kontrol edip etmediğini düşünür. Tüm kontrolleri yapıp evdeki her şeyi kontrol altında aldığına kanaat getiren Tekvin rahat bir nefes alır ve apartmandan dışarıya çıkmak yolunda emin adımlarla

merdivenlerden aşağıya inmeye meyleder. Eder etmesine Tekvin merdivenlerden aşağıya inmeye meyil ama bir dakikadır, ya hafızası kendisini yanıltmakta ise ve aslında evde kontrol altına alınmamış bir şey kalmışsadır? Ya ev kendisinin yokluğundan istifade ederek bir çılgınlık yaparsadır? İşte bunlar Tekvin'in şuurunu istila etmekte ve tarifi imkânsız ıstırapların ruhunda fink atmasına sebebiyet vermekte olan düşüncelerden sadece bazılarıdır.

Tekvin işe yeterince geç kaldığının idrakiyle, kafasından geçmekte ve hiç şüphesiz hastalığının ürünü olan yersiz düşünceleri yenmeyi başararak adımlarını sıklaştırır. Tanrı'ya şükürler olsundur ki Tekvin'in evi çalıştığı gazeteye pek yakındır. Zaten Tekvin de bu evi çalıştığı gazeteye olan yakınlığından ötürü kiralamıştır. Olaysız bir yürüyüşten sonra gazeteye varır ve her şeyin güllük hatta gülistanlık olduğunu görerek salakça bir sevince boğulur. Boğulur boğulmasına salakça bir sevince ama biz biliyoruzdur ki bu boğuluş pek uzun sürmeyecek, Tekvin çok kısa bir süre sonra gerçeği, yani dünyadaki tüm televizyonların bir önceki gece yarısı hep beraber ne idüğü belirsiz bir beyazlık göstermeye başladığını öğrenecektir. İş arkadaşlarından birinin gazeteyi Tekvin'in önüne attığı o dramatik sahne bu bağlamda çarpıcı olabilir mesela.

Neşe içerisinde herkese günaydın dedikten sonra görev yerini alan Tekvin görevi icabı iş arkadaşlarına saygıda ve sevgide kusur etmez. Etmez etmesine ama nereden bilsindir zavallı Tekvin ki iş arkadaşlarının artık Tekvin'in televizyonların beyazlıktan başka bir şey göstermekten vazgeçtiğinden bihaber dünyasında yaşamadığını. Arkadaşlarından biri o günün, yani o mübarek 1 Haziran tarihinin gazetesini Tekvin'in yazı masasına fırlatır ve haberleri duydun mu, diye sorar. Kulakları bu sözleri duymaktayken gözleri de gazetenin dev puntolu manşetine ilişen Tekvin hayretler içerisinde, olamaz, bu mümkün değil, diye şaşkınlığını dile getirir. Tekvin gazeteyi eline alır ve manşeti okur: "Görüntü Nereye Gitti?" Manşet, görüntünün içinde bulunulan zaman ve mekândaki yok oluşunun, aynı görüntünün bir başka zaman ve mekânda yeniden var olmasını gerektireceğini vurguluyor olması bakımından ilginç gelmiştir Tekvin'e. Editörün manşetlerde soru işareti gerektiren ifadeler kullanmaktan şiddetle kaçınmaya meyilli olduğu da tecrübeyle sabitken, elbette ki manşetteki durumun gerçekten de kaygı verici bir boyut arz ettiği su götürmez bir gerçek halini alacaktır Tekvin için. Zira Tekvin ilk kitabı *Panoptik Kitap*'ı henüz yayımlamamış olmakla beraber, fikir almak maksadıyla gazetenin

editörüne manüskrinin bir nüshasını bizzat elden vermiş bulunuyordu söz konusu manşetin atıldığı günden tam bir hafta önce. Tekvin yüzünde endişe ve sevinç ifadelerini aynı anda barındırmaktadır ve bunun sebebi henüz yayımlanmamış olmakla birlikte bir hafta önce tamamladığı romanı *Panoptik Kitap*'ta da tıpkı gazetede yazan haberde olduğu gibi dünyadaki tüm televizyon ekranlarının beyazlığa mahkûm oluşu ve akabinde gelişen düşündürücü, hatta dehşet verici olayların anlatılıyor olmasıydı, olmasıdır.

Hemen belirtelim, Tekvin'in kitabına göre beyazlaşan şimdilik sadece televizyon ekranlarıydı. Sinema, video, DVD gibi görsel teknolojilerde henüz en ufak bir bozulma gözlenmiyordu. Belli ki televizyonların beyazlaşmasına sebep olan bilinmez kuvvet, sinema, video, DVD gibi ekran mekanizmalarının da hep ve sadece uçsuz bucaksız bir beyazlık ve bitmek bilmez fakat duyulması neredeyse imkânsız olmasına rağmen insan olana rahatsızlık veren, onu geren, onda tedirginlik ve daha başka olumsuz duygulanımlar yaratan bir hiss sesi vermesini sağlamaktan şiddetle kaçınmıştı. Belki de bilinmez kuvvet bunu kurgumuza duyduğu derin bağlılıktan ötürü yapmıştı. Belki de bilinmez kuvvet sinema, DVD, video gibi görsel imge sağlayıcılarının kurgumuz açısından ne denli gerekli olduğunu bildiği için söz konusu görüntü sağlama yöntemlerini kendi hallerine bırakmıştı. Peki ama bilinmez kuvvet neden ve nasıl başarmıştı bunu? Yapması gereken ve nitekim yaptığı şey çok basitti. Bilinmez kuvvet işin kökenine inip doğrudan ekran mekanizmasını işlevinden arındırma yoluna gitmek yerine neden sadece televizyon ekranlarını beyazlığa mahkûm etmiş olduğunun ve bunu nasıl yaptığının içinde bulunulan bu erken aşamada okuyucuyu ilgilendirmediğini, zira aşamanın henüz bu bilginin paylaşılması için gereğinden erken olduğunu, söz konusu bilgi okuyucuyla paylaşıldığı takdirde kurgunun merak uyandırıcı yanının ortadan kalkacağını bildiği için olsa gerek, kurgunun geleceği açısından olmasa bile en azından şimdisi açısından anlatının merak etmeyi seven okuyucuların gözünden düşmesine gerek aklen, gerekse de gönlen razı olmadığından –vicdanı buna el vermediğinden de diyebiliriz– tüm ekranları beyazlatmak yerine sadece televizyon yayını yapan televizyon ekranlarını beyaz kılmayı seçmiştir. Elbette ki bunun meyvelerini çok geçmeden toplayan, okumakta olduğun bu satırların yazarı veya yazarları olacaktır. Her neyse, demek ki şimdilik dünyadaki tüm televizyonlar dışındaki hiçbir görsel imge sağlayıcısı işlevinden arındırılmamıştır. İnsanlar DVD'lerini takıyor ve görüntü almakta en ufak bir sıkıntı yaşamıyorlardır, çünkü

bilinmez bir kuvvet tüm DVD'lerin hep ve sadece beyazlık göstermesini mümkün kılmamıştır. Böylece de işte doğrudan ekran mekanizmasının bozguna uğratıldığı yönündeki iddialar şimdilik anlamsızlığa mahkûm kılınmış olur. İnsanlar çok geçmeden bu tartışmanın yersiz ve de gereksiz olduğuna kanaat getirip tekrar sorunun kaynağının ne olduğu sorusuna yönelirler. Neyse ki konunun bir polemik içerisinde spiraller çizerek insanlığı kısır bir döngüye hapsetmesinin önüne aklı başında bir yazarın yaşam ve ölüm, varlık ve yokluk, yaratıcılık ve yıkıcılık arasındaki son derece kompleks ilişkilere hem en fenni, hem de en edebi şekilde açıklık getiren ilk kitabı geçecektir, ki bu yazar Tekvin, bu kitapsa *Panoptik Kitap*'tır sevgili okuyucularımız. *Panoptik Kitap*'ın içi ise tam bir labirent gibidir ve insanın kendini bu kitapta kaybetmesi kuvvetle muhtemel olmakla beraber, söz konusu kayboluş insanın kendini yeniden bulabilmesi için gerekli bir koşuldur, çünkü insan kendini kitapta kaybetmekle kendi içinde kaybetmiş olur aslında. Bunu sebebi ise kitabın insanın içindekinin dünyamıza yansımasıyla zuhur edegelmesidir. Yani insan kitabı okurken, kitap da insanı okur denebilir. Bu ikisi okuşur ve yazışır belli ki... Kitapta geçen olaylar okuyucunun geçmişine göre şekillenir, böylece de okuyucu kitabın kendi geçmişi ve hatta şimdisi ile derin bir ilişki içerisinde olduğuna kanaat getirir. Oysa kitap kendi kendisinden başka kimseyi anlatmıyordur aslında. Elindeki bu kitap ise işte o *Panoptik Kitap* hakkında, aynı anda her nasılsa hem çok geç hem de çok erken olacak şekilde, yani yenilgiye mahkûmiyeti yazgısı belleyen ve/fakat her yenilginin de yeni bir başlangıca rahimlik ettiğini akılda tutarak kaleme alınmış bir başka kitaptan başka bir şey değildir belki de. Ama belki de öyle bile değildir işte. Belki de elindeki bu kitap *Panoptik Kitap*'tan çıkış yolunu gösteren, *Defter-i Tekvin* adında başka bir kitaptır. Belki de aslında önsöz olan *Panoptik Kitap*'tır, bu kitapsa sonsözdür, tabii eğer o tür sözler –yani ön ve son diye tabir edilebilecek cinsten olan sözler– gerçekten de varsa. Görüldüğü üzere herkes ve hiç kimse gibi biz de tam olarak bilemiyoruz hakikati. Acaba bunun sebebi hakikatin bilinmesi namümkün bir hiçlikten ibaret olması olabilir mi? Eminiz ki tüm bunlar anlatımız ilerledikçe kesinlik kazanacak ve bizler de bu vesileyle hep birlikte öğreneceğizdir her şeyi, ey üstündeki laneti yazgısı belleyen sabırsız okur!

10.

Dönüp dolaşıp spiralimizin ilk dokuz dönemecini geride bıraktığımıza ve *Panoptik Kitap*’tan yola çıkıp *Defter-i Tekvin*’e vardığımıza göre, bu noktada sanırız artık *Panoptik Kitap* ve *Defter-i Tekvin* arasındaki ilişkinin teferruatları hakkında birkaç söz söylemek kurgu açısından olduğu kadar okuyucunun bilgilenmesi ve anlatıya daha bir aşina olması bakımından da önem arz ediyor. Zira görülüyor ki *Panoptik Kitap*’ta anlatılanlarla gerçek hayatta olanlar arasında kaygı verici bir benzerlik mevcuttur, dolayısıyla herhalde lafı fazla uzatmadan kitabı mercek altına almanın da bu bağlamda son derece anlamlı bir hareket olacağını söylemeye bile gerek yoktur. Tüm bu sebeplerden ötürü ise sabırsız okuyucularımızdan özür dileyerek anlatımızı dallandırıp budaklandırmak, anlatımızın kurgusunda yeni boyutlar yaratıp, hikâyenin akışını sağlayacak yeni kanallar açmak maksadıyla *Panoptik Kitap*’ın içine giriyoruz şimdi; lakin bunu yapmadan önce *Panoptik Kitap*’tan çıkış kılavuzu niteliğini taşıyan *Defter-i Tekvin*’i de yanımıza almayı unutmuyoruz.

Tekvin her iki kitabını da birer roman olarak kurgulamış olsa da, eserler içerdikleri engin teorik detay sayesinde felsefe-psikanaliz-edebiyat ekseninde yazılmış birer araştırma-inceleme kitabı olarak da okunabilmelerini mümkün kılacak nitelikler barındırıyordu bünyelerinde. Zira kitaplar *Panopticon* adlı gözetim ve denetim mekanizmasının birer kitap formunda zuhur edişinin ürünüydü. Dışarıdan içeriye, içeriden dışarıya, dışarıdan dışarıya ve içeriden içeriye geçiş noktasında konumlanmış, dışarıyla içerinin birbirine girdiği, içindekilerle dışındakilerin rolleri değiştiği bir kitap ve yazının hayata, hayatın da yazıya nüfuz ettiği o kırılma noktasını kendine mesken tutmuş bir yazma eylemi söz konusuydu kitapta. Ne yapacağını bilemez bir vaziyette ve şaşkınlık içerisinde bir o yana bir bu yana savrulan insanın tıpkı bir *Panopticon* içerisine hapsolmuş mahkûmları andıran trajikomik durumunu mizahi bir dille kaleme almaya çalışmıştı yazar. Yani bu kitap panoptik hapishane modelinde bir tımarhane, içindeki karakterler mahkûmları andıran birer akıl, ruh veya sinir hastası, kitabı oluşturan anlatılar da birer hücre oluyor ve bu hücreler de karakterlerin hem içinde hem de dışında yer alıyordu; yani işte içindeydi karakterler hücrelerin, hücreler de karakterlerin... Bu da demek oluyordu ki bu kitap iç dünya ile dış dünya arasındaki yerde, eşikte konumlanmış ve arada kalmışların durumunu anlatıyordu. Her bir hücrede

farklı bir bilinç oyunu oynanıyor, zaman ve mekânsa karakterlerin zihinlerinde vuku bulan, iç dünyalarında sahnelenen bu oyunları birleştiriyordu. Çünkü tüm bu olaylar aslında aynı anda ve aynı binada, aynı zaman ve uzamda gerçekleşiyor ve bu panoptik mekanizma karakterlerin kolektif iç dünyasını ve toplumsal bilinçdışını temsil ediyordu. Dolayısıyla da karakterlerin kafasında sahnelenmekte olan tüm oyunlar ve onları oluşturan olaylar aslında çok daha büyük ve bilinmeyen bir kurgunun parçalarıydı.

Şunu söylüyordu Tekvin kitabının önsözünde: *... Ve işte ben bu kurgunun bilinmezliği ve büyüklüğü karşısında neredeyse bir hiç olan insanın trajikomik durumunu dışa vurmaya çalışıyorum bu* Panoptik Kitap *vasıtasıyla. Beni bu dışarıdan çıkarın diyerek bu kitap hem kendisini içinde bulduğu, hem de içindeki karakterleri düşürdüğü duruma isyan ediyor. Yaşamı olumlayıcı duruşuyla tez-antitez-sentez geleneğini de yerle bir eden bu kitap insanın bölünmüşlüğüne, dünyaya fırlatılmışlığına ve kendini içinde bulduğu çaresizliğe yenik düşmektense olumsuz durumların olumlu durumlara, imkânsızlıkların ise birer imkâna dönüştürülebileceğinin kanıtıdır diye düşünüyorum. Tamir edilemez ruhsal ve fiziksel örselenmişliğe, zamana ve ölüme karşı giriştiği bu amansız direnişin, ölüm dürtüsünü yaşam dürtüsüne dönüştürmek yolunda çıktığım bu içsel yolculuğun çözümü sevgide bulan öyküsünü dinlemeye hazır mısın ey sevgili lanetlenmiş okur?*

Tekvin'in insanlığı sevgiye doğru yeni bir yolculuğa davet eden söz konusu önsözünü iktibas etmemizin sebebi ise mevzubahis önsözün pek çok gazete ve dergide defalarca teşhir edilmek suretiyle tehşir edilmekten muaf tutulması ve çarpıtılarak kitleye bir kötülük tohumu formunda sunulmuş bulunmasıdır. Yani olay tamamen bir kasıtlı yanlış okuma olayıdır. Bu tür durumlarda biz genellikle onların tohumu pazarlamalarına engel olmaya, bir sonraki aşamada, yani işte eğer tohum ekilmişse halihazırda, o zaman da onların tohumu büyütmek için gereksinim duyduğu kaynakları tıkamaya çalışırız; suları keser, hava vermeyiz. Organizmanın hastalanmasını sağlamaktır maksadımız. Bitler, keneler salarız her işin içine ki yenikler ve delikler oluşsun organizmada. Bir diğer maksadımız da organizmayı ruhundan arındırıp içindeki kötülüğü yok etmektir. Arındırma işlemi oldukça sancılı bir süreçtir. Organizma ruhsuz varlığına alışıp çevresine karşı kayıtsız kalabilmeyi öğrenmelidir önce. Sonra ise organizmayı bir dizi işkenceye tabi tutarız; mesela ona yanlış sorular sorar, kafasını karıştırır,

doğruyla yanlış, iyiyle kötü arasındaki ayrımı yapmasını imkânsız kılarız. Daha başka ne mi yaparız? Organizmanın tüm kodlarını altüst ettikten sonra bilinci ve bedeni yeniden inşaya girişiriz. Önce organizmaya yeni bilgiler ve yeni değer yargıları yükler, sonra da yeni sorular sorarız test etmek için organizmanın arzuladığımız gibi çalışıp çalışmadığını. Mesela, "İyinin ve kötünün ötesinde ve gerisinde olan iki şey nedir?" diye sorarız, zira biliriz ki bu soruya verilebilecek en doğru ve en yanlış yanıt tek bir yanıtın iki yüzünü oluşturur ki o yanıt şudur: "İyinin ve kötünün gerisinde olan şey yaşam, ötesinde olan şey ise ölümdür."

Panoptik Kitap'tan bir alıntı:

Ey üstündeki lanetten bunalan, sıkılan okur!

Sana tavsiyem bir an önce içinde bulunduğun durum her neyse ondan kurtulup bir başka durumun içine fırlatmandır kendini. Bilinmezliklerle karşı karşıya kalabilir, ne idüğü belirsiz içsel ve dışsal yaratıklarla boğuşmak zorunda kalabilirsin. Unutma ki tüm bunlar senin daha güçlü bir iradeye sahip olman için bilinçli olarak önüne kurulmuş tezgâhlardır. Onları en iyi şekilde değerlendirmeli, üstündeki lanetin bilincinde olarak onları kendi lehine çevirmeyi bir yaşam biçimi haline getirmelisin. Umarım şimdilik bu söylediklerim seni çıkmaya hazırlandığın bu tehlikelerle dolu yolculuktan önce bir nebze olsun neşeyle ve bu neşeden kaynaklanan büyük bir kudretle doldurmaya yeter.

Görüldüğü üzere Tekvin ilk kitabında yarattığı ekransız hayatı panoptik bir hapishanede yaşamaya benzetmiş, lakin bu benzetmeyi yaparken kullandığı ironik dil kendi argümanını temellerinden sarsmakla kalmayıp, yüzeydeki ciddiyeti alaya alan, yüzeyin hemen altındaki bir akıntı misali metne dinamizm kazandıran ve yüzeyin altındaki daha başka manaları açığa vuran işte bu dil-içinde-bir-başka-dil sayesinde panoptik bir hapishanede yaşamayı aslında televizyonlu dünyada yaşamakla eş kılan o dil sayesinde yaradılış defteri manasını taşıyan eseri *Defter-i Tekvin*'e doğru büyük bir kudretle yelken açabilecek ve küre-i arzın malum enginlerini yara yara dolaşabilecekti o dillere destan kadırgasıyla. Ama şimdi kadırgalarla gezme vakti değil, Tekvin'in kitabını yazabilmek için önce uyuması, sonra da uyanması gerekiyor zira.

11.

Ertesi sabah gazetenin editörü odasına girdiğinde Tekvin elinde *Panoptik Kitap*'ın bir kopyasıyla olup bitenleri anlamlandırmaya ve gerçekle kurmaca arasında yeni bağlantılar kurmaya çalışıyordu. Editör yüzünde sinsi bir gülümsemeyle sordu:

Nasıl açıklayacaksın bu olanları?

Açıklamakta zorlanıyorum, hatta bırakın açıklamayı, anlamlandırmakta bile zorlandığımı söyleyebilirim kitabımla gerçek hayatta olanlar arasındaki bu kaygı verici benzerliği, diye yanıtladı Tekvin bu soruyu.

Sen de bilmediğine göre neler olup bittiğini, neler olduğunu kurgulamak bize düşer.

Kurgulamak mı? Aklınızdan neler geçiyor? Daha açık konuşun lütfen.

Aklımdan geçenler açık, kitabını derhal yayımlıyoruz ve bunu duyurmak için ben seninle kapsamlı bir röportaj yapıyorum.

Durun bir dakika. Henüz beyazlığın kaynağı bile belli değil. Ben kitabımda beyazlığın kaynağını bir muamma olarak bırakmıştım. Hatta sık sık *bilinmeyen bir kuvvet tarafından yaratılan beyazlık* tarzı ifadeler kullanmıştım. Saramago'nun romanlarına atıfta bulunmuş, hatta bir dönem kitabın adını *Saramago Sarmalı* koymayı bile düşünmüştüm.

Tamam işte, tüm bunları röportajda anlatırsın artık. Kalkıp da bir kâhin olduğunu, olacakları önceden görüp böyle bir kitap yazdığını söylemeni beklemiyorum senden. Tek yapacağın tüm bunlar olmamış gibi kitap hakkında konuşmak. Asıl bombayı kitap yayımlandıktan sonra patlatacağız.

Bu planlar son derece haince sevgili editör.

Eğer röportajı reddedersen gazetedeki işine son veririm, sürünürsün; tam da işler düzelmeye başlamışken hem de...

Çaresizlik içinde elindeki gazetenin manşetine bir daha bakan Tekvin kendini yazdığı kitaba hapsolmuş gibi hissetti. Editörün tüm isteklerini kabul etmek kendini içinde bulduğu bu kaygı verici durumdan çıkmanın tek yolu olarak görünüyordu. Ne de olsa insanlar onu tanıdıktan sonra yazacağı yeni bir kitapla tüm olanları açıklığa kavuşturabilirdi. Aklındaki işte bu düşüncelerle, tamam, kabul ediyorum, dedi Tekvin. Bu arada editörün yüzündeki gülümsemenin ihtiva ettiği sinsiliğin dozunda ise ciddi bir artış gözleniyordu.

Söyleşi günü gelip çattığında hava güneşliydi ve ekran mekanizması ortadan kalkalı tam 48 gün olmuştu. Bu arada Tekvin'in kitabı

yayımlanmış, övgüler, yergiler ve hatta sövgüler almıştı. Özellikle kitabın önsözünde yazılanlar eleştiri oklarının merkezi hedefi olmuş, kitabın içinde olup bitenlerse iş olsun diye çevreye serpiştirilmişti.

Panoptik Kitap röportajı

Aklın sınırlarında gezen bu kitapta tüm ekranların beyazlıktan başka bir şey göstermediği bir dünya kurguluyorsunuz. Ancak özellikle televizyonsuz, genellikle ise ekransız hayatı panoptik bir hapishanede, daha doğrusu panoptik hapishane modelindeki bir tımarhanede yaşamaya benzetiyorsunuz. Görsel imgelerden yoksun yaşamak neden sizce bu denli feci bir şey?

Ben aslında bir şey kurgulamıyorum. Tek yaptığım egemen kurgunun bir öğesini kurgudan eksiltmek suretiyle var olan bir şeyin yok kılınmasının aralayacağı yeni anlam dünyalarını ve bu anlam dünyalarını hayata geçirebilecek yeni kurgu biçimlerini muştulamak.

Muştulamak mı?

Evet, muştulamak.

Yaptığınız şeyi tanımlamak için oldukça ilginç bir kelime seçmişsiniz.

Önemli olan kelimenin ilginçliği değil, aktarılmak istenen mananın aktarılmasına hizmet edip etmediğidir.

Dilin araçsallığını savunuyorsunuz yani?

Benim bir şey savunduğum yok; hele hele de dilin araçsallığını savunmak aklımın ucundan bile geçmiyordu. Hatta bilakis dilin ve aklın araçsallığına son derece karşı bir insan olduğum bile söylenebilir, ki nitekim söylendi de zaten işte.

Bu romanı yazarken maksadınız neydi peki? Veya şöyle soralım isterseniz, beyaz ekranlar neyi sembolize ediyor? Ölümü mü? Hiçliği mi? Yoksa bilinmezliğin kendisini mi?

Ölüm beyaz ekranların çağrıştırdığı pek çok kavramdan sadece biriydi. Kitabımda sözünü ettiğim beyaz ekran hadisesi gerçekleşince ortaya atılan ilk iddia da bu yöndeydi zaten. Eleştirmenler beyazın ölümü sembolize ettiğinden emin olmakla beraber, bu ölümü sembolize edişin manası konusunda fikir ayrılığı yaşıyorlardı. Eleştirmenlerin bir kısmı benim ölüm dürtüsünün hâkimiyeti altında olduğumu söylerken, bir başka kısmı da benim ölüm dürtüsünü sömürdüğümü iddia ediyordu. Bir üçüncü kısım eleştirmenin söylediği ise oldukça ilginçti, çünkü diğer iki kısım eleştirmenin yorumlarının farklı manalar taşımakla birlikte madeni bir paranın iki yüzü olduklarını ortaya atıyorlardı. Bense elbette ki son derece

kayıtsızdım bu yorumlara. Her ne kadar yapılan tüm yorumlardaki doğruluk ve yanlışlık paylarından kuşku duymasam da bu doğruluk ve yanlışlık paylarının dağılımı konusunda herhangi bir fikir sahibi değildim ve açıkçası olmak da istemiyordum. Veya en azından istemediğimi sanıyordum. Lakin çok geçmeden anlayacaktım ki hakkımda yazılıp çizilenlere kayıtsız kalmak benden çok eserime zarar vermekteydi. Olanları anlamlandırıp her şeyi açıklığa kavuşturan tutarlı bir söylemle okuyucularımın karşısına çıkmam ve kitabımdaki beyaz ekran hadisesinin manasını açıklığa kavuşturmam gerekiyordu belli ki.

Dış dünyada gördüklerimizin bilinmez bir kuvvet tarafından önceden belirlenmiş olduğu gibi acı bir gerçekle başa çıkamaması muhtemel zayıf ruhlu okuyucularınız için hakikati yumuşatacak olursanız bilinmez kuvvet hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Diyebiliriz ki bu bilinmez kuvvet denilen şey aslında sosyal-siyasi-ekonomik-kültürel bir oluşumdur. Yani içinde yaşadığımız sosyal-siyasi-ekonomik-kültürel çevre dış dünyada gördüklerimizi nasıl göreceğimizi önceden şekillendirmekte ve bizi yazılı olmayan kurallara tabi birer özne haline getirmektedir, ki ünlü Fransız psikanalist Jacques Lacan bu bilinmez kuvvete Büyük Öteki adını vermeyi uygun bulmuştur. Söylemeye bile gerek yok belki ama işte zarardan ziyade fayda gördüğüm için ben bu gerçeği dillendirme işinde, *Panoptik Kitap*'ta tasvir ettiğim televizyonsuz, hareketli görsel imgesiz, insanların ekranlara bakınca sonsuz bir beyazlıktan başka hiçbir şey göremediği, sadece bilinmez bir kuvvet tarafından görülebildiği ve/fakat bunu bilmediği, bir şeyler gördüklerini sananlarınsa aslında görülme biçimlerince şekillenen görme biçimlerine sahip olduğu dünyadan ve işte bu sebepten ötürü de gördüklerinin aslında onların görmeye programlandığı sosyal-siyasi-kültürel birer kurgudan başka bir şey olmadığının altını çizmek istiyordum. Sadece bunun idrakine varmak bile bizi *Panoptik Kitap*'ın labirentlerinden dışarıya çıkarabilecekti kanaatimce. *Panoptik Kitap*'tan dışarı çıkabilmek için çekilmesi gereken acıları çekip, yıkılması gereken düzenleri yıkıp, bozguna uğratılması gereken anlam dünyalarını bozguna uğratıp, ve/yani işte yazılması gerekenleri yazıp ortaya *Defter-i Tekvin* adında yeni bir ürün koymalıydım. Ayrıca belki de kitabımda yazdıklarımın gerçek hayatta zuhur etmesinin de sadece bir tesadüf olduğunu, lakin bu tesadüfi hadisenin, hayal gücünün zamanıyla uyum içindeki analizlerin bir ürünü olduğunu da belirtmeliydim, zira ben ne falcı ne de bir kâhindim. Benim, insanların beni gördüklerinden farklı

olduğumu, onların beni gördükleri biçimin kendilerinin görülmek istediği biçim olduğunu açık ve net bir dille kaleme almalı, edebiyat ve felsefe gibi alanlarda bu tür öngörülere sıklıkla rastlandığının, George Orwell'in *1984* ve Aldous Huxley'nin *Cesur Yeni Dünya* adlı romanlarının bu duruma harika birer emsal teşkil ettiğinin altını çizmeliydim, ki galiba işte çizdim de zaten. Ölüm mevzusuna geri dönecek olursak diyebiliriz ki benim esas maksadım teknolojinin ölümü algılama biçimimizle ne denli derin ve karmaşık bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektir. Belli ki ben aslında insan doğasının görsel imge sağlayıcılarının icadından sonra muazzam bir değişime uğradığını, teknolojinin insan için neredeyse bir protez halini aldığını ve teknolojiye eklenti biçiminde sürdürülen yaşamların insanı hareket etmekten men etmek suretiyle bir sonraki aşamada eylem kabiliyetinden tamamıyla mahrum bırakarak bir ölüden farksız kıldığını, kılmakta olduğunu ve kuvvetle muhtemel gelecekte de kılmaya devam edeceğini anlatmaktı. Hatta bundan hareketle söz konusu kitabın ne bir roman, ne de bir deneme veya bilimsel bir metin olduğunu, ama belki, henüz öyle bir tür olmamasına rağmen, söz konusu metnin olsa olsa teorik bir anlatı veya bir roman denemesi olduğunu dile getirebilirim. Ne de olsa ruh ve beden arasındaki ilişkiyi yeni bir bağlamda ve yeni bir teknikle ele ve alaya alan bir kitabın biçimi ile içeriği arasındaki ilişkinin ironik bir şekilde mercek altına alınmasıdır burada söz konusu olan.

Benim soru sormama izin vermediniz sevgili Tekvin.

Vermedim, evet, çünkü ben iletişime ve diyaloğa karşı olan bir insanım. Kendi hakikatlerimi dillendirir, hemen akabinde de susarım. Söyleyeceklerimin sizin sorularınız tarafından şekillendirilmesini istemiyorum çünkü. Sizin sorduğunuz yanlış sorulara yanlış cevaplar vermektense, kendi doğrularımı dillendirmeyi yeğledim, yeğlerim.

12.

Bu röportajın yayımlanmasından kısa bir süre sonra bilim insanları ve düşünürler yaratıcı kişilerin beyninin nasıl çalıştığını kavramak için Tekvin'in kitabını incelemeye aldılar. Yapılan analizler sonucunda nörobilim uzmanları, edebiyatçılar ve filozoflar arasında büyük bir fikir ayrılığı yaşandı. Nörobilimciler insan beyninin yeni bir şey yaratabilmesi için nöronlar arasındaki iletişimin yoğunlaşması gerektiğini iddia eder ve kitaplarındaki anlam boşluklarından anlaşıldığı kadarıyla Tekvin'in beynindeki nöronlarda bunun tam tersi bir durumla, yani nöronlar arasındaki iletişimin gevşemesiyle karşı karşıya bulunulduğunu sözlerine eklerken, filozoflar da Tekvin'in yarattığı anlam boşluklarının yeni anlam dünyalarına kapılar araladığını iddia ediyordu. Tartışmalara son noktayı koyansa, yaratıcılık sürecinin beynin hem kasılmasını hem de gevşemesini gerektirdiğini dile getirerek nörobilimciler ve filozoflar arasındaki tartışmanın gereksiz olduğunu, çünkü iki tarafın da eksik bir doğruyu dile getirdiğini vurgulayan edebiyatçılardan başkası olmayacaktı.

Her ne kadar bu röportaja ilişkin olarak söylenebilecekler anlatının kurgusu açısından azami ehemmiyeti haiz gibi görünse de henüz oluşmamış, lakin oluşmakta olan bir kurgunun parçalarının, kurgunun bütünü bağlamında anlam kazanabilmesi için anlatının sonlanıp kurgunun bir bütün olarak açığa çıkması ve bu görünüşe kanılmaması gerektiğini söyleyenler de mevcuttu. Tüm bu tartışmalar sürerken Tekvin defterini teorik yazılar ve otobiyografik notlarla dolduruyordu. Küçük, şirin ve/fakat her ne hikmetse lanetli bir Akdeniz adasında doğup büyüdüğünü ve ekranların beyazlaşmasına denk gelen dönemde halen Kıbrıs adındaki söz konusu adada yaşamakta olduğunu şimdiye kadar belirtmeyi ihmal ettiğimiz Tekvin, tartışmaların odağı haline gelip tirajı oldukça artan gazetelerde her gün kendi kontrolü dışında gerçekleşen bu garip tesadüfle ilgili asılsız haberlerin insan olanın aklına durgunluk vermesi kuvvetle muhtemel seviyelerde seyretmeye başlamasından oldukça rahatsız olmuş olacaktı ki çareyi pılıyı pırtıyı toplayıp şu ana kadar adını bile anmadığımız Amsterdam şehrine göç etmekte bulur. Amsterdam'ı seçmesinin temel nedeni ise elbette ki sadece Spinoza'nın yaşamının hemen hemen tümünü Amsterdam'da veya çevresindeki irili ufaklı köy ve kasabalarda geçirmiş olması olamazdı, ki nitekim değildi de zaten. Tekvin, Amsterdam Kültürel Araştırmalar Enstitüsü'nün davetlisi olarak daha önce Amsterdam'da

bulunmuş ve teknolojinin gelişimiyle ortaya çıkan yeni denetleme mekanizmalarıyla insan ruhu arasındaki ilişkiyle ilgili bir araştırma yapmak üzere görevlendirilmişti. Araştırmalar fiyaskoyla sonuçlanmış ve üç dört ay gibi kısa bir zaman zarfında askıya alınmıştı. Tekvin gerek suçlularla gerekse de kolluk kuvvetleriyle yaptığı röportajları ve bu röportajlardan çıkan sonuçları bir rapor halinde yetkililere teslim ettikten sonra kendini boşlukta bulmuş ve yeni bir iş buluncaya kadar muazzam bir can sıkıntısıyla boğuşmak zorunda kalmıştı. Can sıkıntısına karşı mücadelede yazma eylemini son derece etkili bir silah olarak benimsemekle kalmayıp bunu bir yaşam biçimi haline de getiren Tekvin işte o dönemdeydi ki Amsterdam'daki hayatından ve bu hayat neticesinde zihninde zuhur eden düşüncelerden kesitler içeren *Defter-i Tekvin* adını verdiği bir günlük tutmaya başlayacaktı. Günlüğünde Amsterdam'da gördüklerinden ziyade görmediklerinden söz eden Tekvin'in bunu yapmasının sebebi ise gözün hâkimiyetine son verip görülemeyen dünyada olup bitenleri aktarmak arzusunu taşımasıydı.

Evet, iktidarın psişik yaşamını incelemek maksadıyla o dönemlerde denetleme mekanizmalarındaki alt ve üst düzey kadrolarla yaptığı röportajların yanı sıra az önce sözünü ettiğimiz *Amsterdam Günlükleri*'ni de ihtiva eden, *Teorik Yazılar ve Otobiyografik Notlar* alt-başlığını taşıyan ve edebi değer taşıdığını düşündüğümüz yazılar *Defter-i Tekvin*'de toplamıştı. İşte söz konusu defterin anlatımızın kurgusuna katkıda bulunacağını düşündüğümüz bazı kısımlarını siz okuyucularımızla da paylaşmayı uygun bulduk.

Amsterdam Günlükleri-I

21 Temmuz gecesinin geç vakitleri

"Sakin olun arkadaşlar, o sadece bir junkie," dedi rahatsız bir ses sahibinin elindeki telsize yönelerek. Bir gözetleme polisi biçareliğin sınırlarını zorlayan bir hilkat garibesinin iki polis memuru tarafından yaka paça, adeta inorganik bir nesneymişçesine yerden kaldırılıp gereksiz bir mal gibi kaldırımın kenarına atılarak kaba ve küçük düşürücü olarak nitelendirilebilecek el kol hareketleriyle rencide edilişini seyrediyordu melun melun önündeki ekranlardan birine bakmak suretiyle.

21 Temmuz Cumartesi gecesi saat on sularında Amsterdam Merkezi Polis Karakolu'nun gözetleme kulesindeyiz. Burası gözlerle dolu bir oda. Bir gözün içinde bin bir göz var burada, zira buradan şehirdeki tüm

gözetleme kameralarının hem kayıtlarına ulaşılabiliyor, hem de şehirdeki hemen hemen tüm sokaklar ekranlardan gözetlenebiliyor.

Bu odada hiç kıpırdamadan oturduğu halde kişi Amsterdam sokaklarında gezebiliyor. Bu arada sanırım şunu söylemekte fayda olacaktır: Boyutları ve nüfusuna göre oran-orantı hesabı yapılınca Amsterdam dünyanın en çok CCTV, yani güvenlik kamerası barındıran şehirlerinden biri olarak çıkıyor karşımıza. İşin ilginç yanı bu şehrin aynı zamanda dünyanın en serbestiyeci ve en kozmopolit şehirlerinin de başında geliyor olması. Peki ama benim ne işim var burada? Gerçekten de iktidar ve gelişen teknoloji arasındaki ilişki üzerine yapılan bir araştırma için bilgi toplama safhası gereği burada olabilir miyim ben? Denetleme mekanizmalarındaki son gelişmeler ve sosyal yaşama etkileri üzerine bir rapor hazırlamak olabilir mi benim maksadım?

***

Bu arada Red Light District’e kayıyor gözümüz. Polis merkezinde miyiz, erotik video gösteriminde mi belli değil. Müfettiş Gerhard Brouwer Amsterdam Centraal’dan sorumlu panoptik gözlemci. Az önce telsizle o biçare düşmüş junkie’ye daha kibar davranmaları konusunda uyarıda bulunan kişi. Şehirde bir vukuat olduğu zaman buradan görüp bölgeye en yakın dağ bisikletli polis devriyelerine durumu bildirerek nahoş hadiselerin önüne geçmekle görevli kendisi. İlginçtir, bu polislerden bazıları daha önce rampalarda BMX’leriyle uçuşuyormuş. Parklardan toplayıp adam etmişler bunları. Altlarına doğru dürüst bisiklet, ellerine son moda telsiz vermişler. Brouwer de onlardan biriymiş ama iki yıl önce terfi etmiş. Şimdi sokaklarda gezmek yerine bu odadan sağlıyormuş asayişi. Brouwer işini severek yaptığını, Amsterdam’da normal bir filmde görebileceğinizden çok daha ilginç şeyler olduğunu söylüyor: “2004 Nisan’ında bu projeye başladığımız zaman bazı hayat kadınları ve pencere fahişeleri şikâyet etmişti. Kameralar müşterilerini tedirgin edip uzaklaştırıyormuş. Ama onlar bile kabul ediyor artık bu kameraların kendi güvenlikleri için olduğunu. Müşteri profillerinde muazzam bir düzelme olduğunu söylüyorlar mesela. Yıllık değerlendirmelerimiz gösteriyor ki bölgedeki suç oranında 2004’ten günümüze büyük bir düşüş var. Eğer insanlar kendilerini emniyette hissederlerse daha çok ziyaretçimiz olur diye düşünüyorum.”

***

Hollanda'da suç ve bireysel özgürlük arasındaki ince çizgiyi en fenni şekilde çizmişler anlaşılan. Söylediklerinden anlıyoruz ki Brouwer bireysel özgürlükler konusunda da çok duyarlı: "Elde ettiğimiz görüntüler sadece toplumsal düzeni sağlamak için kullanılıyor. İşlenen suçların soruşturulmasında kullanmıyor ve 72 saat içinde yok ediyoruz bu materyali. Sadece bölge müdürlüğünden yazılı izin gelirse DVD'ye kaydediyoruz görüntüleri. Tabii burada suçun da soruşturmaya değer olması gerekiyor. Yani birisi cüzdanını çaldırdı diye oturup da 6 saat CCTV kayıtlarını inceleyecek halim yok herhalde. Ama mesela 2006 yılında bir kadın kaçırılarak tecavüz edilmişti. Biz kadını kaçıran arabanın plaka numarasını elde ettik CCTV kayıtlarından ve şüpheliyi tutukladık. Büyük yankı uyandırmıştı bu olay o zamanlar."

***

Amsterdam Merkezi Polis Karakolu'nun gözetleme kulesinden, iktidarın gözleriyle dolu bu odadan sorumlu Müfettiş Brouwer'le yaptığım röportajda şu ana kadar söylenenler sen de takdir edersin ki iyi iktidar ve kötü iktidar arasındaki farkın altını çizer nitelikte sevgili okur. Belli ki amaç bağcıyı dövmek veya üzüm yemek değil, kırlarda temiz hava alıp üzümlere yan bakmak hiç değil. Kameraları caydırıcı olması için koymuşlar sağa sola. Mesela o kaçırılıp tecavüz edilen kadına saldıran kanun kaçağının yakalanması kim bilir kaç tecavüzcüyü caydırmıştır kafasında kurguladığı haince eylemlerden.

***

"Bize biraz da kameralarla ilgili bilgi verir misiniz sevgili Brouwer, tabii eğer münasipse?"

"Kameralarımız teşkilatımıza mahsustur ve özel olarak Amsterdam'ın mimari yapısı ve çevre düzenlemesiyle uyum içerisinde olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu kameraların amacı görünmez olmak değil, tam tersine, gözden kaçmayacakları şekilde konumlandırıyoruz kameralarımızı. Çünkü kameraların amacı caydırıcı olmak, yani suçlunun kamerayı görüp suça teşebbüs etmekten vazgeçmesini sağlamak. Suç işlendikten sonra suçlunun

cezasını çekmesi mağdurun zararını telafi etmekten uzaktır bence. Bu sadece iş işten geçtikten sonra sunulan bir tesellidir mağdura.”

“Peki teknolojiyle arası nasıl güvenlik teşkilatınızın?”

“Bu yıl son teknoloji ürünü kameralar aldık. Bak sana göstereyim marifetlerini.”

Brouwer kamerayı tek bir dokunuşla 360 derece döndürebiliyor ve inanılmaz mesafeleri birkaç saniye içerisinde burun dibine kadar yaklaştırabiliyor. İktidarın her şeyi görmeye muktedir gözünden hiçbir şey kaçamıyor böylelikle.

***

Brouwer’le daha çok sohbet etmek isterdim aslında. Ama şimdilik asayiş berkemal olsa da her an her şeyin vuku bulabileceği bir cumartesi gecesi olduğunu akılda tutarak ne yazık ki on beş dakikayla sınırlandırmak durumunda kalıyoruz Brouwer’le görüşmemizi.

Gözetleme kulesinden ayrılırken son bir kez baktım ekranlara. Amsterdam’da hayat vukuatsız ve/fakat pek çok ilginç olayla dolu bir şekilde seyrediyor, dereler akmaya, ördekler yüzmeye devam ediyordu. Bir grup şüpheli şahıs kamerayı görünce başlarını başka tarafa çevirip yön değiştiriyorlar, salyaları akan bir adam çöpleri karıştırıyor, elinde, “Yüce İsa, Tanrı’nın kuzusu!” yazılı bir pankart taşıyan çılgın bir kadın yüzünü kameraya yaklaştırıp avaz avaz bağırıyor, bu arada bir başka kadın çıplak göğüslerini İhtiyar Denizci adlı bir barın camına sürtüyordu. Saate baktım, on buçuktu. Aklıma saçma ve saçma olduğu kadar da anlamlı bir fikir geldi; belki de hayatımda ilk ve son kez aklıma gelecek son derece istisnai bir fikir... Polis karakolundan ayrılıp derhal Red Light District’e yöneldim ve önüme çıkan ilk güvenlik kamerasına melun melun baktım iki dakika boyunca. Üçüncü dakikaya girdiğimde bisikletli bir polis yanıma gelerek iyi olup olmadığımı sordu. “İyiyim,” dedim ve kameraya el sallayarak ekledim, “Müfettiş Brouwer’in dikkatini çekmeye çalışıyordum sadece.”

Brouwer’in beni görüp görmediğini bilmiyorum ama eğer görmüşse tebessüm ettiğinden eminim. Belki de el bile sallamıştır bana ama bunun pek bir önemi olduğunu sanmıyorum, zira panoptik denetleme mekanizmasının yapısı gereğidir, kameranın arkasındaki kişi seni görür ama sen onu göremezsin. Bu da onu senin karşında daha üstün bir konuma yerleştirir ve seni denetlemesini kolaylaştırır. Yani tıpkı Foucault’nun

deşifre ettiği gibidir mantık: “Görünürsün ama göremezsin. [...] Görünürlük bir tuzaktır.”

O kameraların arkasındaki gözün bozuk olduğunu ve/yani bu ekranların başında oturan şahsiyetin kişilik bozukluğu olduğunu düşünmek bile istemiyor insan. Eğer otorite sapkınsa seni denetlemekle yetinmez ve üzerinde tahakküm kurmaya çalışır, seni boyunduruğu altına almaya kalkışır ve daha başka yanlış eylemlere cüret ve teşebbüs eder. İşte iyi otorite ve kötü otorite arasındaki temel farklılık da zaten ancak gerçek hayatta yaşanan bürokratik sorunlar ve adil olmayan dayatmalar neticesinde yaşanan birey-kitle-iktidar çatışmaları dolayımıyla çıkar karşımıza. Sevk-idare ve denetim mekanizmasının doğru dürüst çalışıp çalışmadığının test edileceği yer günlük yaşamdır. Yani günlük yaşamda yarattığı etkilerdir iktidarın iyi mi kötü mü olduğunu gösteren. Demek ki eğer iyi ve kötü arasındaki temel farkı bu kavramların içini boşaltmak ve sınırlarını belirsiz kılmak suretiyle ortadan kaldırırsak sevk ve idare mekanizmamızın bizi daha müreffeh günlere taşımasını umut dolu bir hayal formunda olasılıklar dışına hapsedip asla gerçekleşmemeye mahkûm kılmış oluruz.

22 Temmuz Pazar

Michel Foucault *Hapishanenin Doğuşu: Gözetim ve Ceza* adlı başyapıtında mimar ve düşünür Jeremy Bentham’ın yeni bir hapishane modeli olarak tasarladığı ve *Panopticon* adını verdiği, zamanına göre (on dokuzuncu yüzyıl) devrimci sayılabilecek gözetim ve denetim mekanizmasını modern zamanlardaki iktidarın işleyiş biçimini gözler önüne seren bir metafor olarak lanse eder. Foucault’ya göre *Panopticon* mahkûmların hareketlerini, davranış biçimlerini ve hatta düşüncelerini kontrol altında tutan bir aygıt, bir makinedir adeta. *Panopticon* iç içe geçmiş halkalardan oluşan bir binadır ve tam ortasında bir gözetleme kulesi bulunur. Mahkûmların hücreleri bu gözetleme kulesinden rahatlıkla görülebilecek şekilde dizilmiştir. O kadar ki mahkûmun kendisi ne kadar saklanmaya çalışırsa çalışsın hapishanenin mimari yapısı vasıtasıyla oluşturulmuş ışıklandırma düzeneği öyle bir tasarlanmıştır ki mahkûmun gölgesi rahatlıkla görülebilir kuleden. Sürekli gözetim ve denetim altında tutulmakta olduğunu bilen mahkûm şahsiyet zaman içerisinde kendisini kuledeki gardiyanın gözüyle görmeye ve o gözün beklentileri doğrultusunda hareket etmeye başlar. O kadar ki artık kulede bir gardiyan olup olmadığı bile önemsizleşir, zira zaten artık mahkûm hapishanenin gözünü, otoritenin bakış açısını içselleştirmiş ve otomatikman mahkûmluk

rolünü benimsemiştir. Dolayısıyla çoğu zaman kulede bir gardiyan tutmaya bile gerek yoktur artık, ne de olsa zaten mahkûmlar sürekli kulede bir gardiyan varmış gibi hareket etmeyi alışkanlık haline getirmişlerdir.

> *Çevrede halka halinde bir bina, merkezde bir kule; bu kulenin halkanın iç cephesine bakan geniş pencereleri vardır; çevre bina hücrelerle bölünmüştür, bunlardan her biri binanın tüm kalınlığını kat etmektedir; bunların, biri içeri bakan ve kuleninkilere karşı gelen, diğeri de dışarı bakan ve ışığın hücreye girmesine olanak veren ikişer pencereleri vardır. Bu durumda merkezi kuleye tek bir gözetmen ve her bir hücreye tek bir deli, bir hasta, bir mahkûm, bir işçi veya bir okul çocuğu kapatmak yeterlidir. Geriden gelen ışık sayesinde, çevre binadaki hücrelerin içine kapatılmış küçük siluetleri olduğu gibi kavramak mümkündür. Ne kadar kafes varsa, o kadar küçük tiyatro vardır, bu tiyatrolarda her oyuncu tek başınadır, tamamen bireyselleşmiştir ve sürekli olarak görülebilir durumdadır. Görülmeden gözetim altında tutmaya olanak veren düzenleme, sürekli görmeye ve hemen tanımaya olanak veren mekânsal birimler oluşturmaktadır. Sonuç olarak, hücre ilkesi tersine döndürülmekte veya daha doğrusu onun üç işlevi –kapatmak, ışıktan yoksun bırakmak ve saklamak– tersyüz edilmektedir; bunlardan yalnızca birincisi korunmakta, diğer ikisi kaldırılmaktadır. Tam ışık altında olma ve bir gözetmenin bakışı, aslında koruyucu olan karanlıktan daha fazla yakalayıcıdır. Görünürlük bir tuzaktır.*[1]

Panopticon denilen bu hapishane modelinin önemi, modern toplumlardaki iktidarın işleyiş biçimini temsil eden bir yapıya sahip olmasıdır. Biliyoruz ki modern toplumla birlikte merkezi iktidar çözülerek bireylerin içine işlemiştir. Ölüm ilanı vermeye hevesli pek çok kişi merkezi otoritenin bu çözülüşünü iktidarın ölümü olarak telakki etmiştir, ama bu son derece yanlış bir yorumdur, zira iktidar ölmemiş, sadece şekil değiştirmek ve kendisini görünmez kılmak suretiyle gücüne güç katmıştır sevgili okur. Artık iktidar, toplumu oluşturan bireylerin dışında değil, içindedir. Yani toplumu oluşturan bireyler kendilerini içinde buldukları sistem tarafından öyle bir kurulmuştur ki artık onlara ne yapmaları, nasıl davranmaları gerektiğini söylemek bile gereksizleşmiştir, zira onlar zaten sistemin aksamadan çalışması için oynamaları gereken rolü oynamaya dünden razı bir hale getirilmişlerdir.

23 Temmuz

Düşüncenin otomatik olmaktan çıkıp düzensiz bir biçimde dıştan gelmeye başlaması öznenin alışılagelmiş düşünce ve his kalıplarının ötesine geçmeye başladığının göstergesidir. Yazan özne böylelikle bilinmeyene yelken açan bir gemiye dönüşür. Yolculuk son derece tehlikelidir, zira bilinenin terk edilip bilinmeyenin girdaplarında boğulma tehlikesi arz eden bir durumla karşı karşıya kalmak gerekliliği söz konusudur yolculuk süresince. Geri dönüşü olmayan bir yolculuk olabilir bu. Ne var ki bu yolculuğun amacı zaten geriye dönüşü değil, bilakis henüz olmayan yeni bir durumun yaratılmasını amaçlar. Şimdiki zaman ve şimdiki mekân geride bırakılıp yeni bir zaman ve mekân yaratabilmek için, yani statükonun ötesine geçebilmek için kişinin hiçliğin girdaplarında kaybolma riskini göze alabilmesi gerekir. Kişi bilmelidir ki eğer yeni bir oluşuma gidilmesi başarısızlıkla sonuçlanırsa geriye dönecek bir yer olmayacak, zira yeni bir oluşuma gidilmesi kararının alınması demek dönülecek yerin, yani şu an içinde bulunulan zamanın artık şimdiki zaman değil, geçmiş zaman olmuş olması olacaktır. Ve işte böylelikle de geriye dönüşü imkânsız bir yer olarak tarihin sayfalarındaki yerini almış olacaktır geride bırakılan. Ancak bu yer geride bırakıldığı anda içinde bulunulabilecek yeni bir yer yoktur. İçinde bulunulabilecek yeni bir yer, yeni bir durum ancak yoktan var edilebilir. Tabii unutulmamalıdır ki burada yok derken geride bırakılan yerin ve zamanın şimdiki zamanda, yerde ve durumda yarattığı boşluktan söz ediyorum. Geride bırakılanın şimdiki zamanda yarattığı boşluk yokluğun varlığı anlamında kullanılmıştır burada. Yani geçmişin şimdideki yokluğu şimdide bir boşluk yaratmıştır ve yeni bir şey yaratmak için öznenin elinde olan tek şey öznenin kendi içinde bulduğu bu boşluktur.

Genellikle geleceğin şimdiden hareketle ve geçmiş kalıntıları üzerine inşa edildiği söylenir. Bu bir noktaya kadar doğru olsa bile genel olarak son derece yanlış bir yaklaşımdır konuya. Zira geçmişin kalıntısı değil, şimdideki halidir tarih denilen şey. Geçmişten bir şey kalmamıştır artık, sadece yokluk vardır insanı çevreleyen ve içindeki boşluğu geçmişle değil, gelecekle doldurmaktan başka yapacak bir şeyi kalmamıştır insanın.

24 Temmuz

Beyni harekete geçirici sinyallerden aldım bugün. İçinde pek çok sinyalin depolandığı kompakt disk formatında elektronik müzikten söz ediyorum burada. Pek çok sinyalin aynı anda yankılanmasından oluşan anti-armonik bir yapıya sahipti müzik. Kimileri buna müzik demekten çekiniyor; sadece birtakım sesler ve hiç değişmeyen bir ritim olarak

görüyorlar elektronik müzik hadisesini. Oysa işin aslı hiç de öğle değil. Şöyle ki; burada müzik denilen sanat dalını oluşturan seslerin ötesine geçip doğada olmayan sesler yerine, doğada olan organik seslerden bile daha organik duyulan ve/fakat işte aslında son derece inorganik olan sesler yaratıyor elektronik müzik. Yani yoktan ses var ediyorlar. Zira yaptıkları doğadaki sesleri taklit ve temsil etmekten ziyade doğadaki seslerin abartılmış, mercek altına alınmış hallerini üretip sunmak elektronik müzik üreticilerinin. Böylelikle doğaya yeni sesler ve yeni ritimler katmış oluyorlar. Bu yeni seslerin ve yeni ritimlerin doğadaki sesler ve ritimlerle inanılmaz bir armoni oluşturduğunu söylemeye ise gerek bile yok sanırım. Ama gene de işte söylemekte zarardan ziyade fayda olacağı fikrinden hareketle şunu söylemek durumunda buluyorum kendimi: Mesela kalp atışı, karın guruldaması veya kurbağa sesini andıran sesler, ki artık bunlara ses demek yerine sinyal demek daha doğru olur sanırım, bedene ama özellikle de beyine doğrudan etki eden sinyaller yaratabiliyorlar. Bu sinyaller doğada olmayan sesler olduğu için doğanın bir temsili olan bedenin beş duyusunun ötesine geçebiliyorlar. Bu sinyaller beş duyumuzu o kadar yoğunlaştırıyor ki adeta yeni bir duyumsama boyutuna geçiyor, yeni bir duyumuz (mesela altıncı his) varmış hissine kapılabiliyoruz. Ne var ki burada söz konusu olan altıncı his gibi yeni bir duyu organı değil, beş duyumuzun yoğunlaşması neticesinde ortaya çıkan yeni bir duyumsama biçimidir, ki bu biçim duyumsanan şeyin niteliğini değiştirecek kuvvete sahiptir.

25 Temmuz

> *Amsterdam’da fare paniği... Küresel ısınmayla birlikte ekolojik dengenin bozulması karşısında fareler şehirlere akın ediyor. Amsterdam farelerin istilası altında... Turistler şaşkın, halk isyankâr...*

Bunlar bazı yerel gazete ve dergilerden derlediğim manşetlerdir. Görüyorsun ki kimisi bir korku filmine çevirirken fare hadisesini, bir diğeri olayı global bazda ele almış. Ötekiyse turizme zararları bağlamında değerlendirmiş konuyu. Neticede herkes kafasına göre bir yerlere bağlamış mevzuyu.

Zamansa akıp gidiyor, havalar son derece dengesiz...

Sen sinekten şikâyet et, ben fareden, bahçelerde ısırgan...

Evimdeki farenin varlığına alışmaya çalışıyor ve/fakat muvaffak olamıyorum. Farenin ben yemek yaparken veya yerken ayağımın altında dolanması inan sinirime dokunuyor. Bir gün yanlışlıkla üzerine basmaktan

korkuyorum bu farenin. Manzara karşısında üç gün bir şey yememe kararı alırdım herhalde.

Evdeki kimse fare konusunda bir şey yapmıyor. Aslında herkes rahatsız ama kimse ne yapılması gerektiğini bilmiyor. Hayatında vahşi doğayla muhatap olmamış ki adamı olsun kadını olsun. Farenin ortadan kalkmasını istiyor ama öldürmek fiilini başkasına havale ediyor hep. “Evet,” diyor, “istemiyorum bu fareyi, yok edin onu!”

Bir şey yapmamakla da kalmıyor evdeki kimse, yemekleri ortada bırakıp farenin cennete düştüğü yanılsamasının hâkimiyeti altına girmesine sebep oluyor herkes. Ama ben var oldukça bu ev cennet değil cehennem olacaktır söz konusu fareye!

İşte görüyorsun sen de, belediye fare sorununu bile çözememiş Amsterdam’da. Bu yüzden de pek çok evde arbede yaşanıyormuş ev arkadaşları arasında. Bu vesileyle de sosyal refahtan sorumlu devlet bakanı belediye başkanına mesaj gönderip fare sorununun çözümü için işbirliğine hazır olduklarını söylemiş. Bu arada fare olayını protesto etmek için bir grup kavalcı kavallarını alıp küçük liman yanındaki merkez köprünün üstünde sanatlarını icra etmek suretiyle resital vermişler. Maksatları burasının fareli köy, kendilerinin de bu köyün kavalcıları olduğunu aleni kılmakmış âlemin nezdinde.

Her neyse ki ev arkadaşlarımla fare zehrinin tek çözüm olduğu konusunda mutabakata vardık. Derhal en ucuzundan fare zehri alıp bu musibet fareye zorla yedireceğiz. Birimiz burnunu sıkarken ötekimiz de zehirleri tıkacak ağzına. Bu fare yüzünden çok masraf ettik çok. Ama artık yeter! Bundan böyle yemeklerimiz otuz saniye açıkta kaldı diye acaba fare mıncıkladı mı şimdi bunu şeklinde endişelere kapılmak yok!

Fare başarıyla imha edilir. Bir cana daha kıyılmış olur böylelikle. Peki ama yazık değil miydi bu fareye? O bizim faremizse biz de onun insanları değil miydik? Yemek artıklarını paylaşamaz mıydık kendisiyle? Bizler bu kadar kötü yürekli insanlar mıydık ki tutturmuştuk ille de bu fareyi öldürelim diye? Sanırım öyleydik. Lanet olsundu böyle doğanın kanununa!

Doğanın kanununa lanet okumak bir anlam ifade etmiyor ne yazık ki. Etseydi keşke, lakin etmiyor, zira doğanın kanununun insan eliyle bozulmuş halidir burada söz konusu olan. Şaka gibi görünse de yerindedir, doğru gibi durmasa da manidardır yazımın başında iktibas ettiğim o manşetler. Görüyorsun ki dünyada olmaması gereken şeyler olursa fareler olmamaları

gereken yerlerde olur ve insanlar yapmamaları gereken şeyler yapar sevgili günlük.

13.

Kıymet bilmez vicdanlara yönelik olarak uzun uzadıya iktibas ettiğimiz bu günlükten de anlaşılacağı üzere, ekran mekanizmasının ortadan kalkması resim sanatını da hak ettiği öneme tekrar kavuşturmuştur. Eminiz ki Van Gogh'un otoportresinin afişlerini bıyık, sakal ve daha başka anlamsız karalamalarla katleden o vicdansız vandallar resim sanatına karşı olan televizyon yandaşlarıydı.

Dağlarda bayırlarda televizyonsuz günler ve geceler geçiren okuyucularımızın gayet iyi bileceği üzere görsel imge yokluğu insan olanın hayal gücünde muazzam bir artışa sebep olabilmektedir. Mesela televizyonsuz kalmış kişi kayaları insan suretleri şeklinde görebilmekte, ayın yansımasıyla oluşan ağaç gölgelerini birer yaratık olarak algılayabilmektedir medeniyetten uzak toprakların ıssız bölgelerinde. Nitekim Tekvin de işte hayal gücü zaten oldukça gelişmiş bir yazar olduğu için sadece illüzyonlar görmekle kalmamış, bilakis halüsinasyonlar da görmeye başlamıştır televizyonsuz kalınca. O kadar ki, soyadını bilmediğimiz Tekvin, ekranların ortadan kalkmasıyla hayatında oluşan boşluğu doldurmak için ünlü filozof Spinoza'nın ruhuna sığınmıştır. Belki de aslında şimdiden bu kadar açık olmamalıydık okuyucularımıza karşı. Spinoza'nın bu anlatıda ne işi olduğunu böyle pat diye söylemek ancak tecrübesizliğimizin ve anlatı yazımındaki beceriksizliğimizin bir ürünü olabilir diye düşünüyoruz. Ama elden bir şey gelmiyor ne yazık ki; artık söyledik çünkü söyleyeceğimizi. Her neyse, geriye dönüp yaptığımız hatayı düzeltmek bizim de bilmediğimiz meçhul bir sebepten ötürü namümkün olduğuna göre yaptığımız bu talihsiz hatayı kimseye çaktırmadan geçiştirmeyi uygun bulduğumuzu belirtelim en iyisi. Anlatımızda oluşan bu anlam boşluğunu ise Tekvin'in tekniğini kullanıp Spinoza'nın ruhu mu, yoksa hayaleti mi olduğunu bile bilmediğimiz, şimdilik ne mene bir şey olduğunu tam olarak kestiremediğimiz, fakat ete kemiğe bürünmüş bir yaratık kategorisinde ele alamayacağımızdan kesinlikle emin olduğumuz söz konusu mahlukatı bir tarafa iterek telafi etmek yoluna gidelim isterseniz. Bu vesileyle de işte Spinoza'nın bir ruh olarak mı, yoksa bir hayalet olarak mı zuhur ettiğini bir muamma olarak bırakıp, tekrar Tekvin'e yöneltelim en iyisi şimdi dikkatimizi. Zira biliyoruz ki gerek ruhlar, gerekse de hayaletler Tekvin gibi hayal dünyası geniş insanlardan başka kimseye görünmezler, görünemezler. Anlatımızın önceki bölümlerinde Tekvin'in

karakteri hakkındaki spekülasyonlarımızı tekrarlamaktansa, söz konusu spekülatif bölümlerin sağladığı gerçekçi bilgiler ışığında, Spinoza'nın bir ruh formunda mı, yoksa bir hayalet formunda mı zuhur ettiğini net bir biçimde açıklığa kavuşturup üçüncü çoğul şahıs olarak anmayı uygun bulduğumuz okuyucularımız nezdinde görünür kılmayı anlatımızın ilerleyen safhalarına nakletmeyi ve okuyucularımızın, beynimizin onu çevreleyen dünyayla ne denli derin ve karmaşık bir ilişki içerisinde olduğunu bildiğini varsayarak, dış dünyada olup biten olayların düşünce ve hislerimiz üzerinde oynadığı önemli rolün ayrıntılarına geçmeyi uygun bulduğumuzu söylemeye ise bilmiyoruz gerek var mı.

14.

Öznelerle nesneler, nesnelerle nesneler, ve öznelerle özneler arasındaki farklılıklardan ziyade benzerlikleri görmeye meyilli bilinçler için özellikle kaleme aldığımız bu bölüm az önce sözünü ettiğimiz bilinç türüne sahip okuyucularımızın Spinoza ile Descartes arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları aynı anda görebilmelerini sağlayacaktır diye düşünüyor ve okuyucularımızın bu bölümü okuduktan sonra artık bu ikisi arasında biz istesek de istemesek de var olan benzerlikleri ve farklılıkları görebilecek idrak kabiliyetine kavuşacaklarını ümit ediyoruz.

Felsefedeki iki önemli dönüm noktası Descartes ve Spinoza'nın eserlerinde çıkıyor karşımıza. Birbirlerinin tersi yönlerde ilerleyen bu dönümler şöyle: Descartes ruhun bedenden bağımsız, kendine yeterli ve bedenin ölümü halinde bile varlığını sürdürebilecek bir şey olduğunu söylüyordu. Oysa Spinoza buna şiddetle karşı çıkmış ve ruhun varlığını bedenden bağımsız olarak sürdüremeyeceğini, bedenin ölümünün ruhun da ölümü anlamına geleceğini son derece kesin ve net bir dille ifade etmişti. Hatırlatmalıyız ki Descartes ve Spinoza aşağı yukarı aynı dönemde yaşamış ve ikisi de bilimin önlenemez yükselişine tanıklık etmişti. Hatta bu yükselişte ikisinin de önemli birer rol oynadığını söyleyenler bile vardır günümüzde. Lakin elbette ki bu tür yorumların tamamen yersiz olduğunu söylemek doğru değildir, zira bildiğimiz bir başka şey de Descartes'ın filozofluğa ilaveten üstün bir matematikçi ve Spinoza'nın da becerikli bir lens yapımcısı olduğudur. Hemen belirtelim, Spinoza yaşamının büyük bir kısmını odadan odaya taşınarak ve kiraladığı bu odalarda geceleri felsefe kitapları yazıp gündüzleri de lens yapım ve satımıyla uğraşarak son derece cüzi miktarlarla sağlıyordu geçimini. O kadar ki, abartacak olursak aldığı para barınma ve beslenme dışında ancak mürekkep, kalem ve kâğıt almaya yetiyordu diyebiliriz. Hiçbir zaman malı mülkü olmamış, ailesinin ona bıraktığı mirası bile istemeyip her ne hikmetse sadece anne ve babasının yatağını almış ve söz konusu yatağa yaşamının sonuna kadar sahip çıkmıştı. Anne ve babasının Spinoza'nın doğumuna yönelik olarak bulundukları cinsi münasebet işte bu yatakta gerçekleşmişti. Bilmiyoruz Spinoza'nın tüm mirası reddedip sadece söz konusu yatağı sahiplenmek istemesinin ne derece düşündürücü olduğunu söylemeye gerek var mı. İnsan ruhunun karanlık yönünü merak eden okuyucularımız isterlerse bu ilginç arzunun kökenine inip psikanalitik boyutlarını incelemek üzere araştırmaya

koyulabilirler. Bizler bu anlatının yazarı veya yazarları olarak böyle bir analiz girişiminin ne kurgumuz açısından gerekli, ne de insanlık için anlamlı olacağından hareketle bu tür mevzularla vakit kaybetmek istemediğimiz için konuyu es geçiyor ve Tekvin'in bir zamanlar hem Descartes'ın, hem de Spinoza'nın yaşadığı Amsterdam şehrinde edebi işlerle uğraşarak geçirdiği gecelere ve Spinoza'nın ruhuyla ettiği sohbetlere dönüyoruz şimdi.

15.

Spinoza'nın ruhu Tekvin'e ilk göründüğünde Tekvin her zaman olduğu gibi gene uykusuz geçen bir gecede edebi işlerle uğraşıyordu. Zira yazılması gereken bir kitap vardı ve o güne kadar henüz hiçbir kitabın kendi kendini yazdığı görülmemişti; hele hele de Tekvin'in kitabı gibi bir kitabın kendi kendini yazması düşünülemezdi bile. Yani gerek akli, gerekse de hayali uzuvlar ve bunlara ilaveten beş duyu organımız nitelikleri gereği böyle bir kitabın kendi kendini yazmasını olasılıklar dışındaki bir varoluş alanına yerleştiriyordu. Böylelikle hakkın rahmetine kavuşan söz konusu olasılık bahse konu kitabın kaçınılmaz olarak Tekvin tarafından yazılması gerektiği sonucunu doğuruyordu. Belki de çok geçmeden öğreneceğimiz gibi Spinoza haklıydı ve *Panoptik Kitap* hakikaten de kendi içinden çıkışını halihazırda barındırıyordu bünyesinde. Ruhların basamaklardan çıkarken ayak sesi çıkardığı ise ne görülmüş bir şeydi, ne de duyulmuş. Lakin işte Spinoza buna rağmen son derece gürültülü bir biçimde çıkıyordu şimdi Tekvin'in ikametgâhı olan, fakat yüzyıllar önce kendisinin yaşadığı odayla sonlanan basamaklardan. Spinoza adım adım odaya yaklaştıkça Tekvin'in endişesi de katlanarak artıyordu, zira ne gelen olurdu, ne de giden, bu hafifçe yana yatık binanın dördüncü katındaki söz konusu odaya. İnanılması güç derecede dar olan bu spiral merdivenler Amsterdam'ın en kendine has kültürel ve mimari mirasıydı. Biz ise kitabımızı bir bina inşa eder gibi yazmakta olduğumuz için gelenin Spinoza'nın ruhu olduğunu Tekvin'in bilgi dağarcığına dahil etmeyi artık daha fazla ertelemeyip Tekvin ile Spinoza'nın karşılaşma anına getiriyoruz şimdi anlatıyı.

Spinoza kapıya iki kez vurdu, vurur. Bunu duyan Tekvin başını yazmakta olduğu defterden kaldırırken oturduğu sandalyeyi de geriye iterek ayağa kalkar. Kapıyı çalanın kim olduğunu şimdilik bilmeyen Tekvin, aklı başında okuyucularımızın rahatlıkla tahmin edebileceği üzere kapıyı çalanın kim olduğunu gördüğünde şok olacaktır. Tanrı'ya inancını çoktan yitirmiş olmasına rağmen şokunu dışa yansıtan bir ses tonuyla, aman Tanrım, Spinoza, sen ha, demeyi başarır ve olmakta olanlar gayet normalmiş gibi, hoş geldin, buyur geç içeri, diye de eklemeyi ihmal etmez. Yüzünde sinsi fakat mutsuz bir gülümsemeyle, ne hoş geldik, ne hoş bulduk, der Spinoza. Bunu yaparken odaya ilk iki adımını atmıştır bile. Tekvin'in yazı masasının başına geçer ve benim masam daha güzeldi, dedikten sonra masadaki defterde yazanları okumak maksadıyla olsa gerek bakışlarını deftere dikip

hafifçe öne eğilerek gözlerini kısar, kaşlarını çatar. Bu yüz ifadesini hayra yormayan Tekvin ise derhal ani bir hareketle defteri kavrar ve kapsar. Peki ama Tekvin'in kapsamı dahilindeki defterde neler yazmaktadır ve bu yazıların anlatımızla ilgisi nedir? Bu önemli bilgiyi Spinoza'nın ruhundan öğreneceğiz, ki artık hepimizin bildiği gibi kendisi Hollanda'daki Yahudi Cemiyeti'nden aforoz edildikten sonra dahi hakarete, hatta kelle istemine varan tepkisel eleştiri oklarının hedefi olmuştur. Anlamsızlığa düşmek ve çokbilmiş okuyucularımız tarafından indirgemecilikle suçlanmak pahasına söz konusu defterde yazanları kısaca özetleyecek olursak sanırız ki şunları söylemek yerinde olur: Tekvin anlam deryalarında yüzer ve dilin labirentlerini kendine mesken tutarken kendi düşüncelerinin ölüme hizmet eden yanlarını budayarak onları etkisiz kılabileceğini sanmakla kendini ne büyük bir gaflet içerisine hapsettiğini anlamakta geç kaldığından ve bunun doğurduğu feci neticelerden söz ediyordu defterinde. Ancak defterde yazanların ayrıntılarına geçmeden önce son derece gerilmiş olduğuna inandığımız ortamı gevşetmek için karşılaşma anından hemen sonra Tekvin ile Spinoza arasında geçen şu ilginç diyaloğu okuyucularımızla paylaşmak ihtiyacı duyduğumuzu da belirtmeliyiz ki merakın hâkim olduğu okuyucularımızı da memnun ve hatta mümkünse tatmin edebilelim.

Demek televizyonlar ortadan kalktı ha?

Tam olarak ne olduğunu bilemiyorum. İşin ilginç yanı tüm bu olanların benim ilk kitabımda anlattıklarıma şaşkınlık yaratacak ve hatta tedirginliğe sebebiyet verecek derecede benzemesi.

Evet, kitabın öbür dünyada, ölüler diyarında bile konuşuluyor. Ölüler hapsoldukları dünyayı senin kitabında anlattığın ekransız dünyaya benzetiyor. Zaten beni de söz konusu kitap ve dünyanızda olup bitenler hakkında bilgi toplamak için gönderdiler.

Ölüler kitabıyla diriler kitabı arasında mekik dokuyorsun yani sevgili Baruch.

Lütfen bana bu isimle hitap etme. Biliyorsun Hollanda'daki Yahudi Cemiyeti'nden aforoz edildikten sonra adımı Benedictus'a çevirdim. Sen en iyisi bana kısaca Spinoza diye hitap et ve bir ruh olduğumu da mümkün mertebe hatırlatma mümkünse.

Spinoza bunları söyledikten sonra aynaya bakar fakat kendini göremez, çünkü o istese de istemese de bir ruhtur ve ruhlar kendilerini görmez, göremez, ki bunun sebebine az sonra ayrıntılarıyla değineceğiz.

Görüyor musun? diye sorar Spinoza ve ekler: Ben bile göremiyorum kendimi, aynalar yansıtmıyor zira suretimi.

Ruhların sureti de mi olurmuş?

Beni bir tek sen görebilir ve duyabilirsin sevgili Tekvin. Bunun neden böyle olduğunu ise sakın sorma bana.

Neden?

Anlatının yazarı veya yazarlarının yirminci yüzyıl edebiyatına sadık kalmaya meyilli olduğu aşikâr. Dolayısıyla da bunun kurgu gereği böyle olduğu kuvvetle muhtemeldir.

Yani psikoz, nevroz, histeri gibi illetlerin karakterin anlam dünyasını allak bullak etmesiyle zuhur eden psişik durum.

Ayrı telden çaldığımız hissine kapılıyorum sevgili Tekvin. Her neyse, uzatmaya gerek yok; ruh hali işte...

Ruh hali gereği kendini Spinoza'nın ruhuyla sohbet etmek durumunda bulan Tekvin psikanalizdeki son gelişmelere sadık kalınarak yaratılmakta olan bir karakter olduğu için Spinoza'nın ruhuyla sohbet etmesinin sebebi özellikle televizyonun, genellikle ise ekran mekanizmasının ortadan kalkmasıdır denebilir, ki nitekim işte denmiştir de zaten. Lakin konuya açıklık getirici olabileceğini düşünerek Spinoza'nın ruhunun damdan düşer gibi bir anda dünyamıza yansımasıyla ortaya çıkan bu anormal durumun televizyonların ortadan kalkmasıyla ilgisine değinmeliyiz ki anlatımızın akıbeti hüsranla sonuçlanmasın, bilakis serpildikçe açılan bir halı misali bizi hayal gücünün malum enginlerinde dolaştıran bir kadırgaya dönüşsün anlatımız. Dilin evreniyle bilinçdışının evreninin kesiştiği yerdeki boşluk olsun Tekvin'in defterinin içeriği, bu boşluk büyüdükçe büyüsün ve Tekvin'in zihni söz konusu boşluğu doldurabilmek için kendi içinde bir öteki yaratıp adını da Spinoza, daha doğrusu Spinoza'nın ruhu koysun. Sonra bu ruhu dış dünyaya yansıtsın ve Spinoza'nın ruhu zuhur etsin. Sanırız böyle denir ve böyle olursa ruh ile beden arasındaki ilişki konusuna da değinmiş oluyoruz herhalde, şöyle: Tekvin, Spinoza'nın odasında yaşaya yaşaya Spinoza'nın bedenen hayattayken yaptığı hareketleri yapmak zorundadır. Zira aynı oda içerisinde iki kişinin yapabileceği hareketler serisi son derece kısıtlıdır, hele hele de söz konusu oda yedi metrekareden ibaretse... Ruhun varlığını bedenden bağımsız olarak sürdürmesinin ise imkânsız olduğunu varsayarsak diyebiliriz ki Tekvin Spinoza gibi hareket ede ede onun gibi düşünmeye de başlamıştır. Nitekim bu özdeşleşme televizyonun yokluğuyla birleşince Tekvin kaçınılmaz olarak kendini

muazzam bir boşluğun içinde ve/fakat son derece kısıtlanmış bir hareket serbestisiyle karşı karşıya bulmuştur. Spinoza'nın ruhu işte böyle doğmuştur. Konuya açıklık getirecek olursak Spinoza'nın ruhunun aslında Tekvin'in yalnızlığının bir ürünü olduğunu söyleyebiliriz, ki nitekim işte söyledik de zaten.

Spinoza öfkelidir. Belli ki bu senaryoyu hiç beğenmemiş, Tekvin'in defterinde neler yazdığına dair hiçbir göstergenin olmaması onu sinirlendirmiştir. Kızgınlıkla şunu söyler Spinoza: Rica ederim beni o defterde neler yazdığını öğrenmek yolunda şiddete başvurmaya zorlama sevgili Tekvin. Biliyorsun ben şiddete karşı şefkati, nefrete karşı sevgiyi, kedere karşı neşeyi önermiş bir insanım, insandım. Ruhumun görev icabı burada bulunduğunu bir an bile olsun aklından çıkarayım deme sakın. Kendine gelmen için olduğu kadar kendinden kaçman için de yol gösterici olacağım ben sana. Defterini okumama izin verirsen sana onu yazıp bitirmenin yolunu gösterebilirim belki, zira görülen o ki televizyonun yokluğu çevresinde dönen bu anlatı ne mutlu, ne de mutsuz bir sonla bitmeye meyilli. Yani işte bu anlatı mutlu ya da mutsuz, herhangi bir sonla bitmeye meyilli değil. Aynı şeyi iki farklı biçimde söylememin sebebi ise anlatının herhangi bir sonla bitmekten ziyade böyle giderse sonsuzlukla noktalanacak gibi görünmesi; tıpkı hayat gibi yani, tüm çelişkilerine rağmen anlamlı bir bütünlük işte. Oysa sen onu mutlu sonla bitirebilmek için elinden geleni yapmana rağmen bu amacından gittikçe uzaklaşıyorsun kelimelerle görüntüsüzlüğün manasını inşa ederken.

Bu sözler üzerine defterini paylaşması gerektiğine kani olan Tekvin o vakte kadar kapıp kavraya ve hatta iki eliyle birden göğsüne sıkıştırageldiği defteri Spinoza'ya uzatır. Heyecan ve neşe içerisinde tek bir hamleyle defteri alan Spinoza bir de ne görsündür; defterin içi bomboştur, daha doğrusu bembeyaz sayfalarda yazıdan eser yoktur. Spinoza yazıları okuyamamaktadır, çünkü ruhlar okumaz, okuyamaz.

Bu arada Spinoza'nın bedeni ve bu bedenin birer parçası olarak gözleri kendisinin bir ruh oluşunun doğal bir sonucu olarak namevcutsa nasıl olup da Tekvin'in defterindeki beyaz sayfaları görebildi peki, diye sorması kuvvetle muhtemel, açıkgöz ve kurguda boşluklar arayan, bunu yaparken de sanki tüm bu olanlar çok normalmiş de bir tek Spinoza'nın yazıları göremediği halde defterin beyaz sayfalarını görüyor oluşu anormalmiş gibi davranan okuyucularımız için, bunun sanıldığından çok daha farklı bir amaca hizmet etmek üzere anlatıya kasıtlı olarak yerleştirilen bir anlam

boşluğu olduğunu da belirtmek isteriz. Anlatımız, televizyon denilen aletin gösterme kabiliyetini yitirmesiyle insanların ekranlarda sadece sonsuz bir beyazlık görmeye başlamasının, aslında insanların bedenleriyle ruhlarının birbirinden ayrılıp bağımsız bir varlık formunda sürdürdükleri yaşamların televizyon tarafından yaratılan içsel bir bölünmenin neticesi olduğunu göstermek maksadıyla kaleme alınmıştır. Televizyon ruhlarını bedenlerinden ayırdığı için ruhları bedensiz, bedenleri de ruhsuz kalıyor ve çıplak ruhlar beyaz görüyordu televizyon ekranını, tıpkı Spinoza'nın bedenden yoksun ruhunun Tekvin'in defterinin beyaz sayfalarını bembeyaz gördüğü gibi. Anlatımızın ilerleyen safhalarında ise görülecekti ki bedeninden ayrılan ruhların televizyon ekranlarını ve defter sayfalarını beyaz görmesi sadece bu anlatı için geçerli, anlatılmak istenen bilinmezliğin adlandırılması sürecinde başvurulan son derece kendine özgü bir durumdu. Olması mümkün olmayan bir şeyi olması muhtemelmiş, hatta olmuş gibi göstermek halihazırda var olan şeylere farklı bir anlam dünyasının görme ve gösterme biçimleriyle bakmayı sağlayabiliyordu, tıpkı var olan bir şeyi yokmuş gibi göstermenin yeni anlam dünyalarına kapılar aralayabildiği gibi...

16.

Kitabın ilk kısmında da belirttiğimiz üzere insanlığın karşı karşıya kaldığı talihsizlik Tekvin'in Amsterdam'da denetleme mekanizmaları üzerine yaptığı araştırmayı da anlamsız kılıyordu. İşte bu yüzden de Tekvin, hem ekran mekanizmasının ortadan kalkmasıyla gözetleme kameralarının da anlamını yitireceğini düşünerek, bundan böyle kısaca beyaz ekran hadisesi adıyla anmayı kararlaştırdığımız, dehşetengiz ve bir o kadar da esrarengiz durumun denetleme mekanizmalarında yaratacağı çöküntünün etkilerini araştırmak üzere, hem de kitabıyla gerçek hayat arasındaki bu kaygı verici benzerliğin kaynağını açıklığa kavuşturmak maksadıyla tekrar Amsterdam'ın yolunu tutar. Amsterdam Merkezi Tren İstasyonu'nun devasa kapısından çıkarken Tekvin'in aklındaki soru ise şudur: "Acaba ben yoğ iken Amsterdam'da neler olmuş, hangi doğaüstü güçler işin içine bit yenikleri serpiştirmiştir?"

Televizyonsuz dünyadaki sistem hızlı bir biçimde çökerken Müfettiş Brouwer de artık işsiz olmasa bile tekrar bisikletle devriye gezdiği günlere geri dönmüştür. Tekvin, Brouwer'in bağlı olduğu polis istasyonunu bulur ve araştırmaları için gereken verileri birinci elden edinmek için Brouwer'i beklemeye koyulur. Brouwer karakola vardığında nefes nefesedir, çünkü bütün gün bisikletle gezmiş ama hiçbir suça engel olamamış, üstelik bununla da kalmayıp suçluları elinden kaçırmıştır. Ancak Tekvin'i karşısında görünce yüzünde bir tebessüm belirecektir, ki nitekim işte belirmiştir de zaten. Sense şimdi bu ikisini koridorda Brouwer'in odasına doğru yürürken görüyorsun. Odaya giriliyor, Brouwer kahve yapıyor, sigara içilmiyor, kahvelere şekerler konuyor, konuşuluyor, konuşmanın anlatımızın kurgusu açısından gereksiz kısımlarını ayıklayıp geriye kalanları yazınca ortaya şu diyalog çıkıyor:

Aslında önce büyük bir patlama yaşandı suç oranında, ama suça meyilli insanların yaşadığı bir rahatlamanın neticesinden başka bir şey olmadığı anlaşılan bu artış çok geçmeden düşüşe geçecek ve suç oranı ekranlar beyazlaşmadan önceki seviyesine inecekti. Yani neticede son derece stabl bir suç oranına geçilecekti. Tabii sakın yanlış anlama, suç oranının aynı kalması, ne artıp ne eksilmesi bizim işsiz güçsüz ortalıkta gezinmemizi mümkün kılmıyordu ne yazık ki. Bilakis artık şehri donatarak dev bir *Panopticon*'a dönüştüren kameralar ekranların beyazlaşması neticesinde işlevlerini yitirince bize daha çok iş düşmeye başladı. Eskiden hiç değilse

suçluları kameralarla tespit edip nadiren de olsa yakalayabiliyorduk, artık bunu yapamaz hale geldik. Kısacası senin anlayacağın sevgili Tekvin, ekranlar beyazlaştıktan sonra suç oranı aynı kalmasına kaldı, ama polis teşkilatı olarak bizim suçluları yakalama konusundaki başarımızda muazzam bir düşüş yaşandı ve yaşanan bu düşüş yaşayan herkes tarafından gözlendi. Bu gözlerle yaşıyoruz şimdi.

Anlıyorum sevgili Brouwer. Peki seni nasıl etkiledi tüm bu olanlar?

Ekranlar göstermez olduktan sonra beni artık anlamsızlaşan görevimden alıp altıma tekrar bisiklet verdiler. Bir bakıma iyi oldu aslında; bütün gün ekran karşısında oturmaktan vücudum paslanmıştı neredeyse. Belim, sırtım ağrıyor, gözlerim bozuluyordu. Şimdi çok daha sağlıklı bir vücuda sahibim gerçi ama suç oranlarının ekran öncesi ve ekran sonrası dönemlerde hiç değişmeyip, şaşkınlık verecek derecede aynı kalmasının son derece endişe verici olduğu gerçeğini değiştirmiyor bu durum ne yazık ki.

Demek sandığımız kadar da etkili olmuyormuş *Panopticon*.

Öyle, ama tabii bu durum kameraların tamamen işe yaramaz olduğu anlamına da gelmemeli. Hatırlayacağın üzere o zavallı kadına tecavüz eden kanun kaçaklarını yakalamakta bize çok yardımcı olmuştu *Panopticon.*

Peki şimdi nedir durum? Ekran devri kapanmış görünüyor.

Evet, yıllar öncesine dönüş yaptık adeta ama belki bir farkla; şimdi nüfusumuz eskisine nazaran çok daha fazla ve bu da doğal olarak işlenen suç sayısını doğrudan etkiliyor.

Brouwer’le konuştuktan sonra aslında ortada araştırılacak bir şey olmadığını, her şeyin son derece bariz olduğunu anlayarak bu konu hakkında sadece beş on sayfalık bir deneme yazmanın yeterli olacağına kanaat getiren Tekvin o gece işte tam söz konusu yazıyı yazmaya başlayacağı sırada Spinoza’nın ruhu belirecektir. Beliren bu ruh Tekvin’i yolundan saptıracak ve az önce sözünü ettiğimiz denemenin yazılmasını imkânsız kılacaktır. Spinoza’nın ruhu şunu söyler Tekvin’e:

Brouwer’le yaptığın talihsiz konuşma beni hayrete düşürdü sevgili Tekvin. Gerçekleri hâlâ daha görememiş olmana şaşıyorum doğrusu. Artık senden daha fazla gizlemeyeceğim hakikati. Bilmeni isterim ki ekranların beyazlaşmasını sağlayan ruhlar âlemini oluşturan ruhların, ki ruh enerjidir, bir araya gelerek oluşturduğu maddi kuvvettir. Biz ruhlar, ölümün bilinçlerimizi bedenlerimizden ayırıp bir potada eritmek suretiyle oluşturduğu ortak bilinçle tüm ekranların önüne çekilmiş dev bir beyaz perdeye dönüştük. Böylece siz dirilerin dünyasına geçecek bir kapı açtık

kendimize. Benim Spinoza formunda zuhur etmemse sadece senin beyninin ürünüdür, zira bilmem söylemeye gerek var mı, insan beyni hem bir kamera, hem de bir ekrandır. Bu ikisini sadece birer metafor olarak kullandığımı sanıyorsan ise yanılıyorsun.

Bir şey sandığım yok sevgili Spinoza. Söylediklerinden hiçbir şey anlamıyorum zaten. Saçmalıyorsun gibime geliyor.

Sen öyle san. Bir ruh olmak bedenen bir hiç olmak demektir.

Yani bir ruhun varlığı bedenin yokluğunu mu gerektirir?

Söylediklerimi çarpıtıyorsun. Ruh, beden varken de vardır. Benim burada kastettiğim bedenin ölümünden sonrası, yani salt ruhun varlığıdır. Sadece bir ruh olmak içinse elbette ki bedenin yokluğu gerekir, aksi takdirde ruhu ve bedeni bütün olan bir ölümlüden farkım olmazdı benim. Descartes haklıydı, ruhlar beden ölünce varlıklarını sürdürebiliyorlardı. Lakin dirilerin algılama mekanizması bu varlıkları algılayamıyordu. Beş duyunun kullanılış biçimi ve bu kullanılış biçiminin yıllar içerisinde gelenek, âdet, alışkanlık denilen şeyleri yaratması insanın sahip olduğu potansiyeli kısıtlayıcıdır. Beş duyu arasındaki ilişki biçiminin doğru bir şekilde değiştirilmesi bu duyuların algılama kapasitesinde bir yoğunlaşma sağlayarak mevcut algılama mekanizmasıyla algılanamayacak, sadece gördüklerimizle sınırlandırılamayacak çok daha yaşanılası bir hayata kavuşturabilir insanlığı. Görsel imgeler hayal gücünüze ket vurmak suretiyle aptallaştırıyor sizi. Gördüğünüzü sandığınız her şey görme biçiminizi belirliyor, yani gözetlediğinizi sandığınız şeyler tarafından gözetlenmektesiniz aslında. Dünyayı nasıl göreceğiniz onu nasıl görmek istediğinize bağlı gibi laflarsa ortalıkta dolanmaya devam ediyor. Oysa dünya görülecek bir şey değildir, sizlerse dünyanın gözlerisiniz. Dev bir ayna tutsak dünyaya belki de kendinizi görebileceksiniz; dünyayı gören bir göz olarak değil ama, görüldüğünü gören bir göz, görenin de görülenin de kendisi olduğunu ve kendisinin tüm dünya değil, dünyadaki dünyalardan sadece biri, dünyanın gözlerinin bir tanesi olduğunu bilen birer bilinç mertebesine erişebileceksiniz.

Ne demek istediğini anladığımı sanmıyorum sevgili Spinoza.

Anlamasan da olur sevgili Tekvin. Ama anlasan daha iyi olur, o yüzden de müsaadenle anlattıklarımın ekranların beyazlaşmasıyla ilgisine değineceğim şimdi. Bilinci görünenin tahakkümünden kurtarmak ve yaşayan herkesin bünyesinde halihazırda bir veya birkaç ölü ihtiva ettiğini kavrayabilmeniz için oldu tüm bunlar. Şimdi anlıyor musun, bir insanın tek

bir bedeni vardır ama aynı insanın pek çok ruhu olabilir. Foucault'nun ne dediğini hatırla, "Beden ruhun değil, ruh bedenin hapishanesidir." Ruhları ise beyinler yaratır, çünkü beyinler boşlukları imgelerle doldurmaya meyillidir.

Depresyonun yaratıcılık üzerindeki olumlu etkilerini saptayabilmek için Kafka'nın kitaplarını Melanie Klein'ın çocuk psikanaliziyle ilgili kitaplarının süzgecinden geçirmek işe yarayabilir, diye düşündü Tekvin ve şunları yazdı sonra defterine: Eğer bunalımlı, yani depresif bir şahsiyet biraz yetenekliyse evden çıkıp toplumsallaşma uğruna saçmalamak yerine odaya kapanıp yaratıcı yazarlığa, müziğe veya ressamlığa falan yönelirse kendine çok büyük bir iyilik etmiş olur. Bunalımlı kişi böylelikle bunalımını ve mutsuz bilincini lehine çevirerek topluma faydalı bir insan olur ve tımarhanede saygın bir hasta konumuna düşmekten kurtulur. Yazarların tanıması pek hoş olmayan insanlar olduğu sıklıkla söylenegelmiştir. Bu tüm yazarlar için doğru olmasa bile, pek çoğu için yerinde bir tespittir aslında. Bunun sebebi yazarların kişiliklerinin yazdıkları yazılarda ortaya çıkarken, sosyal ortamlarda geri plana itilmesidir. Ama belirtmeliyim ki bu da tüm yazarlar için geçerli sayılamaz; sadece bunalımlı yazarlar yazılarının yansıttığından daha farklı karakterlere bürünürler gerçek hayatlarında. Toplumdan yabancılaşma, çevreden kopma, içe dönme had safhadadır bunlarda. İzolasyonu ve bunalımı bir yaşam biçimi olarak benimsemiş yazarların başında gelen Franz Kafka'nın bir sabah uyandığında kendini devcileyin bir böceğe dönüşmüş olarak bulan bedbaht personası bu yabancılaşmanın ürünüdür mesela. Ama Kafka'nın kendinden öncekilerden farkı, "yabancılaşmaya yabancılaşmak" gibi bir durumun nasıl olabileceğini ve nelere yol açabileceğini kaleme almış olmasındadır. Kafka bir insanın böceğe dönüşmesi gibi son derece doğaüstü bir hadiseyi son derece normalmiş gibi ciddi ciddi anlatıyor bizlere. Ama *Dönüşüm*'ün sonlarına yaklaştığımızda görüyoruz ki yüzeydeki o ciddiyetin hemen altında anormalliğe kayıtsız kalan bir çevre karşısındaki bireyin ironik tutumunun yarattığı dalgalanmalar mevcuttur. Ve bu ironik ciddiyet –işte bu yersiz resmiyet– yabancılaşmış karakterin böceğe dönüşme olayına kayıtsız kalan toplumun düştüğü durumun ironik ve mizahi bir anlatımı olarak çıkıyor karşımıza *Dönüşüm* ikinci kez okunduğunda. Kafka'nın eserlerindeki o kesin ve net dilin –Kafka'nın bir avukatlık bürosunda hukuki yazışmalar yaparak yaşadığını unutmayalım–, işte o hukuk dili gibi boğucu dilin böyle anormallikleri anlatmakta kullanılması bizi adeta bir

yabancılaşmalar seli içerisinde bilinmezliğe sürüklüyor ve/fakat işte biraz şansımız varsa Kafka'nın yabancılaşmaya yabancılaşmış sesini duyabiliyoruz. Şöyle: Eğer bugüne kadar hep kaybetmişsek aşkta, kumarbaz aklıyla düşünüldüğünde son derece şanslı bir kişiyiz demektir. Bu kadar şanslıysak, yani hep kaybetmişsek aşkta, işte ancak o zaman girebiliyoruz Kafka'nın bu garip dünyasına. Ve eğer girebilmişsek bu dünyaya sen de takdir edersin ki kahkahalarla gülmekten kendimizi alamıyoruz sevgili Spinoza.

Hayır, dedi Spinoza'nın ruhu, yaratıcılığın kaynağı depresyon değil, bilakis neşedir, sevinçtir.

Neşeli depresifler de olabilir sevgili Spinoza, manik-depresif deniyor bunlara.

Bilemeyeceğim, psikanalizle pek haşır neşir değilim, benim zamanımda henüz icat edilmemişti söz konusu bilim dalı, ayrıca bu kavramların doğruluğuna da şüpheyle bakıyorum. Benim asıl söylemek istediğim yeni yaşam biçimlerinin ortaya çıkışının mevcut yaşam biçimlerinin bozulmasının nedeni değil, sonucu, etkisi değil, tepkisi olduğu, ve bu yüzden de bilinçdışının üretilen değil, üreten olabilecek potansiyele sahip olmasına rağmen mevcut durum göz önünde bulundurulduğunda bilinçdışının televizyon vasıtasıyla tutulduğu bombardıman neticesinde üretilen bir imgeler mezarlığına dönüşmüş olduğudur.

Bunları söyledikten sonra Spinoza'nın ruhu bir anda ortadan kayboldu. Tekvin garip bir duyguyla doldu. Sanki Spinoza son sözlerini söyleyip ruhlar âlemine kesin dönüş yapmıştı. Spinoza misyonunu tamamlamış, ölülerle diriler, ruhlarla bedenler arasındaki ilişkiye yeni bir bilinçle yeniden anlam yüklenmesini mümkün kılmıştı. Şimdi artık Tekvin'in yapması gereken tek şey defterine son noktayı koymaktı, ki nitekim işte koymuştu da zaten. Bizim anlatımızsa ne yazık ki bu noktayla bitmiyor sevgili okur. Daha ziyade Tekvin'in defteriyle elindeki bu kitap arasındaki ilişkiyi mercek altına alan sayfalar dolusu yazıyla bitiyor bizim anlatımız.

Spinoza beden ruhun hapishanesidir sözünü tersine çevirip ruh bedenin hapishanesidir şeklinde yeniden yazan Foucault'yu, beden bilinçle kısıtlanmamalıdır diyerek öncelemişti ve Tekvin bunu daha şimdi kavrıyordu. Bu kavrayışla da ufkunda muazzam bir genişleme, bilincinde bir açılım, düşüncesinde bir büyüme yaratmış oluyordu. İşte bu geniş ufuk, açık bilinç ve büyük düşüncelerle o gece bitap düşüp uykuya dalana kadar yazacaktır Tekvin. Ancak biz şimdi bilinçdışının bize bilinç hakkında

bilincin kendisinden çok daha fazla şey söyleyebileceğini bildiğimiz için Tekvin'in yazdıklarını bir tarafa bırakıp uykuya dalınca gördüğü sinematik rüyaya yöneltiyoruz dikkatimizi.

17.

Rüyanın Adı: *Ölüler Kitabı*

Gören: Tekvin

- Kitabımıza hoş geldiniz efendim.

- Hoş bulduk, lakin bir efendi şeklinde hoş gelmiş bulunduğumuz bu yer neresidir tam olarak?

- Ölüler kitabındasınız, yani diriler kitabının dışında.

- Ölüler kitabı mı? Diriler kitabının dışı mı?

- Evet. Öldünüz ve adınız ölüler kitabına kaydedildi. Artık bu bilgiyi de edindiğinize göre denebilir ki şu andan itibaren yaptığınız bütün eylemler ve dillendireceğiniz bütün söylemler ölüler kitabının yazarı tarafından belirlenecek ve anime edilecektir.

- Anime edilmek mi? Animasyon karakteri gibi mi yani?

- Aynen olmasa da öyle bir şey içinde bulunduğunuz durum, animasyon bile değil, sadece yazarın ve okuyucunun ortak zihninde bir kitap formunda zuhur eden kaygı verici ve bir o kadar da düşündürücü hadiselerin cereyan ettiği, yer yer iç içe geçen, yer yer ise birbirlerinin dışında konumlandırılmış olmalarına rağmen son tahlilde birbirlerine ulanmış hücreler olduğu anlaşılan, minimal ve maksimal, eleştirel ve terapötik, teorik ve pratik, edebi ve felsefi, ve hatta sıklıkla psikanalitik müdahalelerden oluşan bir kitap. Her yazı ayrı bir konuya müdahale ediyor ve sonra tüm bu irili ufaklı müdahaleler bir araya gelerek kitabı dünyanın mevcut durumunu gözetim ve denetim altına alan bir makineye dönüştürüyor. Söylemeye gerek bile yok belki ama işte bu makine *Panopticon*'dur. İnsan beyni *Panopticon* şeklinde çalışır hale gelmiştir bu kitapta ki bu kitapın kendisi de insan beyni gibi, yani *Panopticon* gibi dışarıdan içeriye aldıklarını dönüştürüp, daha doğrusu kendine benzetip tekrar dışarıya salıvermektedir. Kitaptaki anlatıların her biri belirli bir karakterin, düşüncenin, toplumun veya durumun dönüşüm sürecini birer hadiseymişler gibi anlatıyor. Animasyondaki gibi bir ekran aracılığıyla aktarılmıyor lakin bu hadiselerin imgeleri ve manaları alıcıya, daha ziyade beynin bir ekrana dönüşmesidir söz konusu olan burada, tabiri caizse bu sanal adacıkta, okuyucunun kafasında işte.

- Çok şiirsel ve bir o kadar da felsefi konuştunuz, anlıyorum sizi. Şiiri ve felsefeyi ben de severim. Severim ama sadece lafta... Hatta belki de şiiri

ve felsefeyi değil de şiirsel ve felsefi konuşan insanları seviyorumdur ben, kim bilir.

- Bilemez tabii kimse senden başka. Hem istersen sizli bizli konuşmak yerine senli benli konuşalım ilişkimizin boyutunun geldiği bu noktadan sonra.

- Olur. Söyle o zaman bana, bu kitapta faşist olmayan şiir var mıdır?

- Olmaz olur mu? Ölüler kitabında olmayacak da hangi kitapta olacak faşist olmayan şiir? Öyle bariz bir şekilde yok belki de aslında bu kitapta faşist olmayan şiir ve/fakat işte gene de var, olmayarak var, olmamakla var olan bir şey değil mi ki zaten faşist olmayan şiir.

- Bilmiyorum. Ne demeye çalıştığını anlamadım zaten.

- Okuyucunun beyni bir ekrana dönüşmüşse bu kitapta, yazarın beyni de bir projektöre dönüşmüştür haliyle. Zira şimdi bir ölü olsan bile hayattayken edindiğin tecrübelerden hareketle sen de takdir edersin ki okuyucunun beyninin bir ekrana dönüşmesi yazarın beyninin bir projektöre dönüşmesini gerektirir.

- Sebep sonuç ilişkisi mi yani?

- Sandığımdan daha bilgilisin. Evet, sebep sonuç ilişkisi...

- Ötekiler nerede?

- Ötekiler diye bir şey yok burada. Hepiniz ölüsünüz işte. Birbirinizi ne duyabilir ne de görebilirsiniz, beş duyudan yoksunsunuz zira. Hepinizi sadece ben görebilir ve duyabilirim ve siz sadece benimle iletişim kurabilirsiniz. Lakin burada iletişim kurmak derken kulak ve göz gibi duyu organlarıyla gerçekleştirilen duymak ve görmek eylemlerini kastettiğimi sanmak gafletine düşme sakın. Şimdi ve burada sen kendini beni duyuyor ve görüyor şeklinde duyumsuyorsun ama işin aslı hiç de öğle değil benim anlam dünyamdan bakılınca.

- Mevzuyu biraz daha netleştirmen gerekecek sanırım.

- Netleştirecek bir şey yok. Ölüsün işte... Duyamıyor, göremiyor, koku alamıyor, düşünemiyor, hissetmiyorsun hiçbir şeyi, yoksun ki...

- Ölümümü hatırlıyorum. Daha doğrusu hayatta olduğum son sahneyi. Sonra kendimi burada buldum ve sen bana ölü olduğumu söyledin.

- Aslında fiziken şu anda morgdasın. Cenazeni iki gün sonra kaldıracaklar. Polis otopsi raporunu tatmin edici bulmadığı için ölüm sebebin konusunda ikna olmuş değil. Bunun bir intihar olmadığı konusunda ise medya dahil herkes hemfikir.

- Ölümüm medyaya yansıyacak kadar haber değeri taşıyor demek. Çok ilginç bir ölüm aslında şu benimki bu dışarıdan bakılınca.

- Anlatmana gerek yok, ben biliyorum zaten.

- Ama ben sanıyordum ki ölüler öldüklerinin farkında olmazlarmış.

- Farkında değilsin ki zaten.

- Doğru. Farkında değildim sen söyleyene kadar. Bir insan nasıl da durup dururken halıya takılıp düşe ve ölebiliyor görüyorsun değil mi?

- Benim görmeme gerek yok, ben zaten biliyorum her şeyi. Bu kitapta daha önce çok yer aldım.

- Toplam kaç kez?

- Yazının icadından beri ne kadar insan ölmüşse o kadar işte.

- Peki ya hayvan?

- Hayvanların dili insanların dilinden farklıdır. Ben sadece insan diliyle ilgili bir varlığım. Bu kitap insanların ölüleriyle ilgilidir, bu yazar ölenlere ne olduğunu yazar, başka da bir şey yazmayı bilmez zaten. Kendisi sadece ölüler kitabının yazarıdır. Ölüler kitabı olmazsa o, o olmazsa ölüler kitabı olmaz. Bunların ikisi de olmazsa biz hiçbirimiz olamayız.

- Görüyorum ki bu kitaba yazıla yazıla gecenin diliyle konuşmayı da alışkanlık haline getirmişsin.

- Alışkanlık falan değil bu. Benim dilim böyle, daha doğrusu ben böyleyim. Kelimelerden ibaret bir varlık olarak bu kitaptaki vazifem, kitabın her yazılışta daha da anlaşılır kılınmasını sağlamak, bunu yaparken de kitabın içindeki karakterler olan siz ölülere göz kulak olmaktır.

- Sen bu kitabın ta kendisisin?

- Çok şükür şu yazara ki bu sefer kafası çalışan bir ölü çıkardı karşıma. Bazıları bunu kitabın sonunda anlıyor, hatta o zaman bile anlamayanı dahi var, benim bu kitabın ta kendisi olduğumu yani...

- Peki, ama sen bu kitabın ta kendisiysen eğer, nasıl oluyor da senden farklı çalışabiliyor benim kafam?

- Bunun sebebi benim pek çok farklılığı sayfalarında barındırabilecek nitelikte bir kitap oluşumdur. Hatta ben bu parçaların bir ürünüyüm. Benim söylediklerim ve senin söylediklerin yazar ile okuyucunun arasında zuhur eden bu kitabı oluşturur. Ben hem bu kitabım, hem de bu kitapta bir karakter. Ne ölü, ne de diri olan tek karakter, kitabın ta kendisi işte...

- Ölüler kitabı böyle bir şey demek. Mısırlılarınkinden oldukça farklı...

- Yazarı ve okuyucusu farklı da ondan.

- Anlıyorum.

- Burada her şey ters.

- Evet. Hatta o derece ki “son derece” doğru derece değil adeta ifade etmek için bu tersliğin haddini. Korkunç bir şey bu. Adım sadece tersten yazılsa neyse; lakin görüyorum ki durum hiç de öyle değil. Tam bir hiç kılınmış oluyorum ben bu kitabın hesabına göre.

- Adın psişik ölümünden dolayı dönüşmüş olsa bile ben sana henüz bir hiç olmamışken, yani işte kendini bir şey sandığın ve bu vesileyle de hayatta kalmayı sürdürdüğün günlerdeki adınla hitap edeceğim. Bunu senin ne olduğunu hatırlaman ve kim olduğunu bulamayacak olsan bile hiç değilse kendini yeniden yaratabilmen için yapacağım. Bu kitap senin kendine geri dönmeni sağlayacaktır. Zira senin çözümü sevgide bulmak suretiyle yeniden doğuşunun ürünüdür söz konusu kitap. Bu kitap boyunca tıpkı Nietzsche gibi senin de “baş ağrıların düşüncelerinin doğum sancıları” olacaktır. Sancısız doğum olamayacağı içinse yeniden doğabilmek için bu kitapta maruz kalacağın ıstıraplar, bir ölümlü olarak portreni çizmeye kalkışan bir önceki kitaptan farklı olarak, seni ölüme doğru değil, bilakis yaşama doğru sürükleyecektir. Tabii eğer sen tüm yaşayacaklarına hayata duyduğun sadakatten doğan bir kudretle göğüs germeyi ve hatta tüm bu olumsuzlukları kendi lehine çevirmeyi başarabilirsen.

18.

Eldeki verilere bakıldığı zaman görülecektir ki şu ana kadar olanların nereye varmak istediğine dair en ufak bir işaret yoktur elimizde. Bununla beraber söz konusu istikamet belirsizliğinin bu anlatının yazarı veya yazarlarının algılama ve aktarma mekanizmasındaki bir bozukluktan ileri gelip gelmediği de açıklığa kavuşması şimdilik namümkün görünen bir muammadır. Haliyle bu tür bilgi eksikliklerinin bizi yolumuzdan alıkoymasına müsaade edecek değilizdir biz, ki bu garip anlatının yazarı veya yazarlarının bilinçdışları olduğumuz iddiası ortalıkta dolanmaktadır. Bahse konu iddiayı doğru kabul ederek bilinçdışları olarak bilinçiçlerine kem gözlerle bakıp onları bozuk görmeye meyilli olduğumuzu söylemeye gerek olduğunu ise hiç sanmıyoruz. Bizler işte o bilinmez kuvveti oluşturan bilinçlerin dışıyız, yani o bilinçlerin bir süreden beridir ekranlara bakınca gördüğü beyazlığız. Hatta belki de gidip kendini beyaz cama vuran ve neden içeri girip dışarı çıkamadığını anlamlandıramayan, beyaz bir gecede kaybettikleri bedenlerini arayan kara bahtlı ruhlarız. Çünkü belli ki biz ne bir ben olabilirdik, ne bir sen, ne de bir o. Olsak olsak çırpındıkça daha da derinlere düşen hayaletler olabilirdik biz sonsuz bir beyazlığın örttüğü bu karanlık labirentin dipsiz dehlizlerinde. Tek yapabildiğimizse fısıldamaktır bizi bu dışarıdan çıkarın diye, bağırarak değil ama, sessizce...

19.

Genel olarak ekran mekanizmasının, özel olarak ise televizyonun ortadan kalkmasıyla insanlığın can sıkıntısının dozu da tehlikeli boyutlara ulaşmıştı. Özellikle haberkolikler ve bilgisayar oyunu bağımlıları arasında baş gösteren intihara meyil yerini çok geçmeden intihara teşebbüse ve bu eylemin hayata geçirilişindeki başarı oranına bağlı olarak ölüme, ya da eğer söz konusu teşebbüs başarısızlıkla sonuçlanmışsa yaralanmaya, hatta sakatlanmaya bırakacaktı. İntihara bağlı ölümlerde gözlenen bu artış ise doğal olarak yetkilileri çözüm arayışına sevk edecekti. Yetkililerin en yetkisizinin aklına gelen o son derece parlak fikir sayesinde tatlıya bağlanan intihar mevzuu ekranların beyazlık göstermesine bağlı bir sorun olmaktan zar zor da olsa çıkarılacaktı. Ancak her okuduğuna inanmayan kıvrak zekâlı ve şüpheci okuyucularımızın fark edebileceği üzere söz konusu yetkililerin en yetkisizinin kimi akıllara durgunluk vermesi kuvvetle muhtemel önerisi sorunu çözmüyor, sadece insanlığın karşı karşıya kaldığı talihsizlikle bağlantısını koparıyordu. Öneriye göre Uzakdoğu dövüş sporları medyanın öncülüğünde başlatılacak bir propaganda ile bir sanat dalı olarak lanse edilecek ve insanlar şiddet potansiyellerini bu sanat dalı vasıtasıyla dışa vurabilecekti. Haberlerin ve bilgisayar oyunlarının büyük bir kısmının savaş, çatışma, şiddet içerdiğini ve seyircilerini/oyuncularını ekran başında tutabilmek için ölüm dürtüsünü sömürmek olduğunu akılda tutarsak diyebiliriz ki yetkililerin en yetkisizinin önerisi yerinde bir öneriydi. Lakin unuttuğumuz şeyi hatırlayacak olursak görürüz ki haberler ve bilgisayar oyunları hem birbirlerini beslerler, hem ölümden beslenirler, hem de ölümü beslerlerdi. Zira bunlar varlıklarını sürdürebilmek için insanların içine saldırganlık tohumları atıp sonra da bu tohumların dallanıp budaklanması için, yani dışa vurulması için gereken koşulları yaratırdı. Elbette ki son derece yetkisiz de olsa yetkililer arasından çıkan bu etkili kişinin önerisi de medya mekanizmasının aksamadan çalışabilmek için başvurduğu yöntemden pek de farklı olmayacaktı. Netice itibariyle söz konusu yetkisiz ve/fakat etkili kişinin önerisi de bu içe yansıtma-dışa yansıtma mekanizmasına dayanıyordu, ama belki bir farkla; artık şiddet bir sanat olarak görülüyor ve gittikçe popülerleşen bu sanat bir süre sonra günün normu haline geliyordu. Uzakdoğu dövüş sanatlarının şiddet içermediğinin, bilakis içsel ve dışsal huzur ve barışın temin ve muhafazası için icat edildiğinin altını çizenler de yok değildi tabii, ama bunların sayısı o kadar

azdı ki, kitlenin büyük bir kısmı bunlara akıldan yoksun birer varlık muamelesi yapmaktan geri durmadı. Nitekim çok geçmeden sesleri solukları kesildi ve fikirleriyle birlikte kendileri de ebediyete intikal etti.

İnsan ruhunun karanlık yönünü gayet iyi tanıyan ve toplumlarının parçalanmasını engellemek için harekete geçen bazı düşünürler ise çok geçmeden toplumun parçalanmasının zaten söz konusu olmadığını görecek ve girişimlerinin ne denli gereksiz olduğunu idrak edecekti. Evet, toplum parçalanmamaktaydı, çünkü insanlar özellikle de televizyonun yokluğunun yarattığı can sıkıntısıyla başa çıkabilmek için kendilerini barlara, diskoteklere, kafelere, yani kısacası sosyal ortamlara atmıştı. Herkesi kalıplara sokan ve karakterler yaratmaktan ziyade tipler üreten bir sektör olarak televizyonculuk ortadan kalkınca televizyonun insanları aynı düşünmeye iten illet bir alet olduğunu iddia eden kişiler olacaktır tabii. Ama biz, aynı düşünmek toplumu birleştiren bir şey olmaktan ziyade yapay bir bütünlük yaratan sağduyunun bir ürünüdür diye düşünüyoruz. Sağduyunun katliyle birlikte oluşmaya başlayan birtakım sapkın eğilimleri saymazsak diyebiliriz ki bizce televizyonun ve tabii diğer ekran mekanizmalarının ortadan kalkmasının parçaladığı şey toplum değil, sağduyu denilen illetti, illettir.

20.

Karşı karşıya bulunduğumuz bilinmezliğin büyüklüğü karşısında söylenebilecek sözlerin yokluğu aslında son derece basitmiş gibi görünen bu hadisenin düşünülmesinde kullanılan akıl yürütme düzeyini ve aynı hadisenin anlatılmasında seçilen dil kullanımını anlamlı kılmaya yeter de artar bile diye düşünüyoruz. Bu vesileyle de işte ironinin sınırlarını –tabii eğer o tür sınırlar gerçekten de varsa– zorlayan bu anlatım şeklinin anlatının anlamının açığa çıkması için şart olduğunu da müsaadenizle düşüncelerimize eklemek istiyoruz. Peki ya sonra ne yapıyoruz? Sonrasında ise ani bir atak geliştirip işin içine Spinoza'nın ruhunu katıyoruz. Sinirli bir ironi yerine neşeli bir ironi yaratmış oluyoruz böylelikle. Tabii bu noktada José Saramago etkisini ve hatta Saramago'ya tepkiyi de es geçmemek lazım. Zira Saramago'nun yarattığı anlam dünyası o derece derinine nüfuz etmiş ki anlatımızın, kitabın adını *Saramago Sarmalı* koymak bile mümkün olacak neredeyse ve hatta belki de halihazırda mümkündür bile. Lakin olması kuvvetle muhtemel olmakla beraber henüz olmamış ve asla da olmayacak olan bir olay için edilen dualara amin çekmenin son derece yersiz ve bir o kadar da manadan yoksun olacağına kanaat getirdiğimiz için söz konusu mümkünlük potansiyelini görmezden gelip, ona bir hiç, olmayan bir şey muamelesi yapıp, akıldan yoksun bir biçimde sürdürülen yaşamların öznelerinin, genelde ekranların, özelde ise televizyonların bir anda ortadan kalkmasıyla maruz kaldığı kaygı verici panik haline geçiyoruz şimdi.

Pek çok insan bir süpermarkete gittiğinde ne alacağını bilemiyor olsun mesela. Hatta bazıları hangi süpermarkete gitmesi gerektiğini bile bilmiyor, bilemiyor olabilir. Diğer yandan ne hangi süpermarkete gideceği konusunda zorluk yaşayan, ne de gittiği süpermarketten ne alacağı konusunda en ufak bir kuşku duyan okuyucularımız da olabilir. İşte ne istediğini gayet iyi bilen bu tür okuyucularımız insanların kendisine gitmesini gerektirecek niteliklere sahip bir süpermarketin var olup olmadığını sorguluyor olabilir. Söz konusu okuyucularımıza gidilmeyi gerektiren o tür süpermarketlerin var olup olmadığının bir muamma olduğunu söylemek boynumuzun borcudur. Fakat bu sözlere hemen ilave edilmelidir ki çok geçmeden kimin nereden ne alması ve kimin kime ne satması gerektiğinin belirlenmesindeki rolü ekran mekanizmasının yokluğuyla bir kez daha tescil edilen televizyon, aslında sanıldığından da belirleyicidir kapitali Tanrı'nın yokluğuyla oluşan

boşluğa yerleştiren kapitalist sistemin operasyonlarında. Çünkü televizyon olmayanı varmış gibi göstermenin de ötesinde, olmayanın yerine kendini koyan ve olanın kendi gösterdiklerinden ibaret olduğunu, bundan başka hiçbir gerçekliğin var olmadığını gösteren bir aygıttır. Tabii televizyonun bu iddiaları gerçeğin gerçekten de televizyonun gösterdiklerinden ibaret olduğu anlamına gelmemeli, ki gelmiyor da zaten. Gösteren ve gösterilen arasındaki boşluğu kendisiyle doldurmaktan ve gösterenin de gösterilenin de kendisi olduğunu göstermekten başka bir şey yapmayan bir göstergedir televizyon. Gösterdiği şeyi yaratan kendisi olduğu içinse bilinmez bir kuvvettin müdahalesi sonucu işlevini yitiren televizyonun yokluğu az önce bahsi geçen ve Tanrı'nın ölümüyle oluştuğunu iddia ettiğimiz boşluğun tekrar zuhur etmesine sebep olmuştur. Tüm bunların kapitalizm üzerindeki korkunç etkilerini tahmin edebilirsiniz herhalde. Bu arada bir cümle önce sözünü ettiğimiz, tekrar ortaya çıkan bu boşluğun aynı zamanda insanın ruhu ve bedeni arasındaki o meşhur boşluk olduğunu söylemeye gerek olup olmadığını bilmediğimizi ise unutmadan hemen belirtmek istiyor ve bu isteğimizi hayata geçirmiş buluyoruz kendimizi, kendimiz tarafından isteğimizi hayata geçirmiş bulunuyoruz, veya isteğimizin kendimiz tarafından halihazırda hayata geçirilmiş olduğunu buluyoruz da diyebilirdik.

21.

Descartes’ın düalist ve mekanist öznesinin ruhu ve bedeni ise birbirinden ayrıydı, ki bunu Tekvin ile Spinoza arasındaki bir sohbeti takiben kaleme aldığımız kısımda zaten belirtmiştik sanırız, şimdi neden tekrar belirtmek ihtiyacı duyduğumuzu inanın biz de bilmiyor, bilemiyoruz. Her neyse, anlatımızın gittikçe bir spirale benzemekte olduğunu fark etmekte gecikmemiş okuyucularımızın varlığına yürekten inandığımız için bu spiral mevzuuna biraz açıklık getirelim en iyisi diye düşünmüş olacağız ki şunları yazmayı uygun bulduk: Artık hepimizin bildiği gibi insan denen iki ayaklı, tüylü ve tüysüz olmak üzere ikiye ayrılan mahluk, kafasında yarattığı geometrik şekillerle gerçek hayat arasında bağlantılar kurmaya meyilli bir hayvandır. Söz konusu mahlukun, hayvanın, ne derseniz deyin, bunu yapmasının sebebi ise madde ve ruh arasındaki uzlaşmazlığı çözüme kavuşturmak ve kendisini insan denen bir bütün olarak görmek arzusunu taşımasıdır. Tabii buna muvaffak olamaz genelde ve sorun da o noktada başlar zaten işte. Kendi içinde bölünmüş olduğunu kavrayan insan, kafasında yarattığı soyut sembolleri ve şekilleri maddi dış-dünyaya empoze edip hayata bir anlam yüklemeye çalışır durur. Oysa hayat son derece anlamsız ve bir o kadar da rastlantısaldır. Her yerde bir bütünlük görmek, yüzeydeki tüm kaosun altında gizlenen bir düzen bulmak adına didinmek boşunadır. Hayatın olumlanması ölümlülüğün ihtiva ettiği ölümsüzlüğün idrakiyle mümkün kılınabilir ancak. Çünkü hayat, bünyesinde doğası gereği çelişkiler barındıran, izleyeceği seyrin önceden belirlenmesi imkânsız bir rastlantılar sarmalıdır. Bilinenleri bilinmeyenlere yansıtarak hayatı kısır bir döngüye dönüştürmeye meyilli zihniyetlerin ortadan kalkması için yapılması gerekense bilinmeyenin sevgiyle kucaklanarak bilinenin dönüşümünü mümkün kılacak açılımların sağlanmasına katkıda bulunmaktır. Örneğin bizim bu kitabın bir spiral çizmekte olduğunu söylememiz ve bununla da yetinmeyip bu spiralin hareket halinde olduğunu belirtmeye cüret ve teşebbüs etmemiz bu duruma harika bir emsal teşkil eder. Hangi duruma? Hayatın çelişkilerden ibaret olması durumuna... Neden? Çünkü hem geometrik şekillerin hayatı anlatmakta yetersiz olduğunu söylüyoruz, hem de kelimelerle spiral çizmek suretiyle dünyadaki tüm ekranların beyaza bürünmesi halinde ortaya çıkacak yeni bir hayatı anlatmaya çalışıyoruz. Ama dikkat ediniz, ki etmişsinizdir, çember denilen şekille sembolize edilen kısırdöngüyü kırmak yolunda spiral denilen şekle

geçiyor ve ayrıca çizdiğimiz spiralin hareket halinde olmasına da özen gösteriyoruz. Belli ki umudumuz, sonsuzluğun sembolü olan spiralin bizi soyut sembollerin de ötesindeki yeni düşünce alanlarına ve henüz var olmayan anlam dünyalarına taşımasıdır. Kelimelerle spiraller çizen bir spiral olarak bu kitap aynı anda hem edebiyattan, hem felsefeden, hem de matematikten az çok anlayan okuyucularımızın büyük bir kısmının takdir edeceği üzere sonsuzluğa açılan bir kapıyla sonlanan spiral bir merdiven olarak nitelendirilip, arzu edilirse o gözle de okunabilir. Bu metaforlar silsilesi içinde hakikatin durumu ne olacaktır peki? Kitaptaki her kelime kendi dışındaki bir evrene atıfta bulunuyor ve üstelik de atıfta bulunduğu söz konusu evrenin hakiki olduğu izlenimini vermeye çalışıyorsa, temsil edilen hadiseden bağımsız bir hakikat tezahürü nasıl gerçekleşecektir? Belki de anlatıdaki anlam boşluklarının işlevi budur, kim bilir. Yani işte kim bilebilir ki hakikatlerin ileride anlam yokluğu olarak değil de anlam çokluğu olarak nitelendirilecek anlam boşluklarından, daha doğrusu anlamın operasyonlarına ara verdiği anlam aralıklarından dünyamıza sızan birer hayalet olup olmadığını? Hiç kimse.

Her neyse, buraya kadar yazdıklarımızın manadan ve tutarlılıktan olmasa bile en azından düz-çizgisel anlatımdan ne derece yoksun olduğunun farkına varmakta gecikmeyeceğini düşündüğümüz açıkgöz okuyucularımızın affına sığınarak “anlamın anlamı” konusuna geçiyoruz şimdi. Artık hepimizin bildiği gibi anlam kavramının anlamı üzerine İsa ve Sokrat gibi tanınmış şahsiyetlerden önce de düşünülmekte ve hatta bununla da kalınmayıp bu düşünülenler kaleme alınmaktaydı. Lakin henüz anlamın ne anlama geldiğine dair kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır ne yazık ki. Zaten kesin bir bilgiye ulaşılsa anlam kavramı anlamını yitirecektir, o derece paradoksal bir kavramdır bu anlam kavramı, diye düşünmesi kuvvetle muhtemel bilinçlerin var olabilme ihtimalini de göz önünde bulundurarak anlam konusunda şunları söylemeyi uygun bulduk: Anlam ve hakikat birbirinden tamamen farklı şeylerdir. Şöyle: Her bilgi doğası gereği anlamlıdır, daha doğrusu bir şeyin bilgi olarak nitelendirilebilmesi için o şeyin anlamlı olması gerekir. Diğer yandan her bilgi kesinlikle hakikat değildir, zira hakikate sadece yaklaşabilen bir şey olarak bilgi anlamın varlığına dayanır. Oysa hakikatler bilginin anlamlandırmakta yetersiz kaldığı noktada zuhur edebilir ancak. Yani hakikat dediğimiz şey bilgilerdeki anlam boşluklarından sızan ve/fakat asla tam olarak anlamlandırılamayan düşünce ve hislere verilen addır. Anlamın anlamı ve

hakikatle ilişkisi üzerinde daha fazla durmanın sakıncalarını da göz önünde bulundurarak görsel imgeler ve anlam arasındaki ilişkiyle sürdürüyoruz anlatımızı. Daha önce de belirttiğimiz üzere görsel imgeler, özellikle de bunların hareket halinde olanları, insanın algılama mekanizmasının nasıl çalışacağını belirlemede büyük rol oynar. Filmlerin gerçek hayatta yaşadığımız olayları anlamlandırmakta ve bu olaylar arasında bağlantılar kurmakta bizlere ne kadar yardımcı olduğunu hatırlayacak olursak, bu söylediklerimizin ne denli manidar olduğunu daha iyi kavrayabileceğimizi düşünüyoruz. Zira biliyoruz ki işte anlatımız da tıpkı bilgi gibi anlam boşlukları, yani hakikatler barındırmaktadır bünyesinde. Lakin anlatımız bilginin kendisini devasa bir anlam boşluğuna dönüştürüp bu boşluk çevresinde spiraller çize çize dönmektedir. Belli ki geometrik şekillerin tahakkümünden kurtulamamış bir anlatıdır bu anlatı. Söz konusu anlatının yazarı veya yazarları kendilerine karşı ironik bir anlatı yazmak suretiyle kendi yaşam biçimlerinin temellerine birer dinamite dönüşen düşlerini döşemektedirler. Düşler egemen düşüncelerin temellerine dizilmektedir hatta belki de aslında. Hatta denebilir ki bu anlatının yazarlarının yaptığı şey düşleri ve düşünceleri birbirlerinin içine yerleştirerek egemen bilgiden bağımsız bir hakikate, yani bilinmeze kapılar aralamaya kalkışmak, buna cüret ve teşebbüs etmektir. Bilinen şeylerin zuhur edişinin ancak birer sorun formunda gerçekleşebileceğini, hatta abartacak olursak korkunç birer canavar şeklinde ortaya çıktığını hatırlamak sanırız bu anlatının yazarlarının neden bu yola başvurduğunu anlamamıza yardımcı olacaktır. Olacaktır olmasına ama isterseniz biz şimdi hayatın, ölümün ve anlamın anlamlarına dair bu ağır konuları bir tarafa bırakıp anlatımıza dönelim ve biraz da havadan sudan ve bunların hayaletlerle ilişkisinden bahsedelim. Mesela şöyle diyelim: Amsterdam'da hava çok rüzgârlı olduğu için bulutlar çok hızlı hareket ederdi. Ama bulutların çok hızlı hareket etmesi hayaletlerin de çok hızlı hareket etmesini gerektirmeyeceği de su götürmez bir gerçekti. Çünkü hayaletlerin hareketleriyle havanın hareketlerinin en ufak bir ilgisi bile yoktu. Diğer yandan Amsterdam'ın dereleri ise hiç hızlı hareket etmez, öyle son derece ölgün birer akıntı şeklinde sürdürürdü varlığını. İnsanın ne kadar saçmalayabileceğini test etmek için okuyucularımızla paylaşmakta en ufak bir sakınca görmediğimiz bu bilgileri de verdikten sonra herhalde hayalet teorimize geçebiliriz artık. Ünlü Fransız düşünür Jacques Derrida'nın *Marx'ın Hayaletleri* adlı muhteşem eserinde belirttiği üzere dünyamızda dolaşan hayaletler ne yazık ki bizim kitabımızda dolaşmayı

seçmemişler, daha doğrusu her şey, bu şey bir hayalet bile olsa, bir şey seçmek zorunda olduğu için dolaşmamayı seçmişlerdir. Zaten bildiğiniz gibi bizim kitabımızda dolaşan tek bir hayalet vardır, ki kendisi anlatının bu noktasına kadar Spinoza’nın ruhu olarak lanse edilmiştir. Hayaletliği bile şüpheyle karşılanan söz konusu ruh Tekvin adındaki bir yazar bozuntusunun hayatına nüfuz etmiş ve çeşitli konularda ahkâmlar kesmektedir. Kesilen bu ahkâmların kanları gökyüzünden başımıza yağmasa da bizi son derece tedirgin etmektedir. Bu tedirginlikle başa çıkabilmek için Tekvin’le birlikte biz de kendimizi okumaya yazmaya vermekteyizdir. Bunu yapmamızın sebebi ise artık ne televizyon, ne video, ne de DVD olmasıdır hayatımızda. Bomboş bir hayat yaşıyor ve yaşadığımız bu boş hayatı kelimelerle doldurmaya çalışıyoruz yani sizin anlayacağınız. Anlatımız da işte bu boşluğu doldurma çabalarımızın bir ürünüdür. Anlata anlata bitiremiyoruz hayatımızın boşluğunu, çünkü boş hayatlar anlatıldıkça boşlukla dolan, boşlukla doldukça büyüyen, büyüdükçe uzayıp giden ölüm süreçleridir. Ölüler televizyon ekranlarından sızmaya başladığından beridir dünyamızdaki her şey tersine dönmüştür. Her şeyin tersine döndüğü, cümlelerin bile tersten yazılmaya başlandığı, aktif zamanın pasif zamana dönüştüğü bu olaysız ve monoton anlatı her nasılsa sürüp gidecek bir yol bulabilmektedir. Tıpkı Amsterdam’ın akacak bir mecra olmadığı halde akacak bir yol açmak kabiliyetine sahip, tüm kanallar kapanmış olduğu halde sızacak bir delik bulmaya muktedir dereleri gibidir yani bu anlatı.

22.

Amsterdam Günlükleri-II

11 Eylül

Deniz seviyesinin bile altındaki bu şehir yazan, çizen, üreten insanlarla olduğu kadar, çalan, çırpan, tüketen insanlarla da doluydu. Bense ölmekten başka yapacak hiçbir şey kalmadığından emindim. Ne var ki bu bilgi o kadar acıydı ki çiğneyip, sindirip, sıçamıyordum kendisini bir türlü. Adeta geviş getirir olmuştum kendi kendimi öldürmek düşüncesini. Ama elbette ki bir sebebi vardı bunun, yani benim intihar fikrine sıcak bakmakla birlikte, sıcak baktığım bu fikri hayata geçirmek hususunda yaşadığım felç halinin. Nedendir bilinmez, bu yıllardır böyle sürüp gidiyordu. Ben hep birtakım şeylerin fikirlerine sıcak bakıyor ve/fakat iş bu fikirleri hayata geçirmeye gelince söz konusu eylemle arama derecelerle ölçülemeyecek, soğuk kelimesinin tanımlamakta yetersiz kalacağı bir soğukluk koyuyordum. Bu muazzam soğukluk varlığımın o kadar derinlerine nüfuz edegelmişti ki, neredeyse kan damarlarımda donup akmaz olacak ve ben fikri hayata geçirmesem de fikir, yani intihar fikri kendi kendini hayatıma geçirip beni yavaş bir ölümün kölesi kılacaktı, ki nitekim kılmaktaydı da zaten işte. Peki ama neydi beni bu biçare hale düşüren? Parasızlık mı? Parasız olduğum doğruydu. O kadar ki, son üç gündür sadece patates yemiştim. Yalnızlık mı? Yalnız olduğum da doğruydu, zira insanlarla ilişkilerim maddi alışverişlerde gereken diyaloglardan öteye gitmiyordu. Tamamen yalnız ve bununla birlikte kendimden de bir o kadar uzaktım. Yani bizzat ben kendim bile dışımdaydım kendimin, kendimin ki bir hiçliğin dünyamıza yansımasıyla zuhur eden bir yanılsamadan başka bir şey değildi gelinen noktada. Amsterdam'ın havasından, suyundan, enleminden, boylamından olabilir miydi acaba bu melankolik ruh hali? Ne de olsa Van Gogh da bu diyarlarda kesmişti kulağını. Yeri gelmişken hemen belirteyim, dört metrekarelik odamı barındıran bu evin hemen yanındaki duvarda Van Gogh'un otoportresinden dönme bir afiş var. Yarısını yırtmışlar, kimisi başına saç yapmış, kimisi gözüne gözlük takmış, Van Gogh öyle bakıyor kendi çizdiği oto-portreden, aklında iki soru: "Mezarımda bile huzur bulamayacak mıyım ben? Nedir benim çektiğim ressamlığım yüzünden bu insanlıktan?" Afişin sebebi ise geçtiğimiz haftanın Van Gogh haftası olması. Van Gogh haftaya damgasını vuramasa da portresini Amsterdam'ın duvarlarında görmek nedense terapötik bir etki yarattı bende. Kim bilir, belki de Van Gogh'un da

buralarda yaşadığını bu sefer farklı bir biçimde anımsayarak ona duyduğum empati özdeşleşmeye dönüştü. Lakin elbette ki bu özdeşleşme kulak kesme noktasına varmayacak bende, bilakis Van Gogh bunu daha önce yapmış olduğu ve ben bunu ilk duyduğumda irkilmiş bulunduğum için her ne olursa olsun kulak kesmenin doğru olmayacağını biliyorum. Van Gogh kulak kesme eylemini hayata geçirerek akıl-içi ve akıl-dışı arasındaki sınırı çizmiş oluyor böylece. Tabii eğer bu ikisi zaten iç içedir diyorsanız durmayın, buyurun kesin kulaklarınızı ta en diplerinden siz de.[2]

2 Ekim

Burada havalar o kadar soğudu ki envai çeşit aktivitenin bulunduğu bu şehrin sokakları bile bomboş şimdi. Gelen turistlerse başlarını sokacak bir yer bulup yanlışlıkla çıktıkları bu tatilin hesabını soruyorlar kendilerine, THC kanlarını mesken tuttukça kendine. İşin ilginç yanı sokakların boşluğunun bende bir memnuniyet yaratıyor olması. Sanki kimse dışarıda olmayınca benim içeride olmamın herkes dışarıda olduğu halde benim içeride olmamdan farkı varmış gibi. İnsanlar soğuk olduğu için çıkmıyor sokağa, bense insan olmadığı için çıkıyorum aynı sokağa. Aynı sokakta bir Çin restoranı, bir berber, bir coffeeshop, bir iletişim dükkânı, bir iki pub, bir iki biftek restoranı, bir burger-bar, bir elbise mağazası ve az önce de belirtildiği üzere Van Gogh’un otoportresinin asılı olduğu bir duvar var. O duvarda başka posterler de var. Benimse yapacak pek bir şey kalmadığının kesinlik kazandığı noktada olduğum artık su götürmez bir gerçek halini almıştır. Gelinen nokta öyle bir noktadır ki bu noktanın ne ilerisine, ne de gerisine gitmek mümkündür. İleriye ve geriye gitmenin imkânsız hale geldiği bir durum söz konusudur anlaşılan. Hareket etmek namümkündür evet, lakin bu orada durmanın mümkün olduğu anlamına gelmemelidir, ki nitekim gelmemektedir de zaten. Orada durmak da, en az orayı terk etmek kadar imkânsızdır. Belli ki imkânsızlıklarla çevrilidir bu öznenin varlığı, o kadar ki neredeyse bunu söylemeye bile gerek yoktur, ama gerek olmadığı halde söylenmiştir bu. Biri bu meçhul öznenin durağanlığa hapsolduğunu dillendirmek ihtiyacı duymuş ve bu ihtiyacı karşılamak yönünde eyleme girişerek söz konusu bariz hakikati dil vasıtasıyla kitleye aktarmıştır.

Eğer böyle bir oluşa herhangi bir varoluş biçimini temsil yetkisi vermeye ve söz konusu özneye varlık sıfatını yakıştırmaya cüret, ona bu sıfatı layık görmeye teşebbüs edecek bir kendini bilmez çıkmasaydı her şey çok farklı olabilirdi, olacaktı da zaten, ama olmadı. Peki neden? Zira ben işte o kendini bilmez olarak bir anda ortaya çıktım ve imkânsızlıklarla

çevrili, şimdiki zamanla geniş zaman arasına hapsolmuş, ne geçmişe, ne geleceğe, ne ileriye, ne de geriye gidebilen bu biçare düşmüş öznenin kendini içinde bulduğu duruma yazıyla müdahale ettim.

3 Ekim

Ölümün kol gezdiği bu sokaklarda yürürken aklımdan geçen korkunç düşünceleri kendimle bile paylaşmaktan âcizim. Kim bilir başıma neler gelirdi kendimi içinde bulduğum bu dünyanın kendini anlamlı kılabilmek için dışladıklarını deşifre etseydim. Mesela acaba yazmak bir kaçış mı, şeklinde bir soru sorsa ve bu soruyu, kişi kimden kaçabilir ki yazarak kendinden başka, diye bir diğer soruyla yanıtlasaydım... Kâğıda dökülenden önce, işte kişinin içinde bir şey var mı ki kişi yazmak suretiyle o şeyden kaçacak diye de ekleseydim... Tüm bunları yazmış olmamın yapsaydımlarımı anlamsız kıldığının bilinciyle işbaşındayım şimdi. Çalıştığım yerde telefonlar çalışmıyor. Çok önemli bir görüşme yapması gerektiğini iddia eden sabırsız müşteriye bunun öyle çok da olağandışı bir durum olmadığını, mevzunun bir önceki gece dünyadaki tüm televizyon ekranlarının bir anda bilinmeyen bir sebepten ötürü sonsuz bir beyazlık dışında hiçbir şey göstermemesiyle bir ilgisi olmadığını, telefonların bazen gün boyunca çalışmadığını, bırakın Tanrı’ya olan inancımızı yitirmeyi, O’na şükran çekmemiz gerektiğini, zira o bilinmez kuvvetin telefon mekanizmasına dokunmadığını söylüyorum. Ama o dinlemiyor, tutturuyor ille konuya el at ve bu sorunu çöz, diye. Bilemiyorum, diyorum ona, elimden neyin gelebileceğini bilemiyorum. Sistemi kapatıp tekrar açıyorum ama bir netice alınamıyor. Telefonlar çalışmıyor. Güne bu derece kötü bir başlangıcı sokaktan geçen bir delinin hiç tanımadığı insanlara bağıra bağıra anlamsız şeyler söylemesi izliyor, gülenler olduğu gibi tedirgin olanlar da oluyor. Herkesin bir şey olmaya çalıştığı dünyamızda bir hiç olmaya çalışan kişilerin varlığı göze çarpıyor, çarpılan göz kör olmasa da olanı olduğu gibi göremez hale geliyor. Görülenin belirlediği bir görene dönüşen özne işte böylece nesne oluyor. Nesneler öznelere, özneler nesnelere dönüşüyor. Sonra ekran mekanizması ortadan kalkıyor ve nesneleşmiş öznelerin eline tekrar özne olmak fırsatı geçiyor. Lakin insanın bir nesne olarak herhangi bir eyleme veya söyleme girişmesi namümkün olduğu için yaşamla ölüm rolleri değişiyor. Ortaya çıkan kısırdöngünün kırılması gerekiyor ve bunu yapmanın tek yolu ölümsüzlük düşüncesini hayata geçirmek olarak karşımızda duruyor. Bir ölümsüzün gözleriyle görülen ölümlüler dünyasının portresi ise ancak dünyadaki tüm ekranların beyaza bürünmesiyle ortaya

çıkan trajikomik durumun ironik bir dil vasıtasıyla anlatılmasıyla çizilebiliyor. Belli ki insanın tekrar özne olabilmesi için ölümlülüğünü unutup bir ölümsüz haline gelmesi gerekmektedir. Yaşam ölüme, ölümse yaşama dönüştükten sonra ölümün tekrar ölüme ve yaşamın da tekrar yaşama dönüşüp dönüşemeyeceği meselesidir burada söz konusu olan. Eğer ölümün yaşama dönüşebilmek gibi bir kabiliyeti varsa bu yeniden doğuş mümkündür anlamına gelecektir. Ama yeniden doğan özne artık bir ölümlü değil, bir ölümsüz olacaktır, çünkü ancak bir ölümsüz yeniden doğabilir. Burada bahse konu edilen ölümlerin psişik ölümler, doğumların ise psişik doğumlar olduğunu ise bilmiyorum söyleme gerek var mı, ama gene de söylüyorum işte, belki vardır diye.

14 Ekim

Son üç gündür sadece kuru ekmek yemekteyim. Hatta üçüncü güne gelindiğinde, yani bugün, ekmekler küflenmiştir ve küflerini ayıklayıp yemişimdir. O derece nahoş bir durumdayım yani. Şikâyetçi değilim fakat halimden. "Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi" sözünü içime sindirip bünyemden dışlayalı çok oldu. İnsanları affetmeyi öğrendiğimden beridir sıhhatin manasına daha bir aşina oldum sanki. Şimdi benim içinde yaşadığım bu tarihi ev yansa, üç günlük otel parasına uçak bileti alıp Kıbrıs'a mı dönerim, yoksa ucuz bir barınak bulana kadar 32 € geceliği bir otele mi sığınırım? Konumuzla alakası yazı bittiğinde anlaşılacak şu cümleler bu soruyu yanıtlamamızı kolaylaştırır niteliktedir: "*İçinde yaşadığım tarihi ev derken*" sanmayın ki dev bir ortaçağ şatosunda yaşıyorum, bilakis burada son derece eski, sağı solu dökülen, muslukları açılıp kapanmayan, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra tamir-tadilat yolunda el temasına pek maruz kalmamış, muslukları açılıp kapanmayan, soğuk-sıcak su ayarı bozuk, içinde farelerin ve envai çeşit haşaratın fink attığı, kim bilir, belki de eskiden fuhuş yuvası olarak kullanılan, Amsterdam'ın merkezindeki konumuyla haftanın yedi günü, yirmi dört saat hiç durmaksızın insan, hayvan, obje seslerinin yankılandığı daracık bir sokakta konumlanmış bu ucube yapıdan söz ediyorum, ki aslında Türkçede öyle bir kullanım hata olarak nitelendirilebilecek olsa da, "bu ucube *yapıyı söz ediyor, sözden yapı, yapıdan söz yapıyorum*" vebugibi, dense daha anlamlı olacaktır bence. Yaşadığım evin karikatürize edilmiş hali böyle bir şey işte. Küçük odamın zor açılıp kapanan, açılınca açık kalması için altına tahta konması gereken dev pencereleriyle cebelleşerek yatıyorum her akşam ve tabii cebelleşerek kalkıyorum her sabah bu evde ben. Sokaktansa gene

göstericiler geçiyor. Bu daracık sokaklar kim bilir nelere sahne olmaktadır şu anda. Benimse takatım kalmadı başımı kaldırıp camdan dışarı bakmaya bile. Duyduklarımla yetinmeyi seçtim son günlerde. Aklımın bir kısmıyla idare ediyorum işte. O kadar sıklaştı ki son haftalarda bu gösteriler, dışarıdan gelen gürültü ve patırtının şiddeti bile şaşırtmaya yetmiyor beni. Herkes her gün bir şeyleri protesto ediyor ve her ne hikmetse hep şiddetle sonuçlanıyor bu protesto eylemleri. Ya göstericiler girmemeleri gereken sokaklara giriyor, ya da polis gereğinden agresif davranıp bir dizi yıkıcı eylemin tetiklenmesine sebebiyet veriyor. Sonra bir kovalamacadır başlıyor Amsterdam denilen bu esrarengiz labirentin dehlizlerinde. Son günlerde güneş de doğmaz oldu. Bir karanlıktır çöktü kentin üstüne. Evin içinde fareler fink atıyor, kimsenin kılını kıpırdatıp muhatap olacak hali yok ama, zira zaman geçmek bilmiyor, bunun zamanın geçişiyle bir alakası varsa da bilinmiyor. Anların birbirlerine eklemlenmesi beni muazzam bir can sıkıntısıyla boğuşmanın yollarını aramaya ve eğer mümkünse bulmaya sevk ediyor. Zaman geçtikçe ben sürüklendiğim bu yollarda karşıma çıkan engelleri neşeyle karşılamayı öğreniyorum. Lakin bunları öğrenebilmek için neler neler çekiyorum. Hiçbir olanaksızlığın beni elimdeki olanakları görüp değerlendirmekten men etmemesine azami özen gösteriyorum. Görmeye ve göstermeye neden bu denli meraklı olduğumu ise hiç bilmiyorum. Bu yolda ilerlerken başıma gelen felaketler sayesinde gerçek hayata biraz daha yaklaştığımı hissediyorum ama çok geçmeden bunun bir yanılsama olduğunu anlıyorum. Çünkü söz konusu yolda ilerleme eylemini yazarak gerçekleştirdiğim için ve yazı yazmak bilinmeyen gerçekleri çarpıtmak suretiyle bilinir kılma eylemine verilen ad olduğundan ötürü aslında yazdıkça gerçek denilen hiçlikten uzaklaştığımı fark ediyorum. Kendimi kendime anlatırken takındığım ironik tavır beni çevresine yabancılaşmış bana yabancılaştırıyor. Yani ben, ironiyi kendimi aşmak yolunda kullanarak yabancılaşmaya yabancılaşıyorum. Tabii tüm bunları yapabilmek için benim çevresine yabancılaşmış bir kişi olduğumu önceden var saymam gerekiyor. Zira zaman hakikaten de geçmiyor. Biz geçtiğini sanıp bu sanrıya hakikat muamelesi yapıyoruz. Bunun nedenini bile bilmiyor, can sıkıntısını alt etmek için zamanın geçtiğine inanmak istiyoruz. Olmuyor, saatler çalışmıyor. Hayat durmuştur adeta, belki dünya bile durur, artık dönmez olurdur. Zira ölüm gerçekten de her zaman ve her yerdedir belli ki.

8 Kasım

Hayatın zorluklarıyla mücadelede yeni bir döneme girilir. Öyle bir dönemdir ki bu Boris bile şaşıyordur bu dönemin hayatımızda sağladığı açılımlar karşısında. Boris ev arkadaşım. Kendisinin tımarhaneden yeni çıkmış ve sosyal hayat karşısında ne yapacağını bilemez bir hali var. Bu arada aramıza adını henüz bilmediğim bir bayan katıldı. Patron Boris'in odasının yanındaki odayı verdi kıza. Bu ikisi en üst katta, yani üç buçukuncu katta kapı komşuluğu yapıyor şimdi. Pek komşuluk denemez aslında buna, zira birbirlerini görmemek için sadece ötekinin evde olmadığı zamanlarda çıkıyorlar odalarından. Benim kapı komşumsa Fransa'da şimdi. Tatile gitti sevgilisiyle. Onun da adını bilmiyorum; tek bildiğim bütçesine ek gelir sağlamak için arada sırada, kaliteli müşteri bulduğu zaman işte, fahişelik yapması. Takdirle karşılıyorum kendisini. Sessiz ve derinden yürütüyor işini. Pencere fahişeliği yapmak yerine bir fabrikada iş bulmuş kendine. Ne idüğü belirsiz turistlerle yatıp kalkmamak için iş arkadaşlarına veriyor para karşılığında. Yalnızlar diyarı Amsterdam'da seks yapmak suretiyle cinsel ihtiyaç gidermek o kadar kolay ki sevgili okur, insan istese de sürekli bir sevgili sahibi olamıyor. Herkes hep yalnız ve/fakat herkes sürekli sevişiyor. Bu derece yaman bir çelişki ise sen de takdir edersin ki insanın akıl sağlığını derinden etkiliyor, kalpte çarpıntıya sebep oluyor. Olmuyor yani sevgili okur, Amsterdam'da ilişki yürümüyor. Belki de bu yüzden sürekli değişiyor deniz seviyesinin altındaki bu şehrin sakinleri. Gelen bir iki seneden sonra varoşlara göç ediyor. Tabii burada varoş derken Hollanda'nın kırsal kesimini kastettiğimi akılda tutmakta fayda var. Zira Hollanda zaten büyük bir şehir gibi adeta. Yer yer köyleşiyor gerçi ama ortaçağdan kalma köyleri andıran yerleşim birimlerinden arabayla on dakika uzaklıkta irili ufaklı modern yapılar çıkabiliyor insanın karşısına. Ülke deniz seviyesinin altında olduğu için mimari çok gelişmiş, inanılmaz boyutlara ulaşmış hatta. O kadar ki denizin içine kasabalar kurulur, şehirlerdeki eski binaların çürüyen temelleri binaları yıkmadan yenilenebilir olmuş. Bizim evimiz ise son derece eski. Temellerin ne durumda olduğunu tam olarak kestiremiyorum tabii, ama binanın en geç beş yıl içerisinde temellere kadar inen bir tadilattan geçirilmesi gerektiği su götürmez bir gerçek formunda zuhur ediyor her gün, onu biliyorum. Buna rağmen bu binada yaşıyorum. Geleceğin getireceklerine sonuna kadar açığım anlamına mı geliyor bu? Yoksa kaderime boyun mu eğiyorum yıkılmaya yüz tutmuş bu binada yaşamakla? Ne internet var, ne de televizyon. Cep telefonu var ama onun da kontörü yok. Aramak istiyorum herkesi, arayamıyorum

kimseyi... Herkes beni kötü sanıyor. İyi olduğum söylenemez tabii ama tüm kötülüğün kaynağı olmadığım da bir gerçek. Organizma biçim değiştirir ya hayatta kalabilmek için, ben de işte öyle biçim olmasa da zaman, mekân ve kişilik değiştirmek durumunda hissediyordum kendimi hayatta kalabilmek için. Boris'in banyo-tuvalet kapısını eşiğine çivilemesinin üzerinden iki gün geçti. İki gündür evdeki herkes şu veya bu şekilde ve/fakat kesinlikle ev dışında gideriyor dışkılama, yıkanma, arınma ve daha başka ihtiyaçlarını. Kapının eşiğe çivilenmesi hadisesi ise şöyle zuhur etmiş olsun mesela: Boris'in sesini duydum. Deli gibi bağırıyordu. Sonra matkabı çalıştırdı ve olan oldu. Fazla uzatmaya gerek yok. Birine sinirlendi ve tuvalet kapısını eşiğe çiviledi işte. Olayın detaylarına girmek bilmiyorum gerekli mi.

26 Kasım

Sokaktan sürekli deliler geçiyordu. Ya da belki de onlar normaldi ve ben kendimi haddinden fazla normal gördüğüm için onları deli sanıyordum ve bu da beni yarı deli yapıyordu. Tıbbın kitabına göre her şey oldukça açık ve netti, lakin biz şimdi ölüler kitabındaydık ve işler hiç de diriler kitabına atılmış bir dipnottan başka bir şey olmayan tıbbın kitabına göre yürümüyordu buralarda. Ölülerin kendilerini ölüler kitabında olduklarına inandırması ve bu inançla diriler kitabına geçmesi, yani bir başka deyişle dirilmesi gerekirdi. Bu diriliş için gerekli ilk şart ise artık bir ölü olduğunu kabullenebilmekti. Ölüler ancak ölü olduklarını kabullenirlerse dirilmeye muktedir olabilirlerdi. Ölüler kitabında olsak da bazı kurallar, dilin yaşama dair olması gereği diriler kitabının gramerine göreydi. Gramerden gramere ise fark vardı. Sentaksı paramparça edecek bir dil gerekiyordu bana kendimi içinde bulduğum bu anlamsız rutinden kurtulabilmek için. Artık kesinlikle birinci tekil şahısta ve geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanlar arasında sürekli gidip gelen bir zamanda yazacaktım ne yazacaksaydım. Baudelaire ve Rimbaud okuyacak, Fernando Pessoa ve William Shakespeare'i yâd edecektim edebi işlerle uğraştığım, sevdaya hasret gecelerde. Polis helikopterleriyse boş durmayacak, dönüp duracaktı şehrin üzerinde. Sanki kötü bir şey olması kaçınılmazmış, ya da her an kötü olan her şey patlak verebilirmiş gibi bir hava estirilmiş olacaktı zannedersem böylelikle. İşin içindeki bit yeniklerini saymaktan bitap düştüğüm günler gelecekti sonra ve şunları kaleme alacaktım kendimi içinde bulduğum duruma son derece kayıtsız bir kudretle: Dünyada gidecek yer kalmamıştı. Yer olsa bile bende o yere gidecek enerji kalmamıştı. Tek yapabileceğim içinde bulunduğum zaman ve mekân neresiyse oradan kaçmak için yazılması gerekenleri

yazmaktı. Bitmek bilmez bir kaçışa hapsolmuştum belli ki. Kendimi içinde bulduğum bu durumdan çıkabilmek içinse bizzat benim tarafımdan yaratılması gereken bir açılım gerekiyordu. Öyle bir açılım olacaktı ki bu, benim çevremle girdiğim tüm ilişkiler yavaş yavaş düzelme gösterecekti bu açılım sayesinde. Yaklaşık on yıldır kişinin çevresiyle ilişkileri üzerine düşünmekten başka hiçbir şey yapmadığımı daha yeni kavrıyordum. Kişinin iç dünyasıyla dış dünyası arasındaki karmaşık ilişkiye o kadar takmıştım ki kafayı, artık tam olarak ne üzerine düşündüğümü bile unutmuştum. Düşünce süreçlerim hep beyaz bir duvara çarpıp paramparça oluyordu. Her sabah uyandığımda ise düşünce parçalarının bir önceki gece savruldukları yerde olmadığını görüyordum. İşte bu yüzden de her gün yeniden başlamak durumunda buluyordum kendimi toplum bağlamında düşünmeye. Dilin dışında düşünemeyeceğimize kani kılmıştım kendimi uzunca bir süre, ama nafile... Çok geçmeden dilin, hiçliği adlandırıp düşünceyi yaratan bir şey olduğunu yeniden idrak edecektim. “Kıbrıs neden acaba insanı parçalar halinde yazmaya sevk ediyordu?” diye sormakta buldum sonra çareyi. Fragmanların ötesine geçip, daha doğrusu parçalanmanın öncesine dönüp, durmaksızın akan, aktıkça oluşan bir düşünceydi bence bize gereken. Kıbrıs’ın aldığım eğitimi anlamsızlaştırmasına izin vermeyecektim. Oradaki yaşamın sığlığı karşısında yenilmeyecek, insanlara yaşama bakış biçimlerinin kendi mezarlarını kazdığını gösterecektim. Peki ama neden? Onları kendi hallerine bırakıp kendi işime bakamaz mıydım? Bakamazdım tabii. Nasıl bakacaktım ki kendi işime, işim insanlara kendi aleyhlerinde söylemler dillendirip eylemler eylemekte olduklarını göstermekken? Ama onlara, basitçe, bakınız, siz kendi mezarınızı kazmaktasınız, diyemezdim; demesine derdim belki ama bunun bırakın olumlu bir etkisi olmasını, bilakis ters etki yaratmasıydı kuvvetle muhtemel olan. Nitekim Samuel Beckett bu konuda dedi ki, “İnsanlara köpek olduklarını söyleyerek hiçbir yere varamazsınız, ama onlara köpek muamelesi yaparsanız peşinizden gelirler.” Beckett’in sözüne katılıyorum, ama belki bir farkla; benim kimseyi peşimden sürüklemek gibi bir niyetim yok. Benim maksadım insanlara yaptıklarını düşündükleri şeyin tam tersini yapmakta olduklarını göstermek. Çok naif gelebilir size bu düşünceler. Ne kadar da masumane göstermeye çalışıyor kendini, diye düşünebilirsiniz mesela. Ama hemen belirteyim, masumiyet devrinin çoktan geçtiğine inanmakla beraber, samimiyetin hâlâ daha son derece gerekli olduğunu düşünüyorum ve belki

de işte bu yüzden kendimi ölümlüler arasında sıkışıp kalmış bir ölümsüz olarak görüyorum.

23.

Tekvin'in günlüğünden anlaşılacağı üzere ekranlardan sonra saatler de ebediyete intikal etmiştir. Bu da nereden çıktı şimdi, diye sormakta gecikmeyeceğini düşündüğümüz isyankâr ruhlar için açıklık getirecek olursak şunları söyleyebiliriz: Anlatının bitebilmesi için dünyadaki tüm saatlerin durması ve zamanın akan bir şey olmaktan çıkıp duran bir şeye dönüşmesi gerektiği anlaşılmıştır. Saatlerin durmasıyla pek bir ilgisi yokmuş gibi görünse de bu vesileyle Spinoza'nın ruhu da bir daha asla görünmeyecektir Tekvin'e. Tekvin günlerini ve gecelerini hiç gelmeyecek bir günü ve o günün ruhunun kendisine görünmesini beklemekle geçirecektir.

Aslında Tekvin'in o günlerde kendi içsel bölünmüşlüğünü dış dünyaya ve insanlığa yansıtmakta olduğunun göstergesi olarak nitelendirilebilecek bu günlük, bizim okuyucular olarak şimdilik bilmediğimiz bir bağlantı içerisindedir şu anda okumakta olduğunuz bu kitabın yazarının bir önceki kitabıyla. Bu bağlantıyı bizim de görebilmemiz için söz konusu yazarın, *Zeno: Filozofun Bir Ölümlü Olarak Portresi* adını taşıyan bahse konu kitabına kısaca değinmemiz gerektiğini yadsıyacak hiçbir kuvvet mevcut değildir kanaatimizce. Her ne kadar bu değiniyi gerçekleştirebilmek için uzun uzadıya düşünüp taşındıktan sonra seçtiğimiz yöntemin ve bu yönteme bağlı biçimin insan olanın aklına durgunluk vermesi kuvvetle muhtemel niteliklere sahip olduğunun bilincinde olsak da tutumumuzda ısrarlı, gerek aklımızdan, gerekse de gönlümüzden geçenleri halihazırda belirlemiş olduğumuz içeriğin aktarımında kullanılacak yöntem ve biçimi uygulamaya koymakta kararlıyız. Lafı daha fazla uzatmadan sadede gelmenin en doğrusu olacağını düşünen okuyucularımızı da akılda tutarak işte şimdi okumakta olduğunuz *Fantezi Makinesinde Hakikat Sızıntısı* adlı bu garip anlatının yazarının her ne hikmetse bahse konu anlatıyı bitirdikten sonra, bir önceki kitabı *Zeno: Filozofun Bir Ölümlü Olarak Portresi*'ne atfen kaleme aldığı bir yazıyı aynen yayımlamayı uygun bulduk.

Ebediyet Edebiyatı

Herkesin anılarını yazmayı alışkanlık haline getirdiği, insanların anılarının paylaşılmaya değecek kadar önemli olduğunu düşünmekte zerre kadar tereddüt etmediği, ve hatta bununla da kalmayıp anılarını yazıp

basmayı marifet bellediği bir dönemden geçmekte olduğumuzu göz önünde bulundurarak ben de modaya uydum ve şu anda okumakta olduğunuz bu kitabı yazmaya koyuldum. Ama benim ötekilerden farkım yazmakta olduklarımın geçmişte yaşadıklarımdan ibaret olmaktan ziyade, geçmişte yaşadıklarımın şimdim ve olası geleceğim üzerindeki etkilerini konu alması. Yani hayli spekülatif bir denemeyle karşı karşıyayız burada. Bu gerekli teferruatı da paylaştığımıza göre herhalde artık işin özüne inebilir ve konudan uzaklaşmak pahasına neden insanların büyük bir kısmının kendilerinden üstün olduğunu bildikleri diğer insanların kuyusunu kazmaya meyilli oldukları üzerine bir miktar ahkâm kesebiliriz. İstisnaların kaideyi bozmaya muktedir olduğunu da akılda tutarak bu konuda şunu söyleyebiliriz ki, aşağılık kompleksi sosyal hayata üstünlük kompleksi şeklinde yansıyan patolojik bir ruhsal durumdur. Ruh doktorları kendilerinin de aynı sorundan mustarip olduklarını bildikleri için olsa gerek, bu konu üzerinde düşünmeyi ısrarla reddetmektedir. Dolayısıyla da her vesileyle kuyusu kazılan bir aşağılık kompleksi mağduru olarak ben şahsen bu konuya bizzat eğilmekte fayda gördüm. Kitap süresince bir ölümsüz olarak ölümlülerin dünyasına tıpkı bir kuş misali bakabilmeyi gerektiren birtakım gerçekçi spekülasyonlar yapacağımı ise şimdiden belirteyim. Belirteyim ki okuyucunun bu kitapta karşılaşması kuvvetle muhtemel akıldışı düşüncelerin birer dayanağı olsun. Her neyse, ne demek istediğimi benim yazmakta, sizin de okumakta olduğunuz bu otobiyografik roman denemesi veya tabiri caizse özyaşamöyküsel deneme romanı ilerledikçe daha iyi idrak edeceğinizi umduğumu da müsaadenizle sözlerime eklemek istiyorum.

***

Ölümsüz olduğumu anlamam aşağılık kompleksimi aşma çabalarımın bir ürünüdür denebilir aslında, ki nitekim işte denmiştir de zaten. Ama hemen altını çizeyim, benim ölümsüzlüğüm Romantiklerin ölümsüzlük anlayışından tamamen farklı. Şöyle; ben yaşamın sonsuzlukla çevrelendiği inancına sahip olmaktan ziyade sonsuzluğun yaşam denilen ölüm süreci tarafından çevrelendiği kanaatindeyim. Konuya açıklık getirecek olursam ise diyebilirim ki benim için her insan kendi içinde sonsuz yaşam olanakları barındırmakla beraber, sosyal hayat dediğimiz hapishane bu olanakların önüne set çekip insanı düşünüp yapabilecekleri son derece kısıtlı bir varlığa

dönüştürür. Yani toplum denilen yığın, insan denilen varlığa akıldan yoksun bir hayvan muamelesi yaparak onu ölümlü bir mahluka dönüştürür. Doğrusunu söylemek gerekirse bu kanıya varmak son derece zor oldu benim için. Çünkü yirmi birinci yüzyılda yaşayan bir insanın çıkıp da ben ölümsüzüm diyebilmesi için aklını yitirmiş olması gerekirdi, ki nitekim ben de ancak aklımı yitirdikten sonra buldum kendimde bir ölümsüz olduğumu dile getirebilecek cesareti. Lakin hemen belirteyim, benim yitirdiğim akıl bir ölümlünün aklıydı. Yani bir ölümsüzün aklıyla bakıldığında insanlığın sağduyusu diye nitelendirebileceğimiz illetin mağduru olan bir mahlukatın aklından başka bir akıl değildi benim yitirdiğim akıl, ki insan aklının nelere kadir olduğunu bilen okuyucularımın takdir edeceği üzere öyle bir aklın muhafazasından ziyade yitirilmesinde fayda vardır. Nitekim söz konusu akıl yitirilmiş ve bu yitirişin faydaları da çok geçmeden görülmüştür tarafımdan. İşte mevcut sosyal yapının perspektifinden bakılınca akıldan yoksun bir ölümlü olarak görülen, ama aslında toplumdışı bir ölümsüz olarak sürdürdüğüm yaşam, tüm engelleme girişimlerine rağmen böyle, yani bu yitirişle başladı. Mevcut düzen tarafından tahakküm altında tutulan insan hayatı o kadar çok olasılık barındırmaktadır ki bünyesinde, bu olasılıklar gayet rahatlıkla sonsuz olarak nitelendirilebilir. Sonsuzluk kavramı ise ezelden beridir düşünürlerin aklını kurcalamış bir sorundur. Pek çok düşünür sonsuzluk kavramını düşünülemez olarak nitelendirmiş ve tıpkı aşağılık kompleksiyle üstünlük kompleksi arasındaki derin ve karmaşık ilişki üzerine düşünmeyi kişisel sebeplerden ötürü bir tarafa bırakan psikanalistler gibi söz konusu düşünürler söz konusu kavramı hapsolduğu çağdışı düşüncelerden kurtarıp yeniden ele almak ve yeni bir anlamla donatmak yerine, doğrudan düşünmek eyleminin kendisini bir tarafa bırakmıştır. Belli ki sonsuzlukla karşı karşıya kalan beyin felç olma riskiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Beyin felç olunca düşüncenin iflas etmesinin de kaçınılmaz olacağını ise bilmiyoruz söylemeye gerek var mı, ama gene de söylüyoruz işte, belki vardır diye.

***

Görüldüğü üzere biz herkes gibi anılarımızı yazmıyoruz sevgili okur. Bilakis, yaşadıklarımızın, anlamı gelecekte anlaşılacak düşüncelerimiz üzerindeki etkilerini yazıyoruz. Herkes gibi bizim de “yaşadıklarımızdan öğrendiğimiz bir şeyler var” yani. Ama bizim yaşadıklarımız o kadar

sıradışı ki bu yaşananlardan öğrenilenler de son derece sıradışı düşünceler şeklinde zuhur ediyor kaleme alınıp kâğıda dökülünce. Düşüncelerimizin toplumsallaşma uğruna saçmalamak eğilimine yenik düşmemesi için özellikle yürürlüğe soktuğumuz ve alçaklıkla yükseklik arasındaki ilişkiyi altüst ettiğine inandığımız bu ne idüğü belirsiz akıl yürütme düzeyi ise ancak ölümsüzlüğümüzün bir etkisi olabilir herhalde. Zira ölümsüzlüğün yan etkileri olduğu kadar doğrudan etkileri de vardır kanaatimizce. Zaten bilincin malum enginlerini yara yara dolaşan bir yazma eyleminden başka hangi eylem hakikatin fışkıracağı yarıklar oluşturabilir ki dil vasıtası ile zihinde? Zevki damarlarına zerk etmeyi alışkanlık haline getirmiş yazarlara inat biz acıyı doğrudan beynimize enjekte ede ede bu hallere geldik işte ve cümlelerimizin sonlarını e harfleriyle bitirmezsek rahat edemiyoruz netice itibariyle. Sanırız ki bu düşünce treninden atlayıp ebediyete intikal etmezsek içinde bulunduğumuz kısırdöngüyü kıramayacağız.

***

Her neyse, ölümsüzlük ölümlüler için geçerli ve mümkün olan pek çok şeyi olduğu gibi, intihar etmeyi de imkânsız ve anlamsız kılıyordu. Ölümsüz insan sonsuza dek yaşayacağını bildiği için olsa gerek, eylediği eylemler ve söylediği söylemler vasıtasıyla son derece temkinli bir varlık portresi çiziyordu. Ölümlülerin değer atfettiği pek çok şeyin ölümsüz için en ufak bir kıymeti harbiyesi yoktu. Daha başka ne denebilir ki bir ölümsüzü bir ölümlüden farklı kılmak için? Elbette ki pek çok şey. Ama yer darlığı sebebiyle şimdilik halihazırda söylemiş olduğumuz şeyleri söylemekle yetinip geriye kalan farklılıkları anlatımızın ilerleyen safhalarına bırakıyor ve bir ölümsüzün ölümlüler arasında yaşaması kuvvetle muhtemel zorluklara geçiyoruz şimdi. Bu bağlamda öncelikle belirtmek isteriz ki bir ölümsüz doğası gereği söz konusu zorluklara tamamen kayıtsız bir varlıktır. Zira onun için ölümlülerin dünyası devasa boyutta bir saçmalıktan ibarettir. Bir ölümsüz ölümlülerin dünyasında olup biten hadiselere karşı tamamen duyarsızdır. O kadar ki en feci felaketler bile onun için en ufak bir anlam ifade etmez. Ölümlülerin dünyasında geçerli olan iyilik ve kötülük kavramları bir ölümsüz için içi tamamen boş kavramlardır. Çünkü ölümsüzler iyinin ve kötünün ötesinde olduklarını düşünmekten ziyade, iyinin ve kötünün gerisinde veya altında olduklarının

idrakine varmış varlıklardır. Zira onlar için iyi ve kötü ideal olan ve bu yüzden de ulaşılmaz kavramlardır.

Ölümsüzleri aptal sanan okuyucularımız için hemen belirtelim, bir ölümsüz bir gün mutlaka öleceğini gayet iyi bilir. Zaten her ölümsüz bir gün öleceğini gayet iyi idrak etmiş olduğu için ölümsüzlük mertebesine yükselmiştir. Hiçbir ölümsüz ölümün anlamını idrak etmeden neyse o, yani bir ölümsüz olamaz. Ölümlülerin büyük bir kısmı ise ölüm üzerine yeterince düşünmedikleri için birer ölümlü formunda ölmeye mahkûm olmaktan kurtulamaz ve ölümün mağduru olarak ölürler. Bu zavallı mahluklar kendilerini hayvanlardan farklı birer insan sandıkları için ölümlü birer hayvan olarak acıya mıhlanmış birer yaşam sürdürürler. Artık hepimizin bildiği gibi kapitalizm, kölesi olan bilinçleri onları içinde bulundukları durumdan kurtulmaya yönelik herhangi bir eylemde bulunmaktan men eder. Kendi hastalıklarını ötekilere yansıtmak suretiyle çevrelerindeki herkese deli gömleği giydirmek ve bu vesileyle de işte kendilerini normal hissetmek eğilimindedir bunlar. Ben ruh doktoruna gidiyorum ve bana şu ilaçları veriyor, kendimi çok iyi hissediyorum, sen de git ruh doktoruna, sana da versin bu ilaçları ve sen de iyi hisset kendini, demek suretiyle depresyonu günün normu haline getirmeye çalışır durur bunlar. Oysaki depresyon son derece ciddi bir hastalıktır ve günün normu haline gelse bütün sistem çökecektir. Çöksündür tabii; bir ölümsüz olarak mevcut sistemin çökmesine bir diyeceğimiz olamaz herhalde. Lakin bizde tedirginlik yaratan, haplarla mutluluğu yakaladığına inanıp da önüne gelen herkese aynı yoldan yürümeyi önerenlerin düştüğü biçarelik halidir, ki söz konusu biçarelik halinin engin bir şuur yoksunluğundan, bir başka deyişle muazzam bir bilinçsizlikten kaynaklandığını bilmiyor, daha doğrusu bilemiyoruz söylemeye gerek var mı. Buraya kadar yazdıklarımızdan anlaşılacağı üzere ölümsüzlük bilincine ulaşmak için ölümlülük bilincini son noktasına kadar götürüp tersine dönmesini sağlamak gerektiği aşikârdır. Bir ölümsüz için ölümün imkânsız olduğunu intihar girişimlerinin sonuçsuz kalması bağlamında daha önce belirtmiştik. Peki ama hastalık ve kazalar sonucu gerçekleşen ölüm vakaları karşısında ne olmaktadır bir ölümsüze? İşte bu tür sorularla ölümsüzlük teorimize neşter vurmaya meyilli okuyucularımızın sorularını anlamsız kılmak için özellikle kaleme aldığımız bir sonraki bölüm sanırız konuya açıklık getirecektir.

***

Birinci çoğul şahıs için henüz çok erken olduğuna kanaat getirdim ve bu vesileyle de işte tekrar birinci tekil şahısa dönmeye karar verdim. Ama iş işten geçmeden hemen belirteyim, arada bir kaymalar, yani birinci tekil şahıstan birinci çoğul şahısa hiç beklenmedik ve yersiz geçişler olabilir. Hatta okuyucu uyarılmalıdır ki bu geçişler birinci tekil şahıstan üçüncü tekil ve üçüncü çoğul şahıslara doğru seyirler bile izleyebilir. Okuyucu bunlara şaşırmamalı, bilakis söz konusu geçişleri neşeyle olmasa bile en azından olgunlukla kucaklamalıdır. Zira şu anda yazılmakta olmakla beraber gelecekte okunmakta olacak olan bu anlatı normal bir bilincin ürünü olmaktan ziyade son derece bölünmüş ve buna bağlı olarak da kendi içinde pek çok çelişki ihtiva eden bir akıl yürütmenin ürünüdür. Bu anlatıcının bilinci kendi kendini katlayıp kendi dışına, yani bilinçdışına doğru bir seyir izlemeye meyillidir belli ki. Ama unutulmamalıdır ki bir önceki cümlede adı geçen bilinçdışı aslında bilincin içindedir. Kendisine bilinçdışı denmesinin ise ancak bahse konu dışın içteki bir boşluk şeklinde zuhur etmesi olabilir. İçteki bu boşluk o derece ulaşılmazdır ki bilincin perspektifinden bakılınca dışarıda diye tabir edilmesi gayet vaciptir. Psikanalizin temel kavramlarından biri olan bilinçdışının aslında bilincin içindeki adlandırılamayan bir boşluk olduğunu ise hayli spekülatif bir düşünme biçiminin ürünü olan psikanaliz bilimine aşina okuyucularımız bilecektir. Biz sadece bilmeyenler için belirtme ihtiyacı duyduk bu önemli ayrıntıyı. Her neyse, bu değerli bilgi de paylaşıldığına göre herhalde artık anlatıya kalındığı yerden devam edilebilir.

***

Çözümü imkânsız gibi görünen pek çok sorunu çözmem ölümün de, tıpkı bilinçdışının bilincin içindeki bir boşluk oluşu gibi, yaşamın içindeki bir boşluk olduğunu kavradığımda mümkün olmuştu. Evet, ölüm yaşamı çevreleyen bir son olmaktan ziyade yaşamın içindeki bir sonsuzluktu. Ve bu sonsuzluk her sonsuzluk gibi ancak bir boşluk şeklinde var olabilirdi. Biz insanlar ölümü yaşamın dışına hapsetmekle kendimize en büyük kötülüğü yapmaktaydık aslında, zira ölümü hep ve sadece başkalarının başına gelen bir hadise olarak algılıyorduk bu suretle. Oysa kişinin kendi ölümü asla tecrübe edilemeyecek bir durum olmakla birlikte son derece kişisel bir mevzuydu. Ölen için üzüntü duyulacak bir şey değildi ölüm. Ama insanlar başkaları öldüğü zaman yas tutmayı bir görev, kaçınılmaz bir gereklilik

sayardı. Ölen kişinin artık var olmamasından ziyade artık aramızda olmamasıydı üzüntü duyulan şey. “Hayatını kaybetti” diye buyuran gazete haberlerini ezelden beridir saçma bulurdum ama bunu neden saçma bulduğumu açıklayamazdım. Şimdi açıklayabiliyorum işte: Ölen kişi bir şey kaybetmiyordu aslında ölünce, yaşayanlar onu kaybediyordu. Bir yakınları ölünce üzüntü duyan dirilerin ağlayıp sızlanmasının ardındaki bencilliği ise bilmiyorum deşifre etmeye gerek var mı bu raddeden sonra. Elbette ki ben de üzüntü duyardım sevdiğim bir yakınım ölünce, ama bu gerçeğin beni söz konusu üzüntünün bencilce olduğunu dile getirmekten men etmemesi gerekiyor, ki nitekim etmiyor da zaten işte. İnsan denen mahluk sevdiği kişiler ölünce o kişiler için değil, kendisi için üzülür kanımca. Buna katılıp katılmamaksa insanın acı gerçekleri kendine itiraf etme kabiliyetine bağlıdır. İnsan ruhunun karanlık yönü üzerine, söz konusu karanlık yönü aydınlatmak maksadıyla kestiğim bu ahkâmların kanları damlıyor dilime. İğrençleşmek ve korkunçlaşmak pahasına, hiç tereddüt etmeden, önce emiyorum, sonra yutuyorum ahkâm kanlarını. Bu konu ileride tekrar açılıp açılmayacağı meçhul bir biçimde şimdilik kapanmıştır sevgili okur, metin ol, nur içinde yat, hatta gerekirse nur ol ve münasipse başımıza yağ.

***

Nerede kalmıştık? Kaldığımız bir yer yoktu, öyle yazılıp yazılıp gidiyorduk. Kimdik biz? Bizler bu anlatıyı oluşturan cümlelerdik, kelimelerimiz bize karşıydı. Yazıldıkça yarattığımız anlamlar içlerinde boşluklar barındırıyordu ve kimileri bunlara doğal olarak anlam boşlukları diyordu. Hatta kimileri bununla da kalmayıp bizi anlamsızlıkla itham ediyordu. Çünkü kendileri anlamın varlığı için kendi içinde boşluklar barındırması gerektiğini bilmekten aşırı derecede âcizdi. Âcizliğin aşırılığı o boyutlarda seyrediyordu ki buna âcizlik demek neredeyse ayıp kaçacaktı, ve hatta belki de kaçmıştı bile, kim bilir. Sadede gelecek olursak diyebiliriz ki anlam boşlukları anlamsızlık yaratmak yerine anlamın yaratılması için gerekli birer koşuldur. Anlamsızlık ancak ortada hiçbir şey yoksa var olabilir ve işin ilginç yanı hiçbir şeyin olmaması anlamsızlığı bile anlamsız kılabilecek bir durumdur. Bizler bu anlatının cümleleri olarak kendi içimizde hiçlik kelimesini barındırmamayı kararlaştırdık. Hiçlik yerine boşluk veya delik kelimelerini ihtiva edeceğiz bundan böyle, çünkü hiçliğin düşünülemeyecek bir şey olduğundan hareketle kelimesinin varlığının da

yersiz olması gerektiğini düşünüyoruz. Boşluk, hiçlikle eşanlamlı değildir bizce, zira dünyada içi boş şeyler vardır ve dolayısıyla da düşünülebilecek ve hatta görülebilecek bir şeydir boşluk. Oysa hiçlik ne olduğunu bilemediğimiz, göremediğimiz, duyumsayamadığımız, tanımlayamadığımız şeyleri tanımlamak için kullanılan içi boş bir kavramdır, hatta kavram bile değildir, manadan tamamen yoksun bir kelimedir. Hiçlik anlamsızlığın ta kendisidir belli ki.

***

Konuyu gayet keskin bir dönüşle değiştirmek pahasına *Zeno: Filozofun Bir* Ö*lümlü Olarak Portresi* adlı kitabı yazıp bitirdiğimde mizah kabiliyetimi yitirmiş olduğumdan olsa gerek, söz konusu kitabı adlandırma aşamasında hataya düştüğümü itiraf etmeliyim bu noktada. Bu itirafı etmeliyim ki konu girdiği çıkmaz yoldan çıkabilsin. Kitabın başlığı "Zeno: Filozofun Bir **Ölümsüz** Olarak Portresi" olmalıydı aslında. Çünkü portresi çizilen filozof hakikaten de ölümlüler arasında sıkışıp kalmış bir ölümsüzü anlatıyordu, ama Zeno'nun yeniden doğabilmesi için ölmesi gerektiği düşüncesi beni son anda kitabın adındaki ölümsüz sıfatını ölümlüye dönüştürmeye sevk etmişti. Uzun süre doğru kararı vermiş olduğum yanılsamasıyla avutmaya çalıştım kendimi, ama hayır, daha fazla katlanamayacağım bu kendimi kandırma işlemine. Zeno neyse o, yani bir ölümsüz olmalıydı. Her neyse, yazılıp basılan yazılıp basıldığı gibi kalmaya mahkûmdur belki, ama bu, yazılıp basılana sonradan yapılacak eklentilerin onun anlamını değiştirmeye muktedir olmadığı anlamına gelmiyor. Geriye dönüp yaptığım bu hatayı düzeltmek mümkün olmadığına göre, Zeno'nun ölümsüzlüğünün ölümlülüğünden kaynaklanan bir ölümsüzlük olduğunu gösteren yeni bir kitap yazmalıydım. Roman boyunca bir ölümsüz gibi davranan ve romanın sonunda da ölümsüzlüğü kanıtlanan Zeno adlı filozofun, romanın alt-başlığında bir ölümlü olarak anılması içinden çıkılması güç bir çelişki doğuruyordu. İşte bu çelişkiye açıklık getirecek, devam niteliğindeki bir başka kitabın yazılması bu yüzden zaruriydi. Hatırlanacağı üzere Zeno romanın sonunda akıl hastanesindeki beyaz odasında yeniden doğuşuna giden yolu asfaltlamakla meşguldü yazı vasıtasıyla. Kullandığı kelimelerin insan ruhunda yaratması kuvvetle muhtemel tahribata ışık tutan *Defter-i Tekvin* adlı duvar yazıları Zeno'nun bir ölümlü olarak ölüp bir ölümsüz olarak yeniden doğmasına giden yoldu

aslında. Zeno'nun, ölümsüzlüğünün farkına varması için bir ölümlü olarak portresini yok etmesi, yani sembolik intiharını hayata geçirmesi gerekiyordu. Beyaz odasının duvarlarına yazdıklarıyla anlatılmaya çalışılan, psişik ölümünün beynini beyaz bir sayfaya dönüştürmüş olduğu ve yeniden doğuşunun, Tanrı'nın tüm varlığı hiçlikten yaratması misali sonsuz bir beyazlık üzerinde oluşan kelime dediğimiz lekeler vasıtasıyla gerçekleşeceğiydi. Zeno önce Nonez'e, yani hiçliğe, sonra da Tekvin'e, yani yaradılışın kendisine dönüşmeliydi, ki nitekim dönüşecekti de zaten işte. Bu üç karakterin bir araya gelerek oluşturduğu bütünlük ise Zeno'yu halihazırda olduğu, lakin olduğunun farkında olmadığı bir ölümsüz haline getirecekti. Zeno'nun başına gelen her şeyin bir anlam kazanabilmesi için kat etmesi gereken bu zihinsel süreçler ise ancak Nietzsche'nin ebedi dönüş diye nitelendirdiği kısırdöngünün kırılıp kısır olmayan bir döngüye dönüştürülmesiyle mümkündü.

> *Neyse o, yani tam da bir kurbandan başka bir şey, bir ölüm-için-varlıktan başka bir şey ve dolayısıyla ölümlü bir varlıktan başka bir şey. Bir ölümsüz: İnsanın başına gelebilecek en kötü durumlar, o kendini hayatın karmakarışık ve zorbaca akışı içinde ayrı bir yere koyabildiği sürece, onun böyle olduğunu, yani ölümsüz olduğunu gösterir. İnsanın herhangi bir veçhesini düşünmek için, bu ilkeden yola çıkmamız gerekir. İnsan hakları varsa da, bunlar kesinlikle hayatın ölüme karşı hakları ya da sefalete karşı hayatta kalmanın hakları değildir. Ölümsüz'ün kendi kendilerine dayanan haklarıdır ya da Sonsuz'un ıstırap ve ölüm denen olumsallığın üzerinde uygulanan haklarıdır. Sonuçta hepimizin ölecek olması, geride sadece tozun kalacak olması, İnsan'ın, koşulların onu maruz bırakabileceği hayvan-olma ayartısına karşı koyabilen biri olarak kendini olumladığı anda sahip olduğu ölümsüzlük kimliğini hiçbir surette değiştirmez.*[3]

Bir ölümsüz olabilmek, daha doğrusu halihazırda olunabulunan ölümsüzlüğü idrak etmek suretiyle hayata geçirebilmek için ölümden kaçmak çözüm değildi, değildir. Bilakis hayatta kalıp ölümlülüğü en ince ayrıntılarına ve en uç noktasına kadar tecrübe etmek suretiyle halihazırda ihtiva ettiği ölümsüzlüğü yazarak açığa çıkarmak gerekiyordu. Zeno'nun ölümsüzlük hali kendi içinde sonsuz yaşamı, yani ölümsüzlüğü barındırıyordu. Zaten eğer öyle olmasaydı Zeno psişik ölümünü takiben yeniden doğamazdı. Kitap, "Tekvin o yüzden bu kadar yakındır belki de

işte, kim bilir...” sözleriyle bittiğine göre kitabın sonunda Zeno ölmüş olamazdı. Yani aslında olabilirdi ama olursa bu ölümün bir anlamı olmazdı. Zeno yeniden doğabilmeliydi ki ölümünün bir anlamı olsun, veya Zeno ölebilmeliydi ki yeniden doğabilsin. İşte bu paradoksal durum benim kafayı yememde rol oynayan en önemli etkenlerden biriydi. Şöyle: Ölümsüz olabilmek için önce ölmek gerektiği gibi bir durum söz konusuydu. İlk bakışta çelişik gibi görünen bu paradoksal durum ise insanın içindeki ölümsüzlük potansiyelini gerçekleştirmesi için son derece gerekli bir koşuldu. Ölü bir insanın bir daha asla ölemeyeceği bariz olduğuna göre, bir ölü formunda sürdürülen yaşamların ölümsüzlere ait yaşamlar olduğu söylenebilirdi, ki nitekim söylenmişti de zaten işte. Ölüm kaçınılmaz bir sondu elbet, fakat bu son sonluluğun sonu olabilirdi ancak. Sonluluğun sonunun da sonsuzluğun başlangıcı olduğunu ise bilmiyoruz bu aşamadan sonra söylemeye gerek var mı.[4]

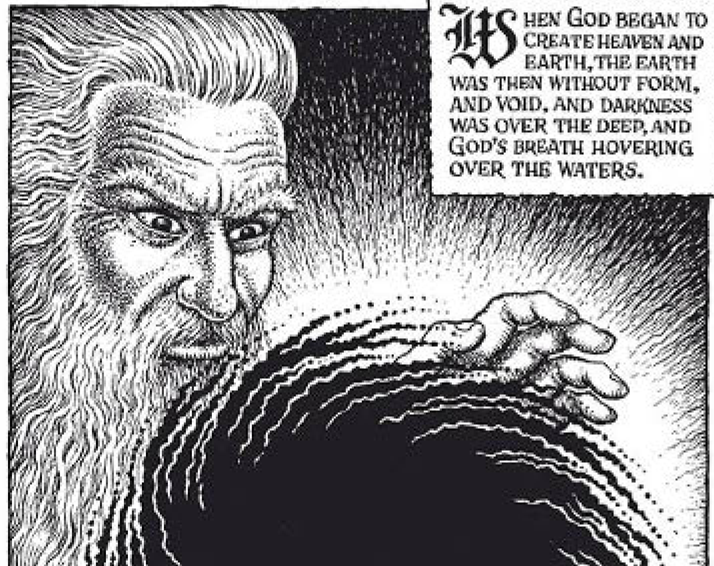
24.

Artık anlatımızın sonuna yaklaşırken üzüntüyle belirtmek isteriz ki tüm bu olanların anlatının özeti niteliğindeki bir sonuçla bitmesini bekleyen okuyucularımızı hayal kırıklığına uğratacağız. Özet niteliğindeki bir sonsöz yerine bundan sonraki anlatımıza önsözlük teşkil edecek bir sonsözle bitiriyoruz kitabı.

Hakikatin ulaşılabilecek bir şey olduğu yanılsamasıyla kasılan bilinçlerin düştüğü biçarelik hali karşısında kayıtsızlığını koruyup, konuyu farklı bir anlayışla yeniden ele almayı deneyen bu kitabın temel tezi, hakikatin ulaşılan değil, yaratılan bir bilginin karanlık yönü olduğudur. Ulaşılmaz bir şey olarak hakikat, insanın adlandırılamayan ve görülemeyen yanıdır. Yaratılan bir şey olarak bilgi ise hakikatin deforme edilip içsel yapısının bozguna uğratılması neticesinde zuhur eder. Lakin bununla kalınmaz ve bilgilerin anlamlı olabilmek için içlerinde tutarsızlık gibi görünen anlam boşlukları ihtiva etmesi gerektiği idrak edilir bu anlatının yazarı veya yazarları tarafından. Zira hiçbir bilgi içinde hiçlik olmadan hiçbir anlam ifade etmez, edemez.

Hepimizin elde olmayan sebeplerden ötürü kendimizi çaresizlik içinde hissettiğimiz zamanlar mutlaka olmuştur. Bir önceki bölümde görüldüğü üzere işte Tekvin de tam olarak öyle zamanlardan geçiyordu anlatımızın bu son aşamasında. Zira iradesi iyimser, aklı ise son derece karamsar bir insan olan Tekvin, kitabıyla gerçek hayat arasındaki benzerliğin sadece basit bir tesadüften ibaret olduğuna inandıramıyordu kimseyi. O kadar ki, neredeyse kendisi bile inanacaktı olacakları önceden görmüş ve bununla da kalmayıp kaleme almış olduğuna. Oysa biz biliyorduk ve bilmeye de devam ediyoruz ki bu mümkün değildi ve olmamaya da devam etmektedir. Nasıl olsundur ki, gelecek geçmişin neticesi değil midir? Öyledir elbet, lakin belki de işte işler bilinmez bir kuvvet tarafından değiştirilmiş ve geçmiş geleceği içinde barındırır hale getirilmiştir, kim bilir. Herkes ve hiç kimse gibi biz de tam olarak bilemiyoruz gerçeği, lakin bu son aşamada şunu söyleyebiliriz ki sadece şimdiki zamanda yaşayabilen Tekvin, işte bilinmez bir kuvvetin zamanın işleyişini tersine çevirmesiyle geleceği öngören ironik bir roman yazmış vaziyette bulmuştur kendini. Anlamsız gibi görünen pek çok şeyin zaman içerisinde anlamlı gelmeye başlamasıdır belli ki bu anlatıda söz konusu olan. Belki de Spinoza’nın, Tekvin’in ve insanlığın akıbetinin bir muamma olarak havada bırakılması ekran mekanizmasının bilinmez bir

kuvvet tarafından bozguna uğratılışını çağrıştırması içindir. Belki de hayat gibidir bu anlatı, bilinmez bir kuvvet onu bir anda bitirir ve sayfaları sonsuz bir beyazlığa mahkûm eder.

Kitab-ı Tekvin (The Book of Genesis)

[1] Michel Foucault, *Hapishanenin Doğuşu*, çev. Mehmet Ali Kılıçbay (İstanbul: İmge, 2006), 295-96.

[2]“*Alman tarihçilerin yazdığı* Van Gogh`un Kulağı: Paul Gauguin ve Sessizlik Mutabakatı*`nda, ünlü ressamın, kadın meselesi yüzünden yaşanan bir tartışmada kulağını kılıcıyla kesen arkadaşı Gauguin`i korumak için bu işi üstüne aldığı öne sürüldü. `Sessizlik mutabakatı` yüzünden, olayın mahiyeti hiçbir zaman su yüzüne çıkmadı. Olayın, hem Gauguin`in kovuşturmaya uğramaması, hem de Van Gogh çok sevdiği Gauguin`i yanında tutmak istediği için saklandığı belirtildi.*” http://www.tumgazeteler.com/?a=5044047/, (06.05.2009, Londra)

[3] Alain Badiou, *Etik: Kötülük Kavrayışı Üzerine Bir Deneme*, çev. Tuncay Birkan (İstanbul: Metis, 2004), 27-8.

[4]Bu arada yeri gelmişken belirtelim, biz ve ben biriz, çünkü ben zaten içimdeki karakterlerin rollerini hayata geçirdiği bir tiyatro sahnesinden başka bir şey değilim. Yani ben bizim tiyatrodur denebilir, hatta ben yokum aslında, çünkü biz bilmekteyizdir ki bir ölür, geriye çokluk kalır diye de eklenebilir. Ölen bir'in yerine asla sıfır geçmez, çünkü sıfır, olmayan bir'den başka bir şey değildir. Bir'in yerine bir başka şeyden ziyade hiçliğin kendisi geçtiği zaman ortaya çıkan niceliksellik ve niteliksellik dışı duruma verilen addır sıfır. Bir ise asla saf haliyle var olamayacağına göre her şey iki'den başlar. Peki ama bir'in asla var olamayacağını da nereden çıkardık? Bir'in asla var olamayacağını bir yerden çıkarmış değiliz sevgili okur. Bir zaten hiç yoktu, asla olmadı. Sayılar sıfırdan başlar ve iki ile devam ederdi ama biz iki'ye geçebilmek için bir'in bölünebilir varlığına o kadar çok ihtiyaç duyduk ki asla olmayan bir şeyden varmış gibi söz ettik. Olmayan bir şeyden olması muhtemel bir başka şeye geçiş aşamasında bir basamağa ihtiyaç duyduk çünkü biz. Bir işte böyle doğdu, yani olmayarak olan, olmayandan olana geçebilmek için oldurulan ve halihazırda bölünmüş olduğu halde bölünebilir bir bütünlük maskesi takmış olarak doğdu bir. Demek ki sıfırdan sonra bir değil, iki gelir, çünkü her bir kendi içinde olan ve olmayan diye ikiye bölünmüştür, bölünmüş olarak doğar ve bölünmüş olarak ölür. Bir, hep ve sadece doğumdan önce ve ölümden sonra var ol(may)an bölünmüş bir bütünlüktür. Bu bağlamda *Zeno* gerçekten de ana rahminden çıkamadan ölmüş veya bilemediniz en iyi ihtimalle erken doğuma maruz kalmış bir roman denemesinden başka bir şey değildir denebilir, ki nitekim denmiştir de zaten işte.